EL TEMPS

26/4 març 1990

Any VII - No. 297 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

L´erotisme dels vells

Sexe fred

Enzensberger:
"La televisió ja no influeix ningú"

Cau el mite

Un nazi dirigeix un col.legi del Ministeri de Defensa

Trames ultra a València

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

EL 297 TEMPS

26/5 març 1990

Any VII - No. 297 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes

sumari

PAIS

8. Al cap de mig segle, la sentència de mort dictada contra Lluís Companys podria ser revisada. *Josep Maria Alcoberro.*
11. Opinió. Josep Pont: Autodeterminació, aquest escàndol.
18. El sud es rebel.la: les comarques tarragonines s´enfronten amb la Generalitat. *Cinta Bellmunt i Teresa Violeta.*
23. La xarxa de la ultradreta s'estén a València. Els negocis de José Luis Roberto. *Tona Català i Jordi Sebastià.*

INTERNACIONAL

28. Segons el *Financial Times*, l´any 2020 Catalunya i Euskadi seran independents. *Edward Mortimer.*
31. Kohl imposa a Modrow el seu pla de reunificació. *Llibert Ferri.*
32. Parla Rushdie: Un Sant Valentí poc amable. Salman Rushdie. *The Observer.*
34. Mandela, el moderat. Antoni Castel. Tadjikistan, el nou problema de Moscou. *Josep Morell*

TEMPS OBERT

36. Sexe fred. La sexòloga Eulàlia Solé resumeix per a EL TEMPS els seus últims treballs sobre el comportament sexual dels vells
39. Jan Santana, patró i ànima del veler *Fortuna,* navega en direcció a Uruguai. *Nel.lo Pellicer.*
44. Les cançons que el *pop* ha dedicat a Mandela. *Juan Manuel Játiva.*
47. Jarque, l´artista que millor ha retratat València. *Glòria Fleischmann.*

49. Dansa València 90, nova edició. *N. P.*
52. Artistes. *Gabriel Galmes.*
53. Ernesto Valverde, jugador del F. C. Barcelona, exposa les seues fotografies. *Salvador Rodés.*

LA CRITICA

Cinema: *La punyalada. José Luis Guarner.* 54
Art: Allò bell, allò sinistre. *Abel Figueres.* Discos: *Dança dos escravos,* d'Egberto Gismont. *Francesc Caballero.* 55
Opera: *Così fan tutte. Jaume Comelles.* 56
Disseny: *Afterboom. André Ricard.* Televisió: Ramón Trecet, apassionat i crític. *Adolf Beltran.* 57

CULTURA

El Medium Zero. Hans Magnus Enzensberger proposa una nova teoria de la televisió. *L´Espresso.* 58
Tàpies, la voluntat de l´artista. *Blanca Lucas.* 63

LLIBRES

El llibre de la setmana: La idea catalana de J. V. Foix, per *Isidor Cònsul.* 68
Seduccions. Talúries vénen, talúries van, per *Isidor Cònsul.* 70
Crítiques: El vell contador d´al.legories, per *Marc Granell.* Llenguatge nu, per *Lluís Alpera.* Educació de la veu, per *J. Ma. Lluró.* Quan la memòria individual esdevé col.lectiva, per *L. A. Baulenas.* 71
Andreu Vidal, l´home tranquil, per *Mari Pau Janer.* De la importància d´una coma, per *Josep Maria Fonalleras.* 73
Homenatge a T. S. Eliot, per *Xulio Ricardo Trigo.* 74

CIÈNCIA

L´aigua s´acaba. Els experts asseguren que en pocs anys passarem set. *Eduard Company.* 75

ECONOMIA

País Basc: 90 anys després del seu naixement Neguri es perpetua als consells d´administració. *José García Mateache.* 80
Joan Oliu, d´auxiliar a director general del Banc de Sabadell passant per tot arreu. *Miquel Alberola.* 84

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2, 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. President del Consell d'Administració: Rafael Mansanet. Editor: Eliseu Climent. Subdirector: Josep Ma. Pasqual. Cap de redacció: Antoni Robles. Redacció València: Miquel Alberola, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià, Nel.lo Pellicer, Albert Vicent, Ismael L. Belda. Col.laboradors:Carles Gàmez, Ronan Killeen, Toni Picazo, Josep Franco, Joan Sorribes. Redacció Barcelona: Redacció: Eduard Company, Silvia Montfort, Blanca Lucas. Col.laboradors: Lluís Bonada, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Andreu Sotorra, Joan Vila, Vicent Partal, Albert Punsola . Secretària de redacció: Mercè Montoliu. Corresponsaiia Alacant: Francesc Manel Anton. Corresponsaiia Castelló: Teresa Violeta. Corresponsaiia Mallorca: Miquel Payeras. Corresponsaiia Andorra: M. Carme Grau Ribot. Corresponsa-lia Madrid: J. M. Sanmartí. Fotò-grafs: Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amen-gual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). Documentació: Ma. J. Castellote. Arxiu fotogràfic: Jesús Prats. Disseny: Enric Satué. Maquetació: L. Casanovas. Carto-grafia: Alonso. Correcció lingüística: Francesc Sellés, Faust Ripoll. Promoció i publicitat: Jordi Enguix. Subscripcions: Begonya Pardo. Edició: Eloi Casanovas. Impressió: Tip. Artística Puertes, S. L. Palleter, 47. Telèfon (96) 325 06 77. 46008-València. Col.laboradors: Joan Fuster, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Joan de Segarra, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Molla, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Antoni Castell, Antoni Reig, Josep Mprell, Llibert Ferri, Juan m. J'ativa, Enric Llobregat, Enric Satué, Jaume Comelles, Daniel Giralt Miracle, Adolf Beltran, Francesc caballero, Josep Lluís Sirera, José Luis Guarner, Joan Ollé. Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon (96) 352 48 69. Depòsit legal: V. 853-1984.

Respecte a la Farga Casanova, SA.

CCOO som un Sindicat de classe i nacional que lluitem per la completa igualtat de tots els que viuen i treballen a Catalunya.

La defensa dels interessos dels treballadors és, doncs, un element bàsic de la nostra acció sindical.

Qualsevol problema que afrontem o iniciativa que posem en marxa, ho fem a partir de la realitat que l'envolta i en funció d'ella es desenvolupa la nostra activitat.

CCOO reivindiquem a través de l'acció, i mitjançant propostes, un reequilibri territorial per Catalunya que tingui en compte la seva vertebració física, com a nació, que redueixi les distàncies i les diferències econòmiques, socials, laborals i demogràfiques, amb un alt grau de solidaritat. Per assolir aquest objectiu, des del nostre punt de vista, la indústria ha de tenir un paper destacat.

Partint d'aquesta realitat i coherents amb el nostre sindicalisme, vam elaborar la resposta al problema viscut al Grup La Farga del Ripollès.

Des del pla de la iniciativa sindical, política i industrial, de la intervenció en els problemes que afecten els treballadors i els desequilibris territorials. Felicitar-nos juntament amb el conjunt de treballadors per haver aixecat la condemna a ser past de l'atur i poder parlar, amb senzillesa, però dignament, d'un futur amb treball, mantenint i inclús reforçant el criteri de cedir el patrimoni com a garantia i control que el seu ús no servirà per a incrementar l'atur, i sí per a mantenir l'activitat industrial i econòmica de la comarca.

Però també hem contribuït a sensibilitzar les forces socials, polítiques i institucionals del seu paper en evitar un major retrocés a la comarca i cercar solucions que permitin el reequilibri a l'avanç cap a una Catalunya més social i solidària.

Mariano Aragón.
Responsable de Política Industrial de la CONC.

¿Per quin motiu?

Tot just encetat l'any 1990, es va tenir la desagradable avinentesa d'estrenar-lo amb nervis, preocupació i alhora enutjat de debò, etc.

Perquè un/s brètol/s a Miralcamp (Pla d'Urgell), de nul.la cultura, van tenir la brillant pensada de sostraure'm les matrícules del cotxe aparcat en la plaça de l'Ajuntament de l'esmentada vila de Miralcamp. Cotxe matriculat a Suïssa, lloc on visc d'ençà gairabé tres dècades.

¿Per quin motiu?

Al capdavall es poden fer moltes conjectures, i totes vàlides, atès que solament els autors saben realment quina fou la motivació que els va impel.lir a fer-ho.

Algú va apuntar-me l'afició que hi ha darrerament entre la jovenalla a col.leccionar-les com trofeus. Robar no és sinònim de col.leccionar.

Un altre va insinuar-me la possibilitat d'efectuar i ensems encobrir amb les matrícules algun acte de caire delictiu, com pot ser, per exemple, l'atracament a qualsevol entitat bancària, empresa i comerç, etc.

Malgrat no creure-hi massa, tampoc no descarto la susdita possibilitat. Mai se sap el que pot cogitar la ment humana.

Un altre junedenc, veí de casa, va dir-me amb un pèl de sorna i pregonament convençut que els al.ludits delinqüents van voler-me punir per evidenciar massa clarament la meua inalterable condició de català, pels adhesius que porto enganxats a la part posterior del vehicle.

Pot ser sí, ¿qui ho sap?

Si és així, aleshores tindran quefer a robar-me tot sovint les matrícules, perquè no penso deixar d'exterioritzar o de ressaltar la meua nacionalitat catalana.

Ara bé, independentment de les cabòries, problemes i despeses que aquest tothora blasmable gest m'ha procurat. Si vull pregar amb incondicional vehemència als susdits pedants, ignorants malandrins, de repensar-s'ho amb calma i tot seguit trametre per correu si volen de forma anònima els números, a la següent adreça:
Strassenverkehrsamt des Kantons Aargau

Postfach, / CH - 5001 Aarau [Suïssa].

No cal dir que us en restaré profundament agraït i que fareu un acte de reparació d'una malifeta o bretolada, que vull considerar fruit d'una passional, arrauxada i sovint abrandada vitalitat, típica de l'adolescència.

Pere Barrufet - Counago
CH - 5000 Aarau [Suïssa].

L'abocador de Forès

He quedat absolutament decebut del tractament informatiu que el darrer número d'EL TEMPS ha donat sobre la lluita que els pobles de la Conca de Barberà estan portant a terme contra l'abocador de Forès.

Una de les qüestions que més identifiquen EL TEMPS és la preocupació contra la degradació ecològica de la nostra terra i un rigor informatiu digne del millor periodisme, però en aquest cas, crec que tot hi manca perquè:

–No es diu res de la concentració de 6.000 persones (a la comarca som 18.000 habitants) a Forès el diumenge dia 4 de

gener per fer una plantada de pins als terrenys que volen posar l'abocador.

–No mencionen la concentració de 1.500 persones davant el Consell Comarcal a Montblanc el dia 5 de gener i l'autosegrest del conseller Sr. Molins, que ocupa la primera plana de tots els diaris del Principat, ni la càrrega policial a les 3 de la matinada.

–No parla dels plens dels Ajuntaments de Montblanc i de l'Espluga de Francolí, del dia 6, en què dimitiren els ajuntaments, enviant les dimissions a la junta electoral.

–Marxa Enrere, titula Cinta S. Bellmunt, el seu article, hi d'això res de res. Vinguin a la Conca de Barberà i descobriran una realitat molt diferent a la que exposen i una gent digna i solidària.

Josep Andreu Domingo.
(Conca de Barberà).

Resposta a F. Savater

Fernando Savater diu que no creu en els "drets dels pobles", i amb aquesta frase lapidària ha trobat el desllorigador a un dels problemes més grans que ha patit Europa en el segle XX: si els pobles no tenen drets, així doncs ja està bé el que els nazis van fer al poble jueu, perquè aquest poble, segons Savater, no tindria cap dret, ni tan sols el dret a l'existència.

Fins ara jo sempre m'he considerat nacionalista, perquè sempre he pensat que el qui vol que la seva nació sigui respectada bé se'l pot qualificar de nacionalista; però ara resulta que no, que ser nacionalista és de dreta i que tots els nacionalismes són burgesos i, segons Savater, estan al servei dels cacics.

Jo no sé si sóc burgès, cacic segur que no, només sé que quan vaig a estudi m'agradaria que els professors em parlessin i m'eduquessin en la meva llengua i no en una llengua estrangera, i que aquesta llengua meva fos normal a tots els àmbits del meu país, i també m'agradaria no haver-me d'avergonyir d'estimar Catalunya i poder-ho manifestar públicament.

El senyor Savater i altres intel.lectuals "modernos", d'aquells que la seva pàtria és el món però a l'hora de la veritat no són d'enlloc, ens volen fer acomplexar als catalans que no volem renunciar a la nostra nacionalitat per esdevenir ¿universals?

Ell diu que no creu en els drets dels pobles, només li dic que jo sí que crec en els drets del meu poble i que, a més de creure-hi, els defensaré sempre que pugui, i que si ell no hi creu és perquè no els deu veure, llavors jo li demanaria, si us plau, que anés molt en compte perquè una cosa que no es veu és molt fàcil de trepitjar i a les persones, com als pobles, no els agrada que els trepitgin i menys encara si ja estan plens de blaus.

Lluís Gómez
08880 Cubelles (Garraf)

Fe d'errors

En el quadre sinòptic sobre l'esquema nacional aparegut en EL TEMPS núm. 295 cal rectificar:

1) A les eleccions europees del 15-J del 1989, el MDT va donar suport a Herri Batasuna (HB), coalició que va obtenir 15.210 vots.

2) El MDT dóna suport als CSPC, fundat el 1979 amb J. Ma. Cervelló com a militant destacat.

Solució als passatemps del número 296

"Un viatge car: era indispensable quedar-s'hi el temps necessari per trobar també les altres novel.les del mateix autor, si existien, i notícies sobre la seua vida". (El gemanista. Francesca Duranti. Tres i Quatre, 1990)

Ramon Barnils

PAS DE RATLLA

Una creu, les creus

Llegint la llista de persones a qui ha estat concedida enguany la Creu de Sant Jordi de la Generalitat d'Amunt, i el llibre d'Alcaraz sobre els qui l'han rebuda fins ara, el ciutadà mitjà ha de restar, forçosament, dividit: si d'una banda donaria el que fos per formar part d'una llista on hi ha persones admirables, famosos personatges, patricis i herois pràcticament anònims, de l'altra banda em negaria rotundament a formar part d'una llista on hi ha rates de claveguera, ratolins d'eixida, mitges merdes, polls ressuscitats, caragirats exemplars, llepaculs, hipòcrites i, per als qui facin del patriotisme una digna professió, traïdors d'ofici.

No sé quins motius van dur Pere Quart, Raimon i d'altres a declinar l'honor de formar part de la contradictòria llista, però els motius, veient determinats noms brandant la condecoració, seran sempre justificables. I difícils d'explicar veient d'altres noms brandant amb el mateix urc la mateixa condecoració. Em guardaria moltíssim de dir mal d'una condecoració que ostenta, posem per cas, en Pep Termes. I em guardaria igualment de dir bé d'una xapa que es tapa, posem per cas, Carles Sentís.

La situació comença a ser preocupant per a la comunió bàsica que hi ha d'haver entre els ciutadans, en aquest cas els de la Generalitat d'Amunt: a mesura que passen els anys augmenta el nombre de condecorats amb la Creu de Sant Jordi entre els quals el ciutadà agrairia d'ésser comptat; i amb la mateixa proporció augmenta el d'aquells a qui hom no desitjaria la mort –sempre malalts.

El resultat n'és el contrari del desitjat per les autoritats quan encenten aquesta línea de productes administratius, que és de premiar els dignes de premi, i així estimular la resta de ciutadans a fer mèrits per al premi. Amb la barrija-barreja actual, els indignes fan mans i mànigues per obtenir la condecoració que els tapi la taca mercès a la digna companyia. Mentre que els dignes poden començar a dubtar de la rectitud de la pròpia conducta en veure's situats en una llista segons com es miri negra.

I el ciutadà, vist l'embolic, desentenent-se'n.

La solució al cas és vella com d'anar a peu, i aplicada sense excepció per administracions amb més anys de vol i de més volada que no pas la nostra: diverses classes de condecoracions. Imitant-ho, doncs, hi hauria les Creus de Sant Jordi, que vist el currículum quedarien per a la terregada i per als compromisos, inevitables en qualsevol administració digna d'aquest nom; i d'altres creus, medalles, plaques, ordes o similars de concessió més primmirada, és a dir, més decididament exemplar i per tant mínimament desitjables.

Cas que es faci, si us plau feuho completament al marge de la Comissió Mixta de Transferències Estat-Generalitat d'Amunt: seria una inundació. I pitjor el remei que no pas la malaltia.

Novetats

Gener-febrer **90**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

Dret Lingüístic: actes del simposi sobre Dret lingüístic
PVP 1.200 ptes. 23×16 cm. Pàg.: 302.

Actes del simposi celebrat a Barcelona, amb ponències sobre el principi d'igualtat, pluralitat lingüística i règims lingüístics als Països Catalans, País Basc, Bèlgica, Itàlia i Iugoslàvia.

Arquitectura d'Ensenyament
PVP 10.000 ptes. 29,7×21 cm. Pàg.: 304.

Testimoni, amb abundosa documentació gràfica, de l'actuació de la Generalitat en el camp de l'arquitectura escolar, des de 1980 fins al dia d'avui.

ADHOC: verificador ortogràfic de català
PVP 2.500 ptes. 2 disquets.

ADHOC és un programa que permet verificar l'ortografia de pantalles de text des d'un punt de vista lexicogràfic, i en part sintàctic, però no semàntic.

Memòria del Departament de Cultura 1988
PVP 2.000 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 302.

Recull de les activitats dutes a terme pel Departament en un any caracteritzat pel canvi de legislatura i la nova estructura orgànica de Cultura.

Excavacions arqueològiques d'urgència a les comarques de Lleida
PVP 2.000 ptes. 29×21 cm. Pàg.: 256.

Volum que aplega les memòries científiques, corresponents a excavacions arqueològiques de Lleida, de 1983 a 1985.

Miquel Pujol. Torsimany sonor de les arts plàstiques
PVP 6.000 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 74.

Àlbum de diverses partitures musicals no relligades i il·lustrades per diferents artistes, acompanyades d'un disc.

Directori de centres de formació cooperativa
PVP 600 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 120.

L'objectiu d'aquest directori és oferir la relació d'entitats que es dediquen bàsicament a la formació cooperativa.

La temporada turística a Catalunya 1988
PVP 1.300 ptes. 22,5×16,5 cm. Pàg.: 100.

Avaluació de la temporada turística del 1988, estructurada en tres grans capítols: l'oferta turística, l'estudi de demanda des d'una òptica quantitativa i els resultats de l'enquesta a turistes estrangers.

Malaltia d'Alzheimer: què ens cal saber
PVP 300 ptes. 20×15 cm. Pàg.: 40.

Opuscle que, amb un llenguatge entenedor, explica les característiques de la malatia d'Alzheimer o demència senil.

Presentació dels objectius per a la legislatura del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya
PVP 500 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 50.

Exposició dels principis que marquen les actuacions previstes pel Departament de Benestar Social per al període 1988-1992.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

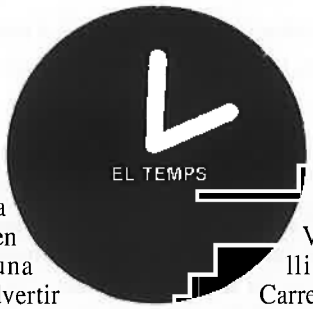
Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) *302 64 62

Data

Signatura

Amenaces. Silencis.

L'exercici de la llibertat d'informar –o més exactament de l'obligació d'informar– és sovint una activitat incòmoda. De vegades, pot arribar a ser una activitat arriscada. Sempre hi ha persones, grups, o institucions, que s'estimarien molt més no veure's exposades a la llum pública, per raons ben fàcils de comprendre. Ara bé, quan les pressions per retallar la llibertat d'informar són només *pressions* (retirada de subvencions o de publicitat, i coses semblants), encara, sense deixar de ser condemnables, són reaccions que es poden comprendre i assumir. Quan són amenaces directes, no.

Circula per la ciutat de València un personatge que entre les seues múltiples ocupacions i activitats té les següents: propietari d'una coneguda discoteca on sol acudir la flor i nata de la joventut local simpatitzant amb la ideologia i l'estètica nazi-feixista, president de l'organització nacional-sindicalista CONS, director d'un col.legi per a fills de militars dependent del Ministeri de Defensa, propietari de dues empreses de seguretat que sovint han prestat els seus serveis a organismes públics. No té, per tant, res de particular que aquesta combinació d'activitats tan peculiar siga objecte d'atenció informativa per part del nostre setmanari. Sí que és interessant d'observar, d'altra banda, que un personatge com aquest tinga la responsabilitat d'un centre educatiu del Ministeri de Defensa: ¿ha pensat el Ministeri en qüestió, o l'autoritat de qui depèn el centre, quina classe d'educació i d'ideologia es pot impartir sota la direcció d'una persona d'aquestes característiques? I si ho ha pensat i ho saben, ¿no els importa? També és interessant comprovar que organismes i intitucions públiques no tinguen cap empatx a usar els serveis d'empreses de seguretat dirigides per aquest personatge.

Doncs bé, mentre aquesta informació era elaborada en la nostra redacció, una telefonada anònima va advertir dels perills que suposaria la publicació d'aquests fets: si la informació sobre *"nuestro companero"* arriba a aparèixer, amenaçava, perillava la integritat física dels redactors i col.laboradors d'EL TEMPS, els seus noms, adreces i telèfons poden aparèixer escrits a les parets de València, els seus domicilis, vehicles i persones, poden ser objecte d'agressions directes. Ens considerem *advertits*, i passem l'advertiment als nostres lectors i *a qui corresponga*. Per si de cas.

Al PSOE valencià se li acumulen els problemes. Semblava molt fàcil desfer-se de Blasco, donar una impressió pública d'integritat i d'energia al més alt nivell, i aturar ací el tema. No ha estat possible. La irrupció del ja famós Jacques Lacroix ha fet trontollar tot el programa, i ha fet aparèixer connexions, coneixements, silencis i antecedents que a hores d'ara fan pujar la confusió fins a tocar qui volia ser intocable. Fa més d'un any, EL TEMPS ja parlava de l'operació Rafalell-Vistabella ("Ciudad Marina de Valencia, S.A."), com a lligada al grup francès Carrefour, al seu torn controlat pel Partit Socialista Francès. Una operació on Lacroix va fer d'intermediari, on Blasco va intervenir activament, i que finalment va contribuir a precipitar la dimissió de Pérez Casado. ¿On era Lerma llavors, què en sabia. i per què no va defensar l'alcalde? Silenci.

Fa dues setmanes, EL TEMPS(com han fet els diaris valencians) explicava extensament l'activitat de Lacroix com a *correu* o home de contacte entre el president de la regió Provença-Costa Blava i el president valencià, i la presència activa del mateix Lacroix en l'intent d'adquisició dels també famosos terrenys de Paterna per a la societat OCC. Operació aturada per Lerma, partidari de l'atribució dels terrenys a Mercasa/UGT. Sense, però, admetre aquest interès. Sense explicacions. Silenci, i destitució del conseller Blasco. Alhora que, per un altra banda, Lerma presta suport públic a l'alcaldessa de Calp (un dels Ajuntaments més *estranys*, per dir poc, de tot el país), i homenatja Jaume Castells junt amb els agraïts empresaris de la construcció de la Marina. Massa coses que no lliguen.

Tot l'afer Blasco-Lerma-Lacroix, però, ha tingut la virtut de *despertar* les famílies del PSOE valencià. Callen, com han callat (un altre silenci expressiu) en l'últim *Comitè Nacional* del PSPV-PSOE, però parlen entre ells i es preparen.

Per primera vegada en molt de temps, Lerma apareix vulnerable. A partir d'ara no serà prou acusar i destruir els altres, negar i callar, que ha estat fins ara el principi de tota estratègia. Si això significara també el final d'un *estil*, potser hauria valgut la pena.

PAIS

La petició de revisió de la sentència, presentada al Parlament de Catalunya.

Lluís Companys, cinquanta anys després

La sentència que condemnà a mort Lluís Companys podria ser revisada. Aquest cas, com el d'altres víctimes del franquisme, espera una reparació necessària.

El proper 15 d'octubre hauran passat cinquanta anys després que un consell de guerra sumaríssim acabés amb l'execució de qui fou president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys i Jover. Abans de ser condemnat, Companys patí l'exili a París, s'esforçà per deslliurar nombroses persones dels camps de refugiats i es despreocupà en canvi d'abandonar les zones del territori francès ocupats per l'ofensiva alemanya, fins que passà de les mans de la policia nazi a les de la policia espanyola.

Després de vexacions i tortures als locals de la Direcció General de Seguretat, a Madrid, fou conduït a Barcelona, on un consell de guerra sumaríssim, simulacre d'una legalitat inexistent, sentencià la seva condemna a mort.

Fent un salt en la història, tot just fa un mes, el Parlament de Catalunya va admetre a tràmit una proposició no de Llei presentada per Josep Lluís Carod Rovira en qualitat de portaveu de l'agrupació parlamentària d'Esquerra Republicana de Catalunya, sobre la revisió de la sentència del consell de guerra sumaríssim seguit el 1940 contra Lluís Companys, qui fou executat a Barcelona la matinada del 15 d'octubre.

La commemoració del 50 aniversari de l'assassinat del president Lluís Companys obliga a plantejar un aspecte, potser encara poc debatut, però essencial per a la plena reparació d'aquell tràgic fet. Ens referim a l'anul.lació del procés que el condemnà a mort.

No obstant, el cas de Companys és un més dins la immensa llista dels represaliats pel franquisme entre 1939 i 1975. Afusellats uns, empresonats altres, sancionats amb mesures administratives, desterrats, desenes de milers de ciutadans han estat vícitimes de la repressió política. I, malauradament, la cabdal aportació a la lluita per les llibertats democràtiques i nacionals no ha estat prou reconeguda. La promulgació de la Llei d'amnistia de 15 d'octubre de 1977 va significar, evidentment, un pas transcendental en el camí cap a la dignificació jurídica d'aquest col.lectiu. En el seu article 1, l'apartat a), es declara que queden amnistiats "tots els actes d'intencionalitat política, qualsevol que fos el seu resultat, tipificats com a delictes o faltes". Aquesta norma, que fou una de les principals reivindicacions durant la transició, consagrava l'extinció de qualsevol mena de responsabilitat penal.

Però queden qüestions pendents. Les sentències dictades per motius polítics romanen als arxius, i tant el Tribunal Suprem com el Constitucional les consideren vàlides en virtut d'un discutible i vergonyós principi de "seguretat jurídica". Recentment l'opinió pública ha rebut amb perplexitat la notícia segons la qual la Sala cinquena del Tribunal Suprem desestimava el recurs interposat per la viuda de Julián Grimau, mantenint-se en conseqüència l'oprobiosa condemna a mort del dirigent comunista. Per desgràcia, en altres precedents s'ha aplicat una línia doctrinal semblant. En l'ordenament vigent, la revisió d'una sentència esdevinguda ferma només és admissible en supòsits molt concrets, que, a més, han estat interpretats restrictivament pel Tribunal Suprem. D'altra banda, el recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional tampoc ha tingut resultats, perquè, tot i reconèixer que els drets fonamentals són imprescriptibles, limita la seva protecció jurisdiccional a actes nascuts amb posterioritat a la Constitució.

Però encara que aquestes instàncies es mostressin més permeables, no és la via judicial la més adequada per a encarar aquesta qüestió. En primer lloc, per raons de caràcter tècnic, perquè el recurs és inviable en una majoria de casos amb la normativa vigent. En segon lloc, perquè la revisió implica, implícitament, reconèixer uns òrgans d'enjudiciament nomenats per la dictadura. Cal una solució d'abast general i no individualitzada, i per això és necessària l'elaboració d'una norma amb rang de llei, que en l'actual esquema competencial pertoca aprovar al Parlament de l'estat, per la qual quedessin anul.lats tots els processos, declarant incompetents els òrgans que els dictaren, restablint el pricipi d'innocència per a tots els encausats i articulant el corresponent sistema d'indemnització per danys i perjudicis a les víctimes i als seus descendents.

Potser és una pretensió utòpica en un país que ha estat incapaç de forçar una veritable ruptura democràtica. Però estaria bé que l'homenatge al president Companys no es reduís al record d'una mort heroica i servís per a reclamar un deute pendent envers la seva figura: l'anul.lació del simulacre de procés a què fou sotmès. Avui, quan és tan de moda parlar de *gulags* i de stalinisme, Companys i tots els altres represaliats pel franquisme encara esperen una reparació necessària

Josep Maria Alcoberro i Pericay

Text de la sentència seguida el 1940 contra el president de la Generalitat de Catalunya.

"EN BARCELONA el cartoce de octubre de mil novecientos cuarenta, se extiende la presente en cumplimiento de lo preceptuado en el artículo 651 en relación con el 585 del Código Castense para hacer notar: Que en dicha fecha y siendo las diez horas se reunió en el Castillo de Montjuich de esta plaza, el Consejo de Guerra instruído por el procedimiento sumarísimo contra el procesado, LLUIS COMPANYS JOVER, por el presunto delito de rebelión militar; dicho Tribunal se hallaba constituído por el Excmo. Sr. General de División Gonzalo Calvo Conejo; Excmo. Sr. General de Brigada José Irigoyen Torres; Excmo. Sr. General de Brigada Federico García Ribero; Excemo. Sr. General de Brigada Rafael Latorre Rodas; como Vocales, dando audiencia pública el Sr. Presidente con asistencia del Fiscal representado por el Ilustrísimo Sr. Auditor de Brigada D. Enrique de Querol y Duran y D. Ramón de Colubí, Capitán de Artillería, como Defensor; actuando de Vocal ponente el Ilmo. Sr. Auditor de Brigada D. A. Coronel Velázquez, hallándose presente el procesado.

Dada cuenta de la Causa por el Instructor en audiencia pública por haberlo dispuesto así el Presidente, el cual invitó al Fiscal, al Defensor y a los Vocales si querían fueran examinados los testigos y que se practicase alguna prueba lo cual se remitió, si bien el Ilmo. Sr. Fiscal interesó del Sr. Presidente se uniera a la Causa un testimonio de la Causa número 900 del ano 1936, instruida en el Juzgado de Ejecución de la Capitanía General de Baleares, lo cual quedó aceptado, esperando la vista durante diez minutos a fin de que el Defensor y el Fiscal organizasen sus notas, se constituyó los hechos que consideraba probados y relatados en su escrito provisional como delito de adhesión a la rebelión militar previsto y penado en el Art. 238 número 2, en relación con el Art. 237, ambos del Código de Justicia Militar, concurriendo el hecho y la circunstancia agravantes a que se refiere el Art. 173 del Código de Justicia Militar.

El defensor estudio los hechos que se atribuyen al procesado estimativos en un delito de adhesión a la rebelión militar previsto y penado en el Art. 238 número 2 en relación con el Art. 237. No está conforme con los agravantes que aprecia el Ministerio Fiscal, sino que se halla comprendido en el atenuante 4 del Art. 9º del Código Penal Común, por todo lo cual solicitó se impusiera al procesado la pena de 20 anos y un día de reclusión, siendo de abono la prisión preventiva sufrida.

Preguntado el encartado por el Sr. Presi-

dente que si tenía algo que decir, dijo:

QUE NO TENIA QUE ALUDIR A LOS MISERABLES INFORMES DE LA POLICIA, YA QUE EL AUTO DE PROCESAMIENTO DEL SR. FISCAL NO LO HA RECOGIDO. SOLAMENTE LE QUEDA POR DECIR QUE LA HISTORIA NOS JUZGARA A TODOS, EN NUESTRAS INTENCIONES, Y SI LA SENTENCIA LE CONDENA A MORIR, LO HARA SERENO Y MUY TANQUILO POR SUS IDEALES Y SIN SOMBRA ALGUNA DE RENCOR.

RESULTADO que el encartado fundó el Partido izquierdista ESQUERRA REPUBLICANA, por el cual sufrió condena y que, en octubre de 1934 proclamo el ESTAT CATALA, facilitando armas a los sublevados.

RESULTADO que durante el período de dominación marxista no puso coto a los desmanes de la horda roja y consintió los brutales asesinatos que en dicha zona se cometieron.

RESULTADO que ocupando la Presidencia de la Generalidad de Cataluna fundó las Patrullas de Control y no reprimió las brutalidades y crímenes cometidos por las mismas llegando su aprecio por sus componentes a facilitarles el ingreso, a su disolución, en el Cuerpo de Mozos de Escuadra.

RESULTADO que ocupando la Presidencia del Gobierno de la Generalidad de Cataluna facilitó armas al Ejército Rojo, dictó órdenes y pronuncio discursos contra la Causa Nacional, llegando a dar cargos y ascensos militares.

RESULTADO que estando exiliado en Francia continuo dándose el título de Presidente de la Generalidad haciendo propaganda contra la Causa Nacional.

En cumplimiento de la misión atribuida al ejército en su Ley constitutiva de defender a la Patria contra enemigos, tanto interiores como exteriores, que significaban los Partidos del llamado Gobierno del Frente Popular y surgido así el Nuevo Estado, la oposición armada conta la misma origina la rebelión en el artículo 237 del Código de Justicia Militar.

CONSIDERANDO que el expresado delito es responsable en concepto de autor el expresado por los hechos que la Sentencia declara, ponen de manifiesto que lo realizó con notoria compenetración ideológica con los propósitos perseguidos en la rebelión para consecución de los fines de ella, y por lo que incurrió en la responsabilidad que define el Art. 237 en relación con el número 2 del expresado Código de Justicia Militar.

CONSIDERANDO que incurre en este caso, además de la destacada personalidad de condenado por el cargo que desempeñó, la circunstancia agravante de trascendencia del delito y dano causado en relación al servicio de los intereses del Estado y a los particulares a que se refiere al Art. 173 del Código de Justicia Castrense.

CONSIDERANDO que toda persona criminalmente responsable en delito o falta lo es también civilmente.

VISTOS los artículos citados y los demás de general aplicación así como el número 2 del Grupo 1º del anexo al Art. de 25 de enero de 1940 (B.O. Número 25) y Ley de Responsabilidades de 9 de febrero de 1939.

FALLAMOS: que debemos condenar y condenamos al ex-Presidente del Gobierno disuelto de la Generalidad, LLUIS COMPANYS JOVER, como responsable de autor por adhesión en el expresado delito de rebelión militar, a la pena de muerte con accesorios legales en caso de indulto y expresa reserva en acción civil o responsabilidad en igual clase de cuantía determinada, de lo que, por nuestra sentencia pronunciamos, mandamos y firmamos.

Firmado: Manuel González González, Gonzalo Calvo Conejo, Federico García Ribero , Fernando Giménez Saez, Rafael Latorre Rodas, José Irigoyen Torres.

debat NACIONALISTA

és a la venda

Presentació:
Debat Nacionalista dos anys després
On és la voluntat de crear la policia catalana?
Gràcies
Miquel Sellarès

Editorials:
Ni conformats ni desorientats

Jocs Olímpics: Punts preocupants

País Valencià: La televisió i la inhibició

Les eleccions de l'alarma socialista

Quo vadis CDC als anys 90?

Què ha passat a l'ERC?

El kumbaià i el porompompero

Cròniques "nacionalistes"
Manifest de les Entitats al President del Govern Espanyol
TVV-TV3, amb la lògica a la butxaca
Trias Fargas
Seminari Blanquerna
Serà el 1992 l'any de la independència de Cataluya?
El moviment antinuclear
Proposta de treball: "Invitació a la reflexió i la revolta"

L'antinacionalisme a Mallorca
La Catalunya Nord i les televisions catalanes
Proselitisme de les nacionalitats de l'URSS a occident

Entrevista:
Joan Francesc Mira: Nacionalisme i complexitat al País Valencià
Xavier Duran

Tribuna:
Allò que es podria fer pels PPCC i no es fa
Josep Huguel

Possibilitats de bastir una política catalana de defensa i referències per a una concepció militar no armada
Eduard Vinyamata

La mala consciència nacional
Toni Strubell

Temes a debat: ***Deu anys d'Estatut i el Futur (I)***
Enquestes a dues generacions del nacionalisme
Primeres respostes:
Enquesta A: Heribert Barrera, Fèlix Cucurull, Joaquim Ferrer, Raimon Obiols, Josep M Puig Salellas, Agustí de Semir
Enquesta B: Jaume Bosch, Salvador Cardús, Raimon Carrasco, Joan Crexell, Josep M Esquirol, Daniel Font, Josep M Solé i Sabaté, Vicenç Villatoro

L'independentisme avui:
Reptes i possibilitats de l'independentisme democràtic
Joan Crexell

Joventut i independentisme:
Joventut, universitat i reconstrucció nacional
Josep Poveda i Planas

Dossier internacional:
Gal·les, exemple insubornable d'una nació (II part)
Josep V. Garcia i Carme Manuel

OPINIÓ

L'autodeterminació... aquest escàndol

Encara que últimament sembla que ja se n'estigui parlant massa, em crec en la necessitat de fer unes puntualitzacions sobre el tema de l'autodeterminació. Per una banda, per raonar la posició del consistori de Bellpuig -el qual s'ha declarat a favor de la proposició no de llei del Parlament-, i per l'altra, perquè segons el meu punt de vista, i com passa en quasi tots els temes que s'airegen gratuïtament, en molts casos s'han dit i interpretat autèntiques barrabassades, no sé ben bé si moguts per l'autoescandalització de molts que fàcilment es posen etiquetes de progressistes i demòcrates, o bé, si realment és una maquiavèl.lica maniobra de confusió de l'opinió pública, cosa que posa en tela de judici la puresa democràtica que ens envolta.

En primer lloc, cal palesar que l'autodeterminació és la capacitat permanent de decidir, per si mateix, el destí polític d'un país, poble o nació, i que és un principi inclòs dins de la Declaració Universal dels Drets Humans de l'ONU. Si bé és admès per la majoria de països teòricament, aquest principi troba dues grans dificultats a l'hora de ser aplicat. Una és que tothom el veu bé a casa del veí, però l'irrita en casa pròpia -recordem la defensa del govern espanyol d'aquest dret per als pobles de l'àrea d'influència de l'URSS i per al poble saharaui.

L'altra és la dificultat del dret internacional a l'hora de determinar a quin tipus d'entitat col.lectiva és aplicable aquest dret, ja que els termes país, nació, poble, etc., tenen diferents valors segons els llocs i segons qui els interpreta. En segon lloc, cal que quedi clar que no s'ha demanat l'autodeterminació des del Parlament de Catalunya (¡ni això seria tan greu!), i que les sortides possibles d'una acció d'aquesta mena no passen forçosament per la independència, sinó que engloben qualsevol forma de govern i aliances que el poble esculli.

Bé, i direu... ¿què pinten en tot això els acords i manifestacions dels ajuntaments, entitats i d'altres associacions? ¿Per què hem aprovat en poc temps diverses mocions a favor d'aquest dret?. Senzillament, la nostra posició no és més que la voluntat de prestar suport al nostre Parlament, que va aprovar proposició no de llei (és a dir, una declaració de principis) la qual deia que el poble català no renuncia al dret d'autodeterminar-se. Si tenim un Parlament lliurement elegit, si tenim un govern, i ens trobem dins d'un sistema democràtic..., ¿és una acció prohibida o és una obligació el fet de recordar -simplement recordar- quins són els nostres drets? ¿Es tan greu això?, ¿feia falta tanta parafernàlia i tantes declaracions dels màxims caps de les més importants institucions espanyoles?, ¿és que ja no se'n recorden els màxims representants d'alguns d'aquests partits que ara han posat el crit al cel, i els de les seves *filials* a Catalunya, que només fa uns anys anaven predicant i signant aquestes llibertats com a drets inherents del nostre poble?

La cosa esdevé francament preocupant quan hi ha qui intenta confondre l'opinió pública presentant l'autodeterminació com a sinònim d'independència i aquesta com a sinònim de terrorisme. Es fins i tot curiosa la coincidència, i demostra la falsedat de tantes etiquetes i titulacions que molts es posen per a definir-se, en coincidir tan clarament els que es diuen "conservadors" i els que s'anomenen "progressistes" negant un dret que fa gairebé quaranta anys va aprovar l'Organització de les Nacions Unides. Ens titllen de retrògrads perquè diuen que som uns separatistes i volem viure aïllats, quan és per tothom acceptat, fins i tot per ells mateixos, que el poble català és un poble de comunicació, de comerç, de consens, europeista, i obert al món.

D'altra banda, a les portes del 2000 com estem, ¿poden o no poden qüestionar-se les fronteres? Hi ha una cita del president Pujol que les defineix com les "cicatrius de la història", perquè... ¿qui les ha posat?, ¿sempre han estat en els mateixos llocs?, ¿quins són els interessos que les han promogudes?, ¿qui han beneficiat? Aquestes preguntes quasibé sempre responen amb fets llastimosos, guerres, interessos econòmics, monàrquics, etc. ¿No és, doncs, ser més progressista caminar cap a un món on els països siguin definits per la voluntat dels seus habitants de governar-se i aliar-se amb qui més els convingui, on per lògica en el cas de Catalunya haurien de contemplar-se en primer lloc les altres nacionalitats i regions de l'estat espanyol?

Ara que anem cap a una desvalorització de les fronteres en els conceptes polítics i econòmic, ¿quin sentit té aquesta sacralització de la *unidad de la patria* per mitjà de la força i l'amenaça? ¿No seria millor aconseguir-la amb el raciocini, amb el diàleg, amb el bon govern, amb el tracte igualitari i amb el respecte a les nostres institucions? Per posar un exemple més gràfic d'aquest funcionament controlat de les nostres institucions i de la nostra democràcia, la situació del nostre país la compararia a un hotel d'aquests que tenen diverses sales d'estar on la gent es troba per a conversar o veure la televisió. Imagineu-vos que a totes les televisions d'aquestes sales tinguessin sintonitzat el mateix canal per ordres de la direcció. Penseu que en la sala en què us trobeu el programa no agrada a la majoria dels allí presents i decidiu recordar al director el dret a estar ben atesos en els vostres drets individuals i col.lectius. En qualsevol establiment, normalment, només caldria demanar-ho correctament perquè, si és voluntat de la sala, s'intentés acontentar els clients.

Però en l'*hotel* que ens trobem no tan sols no ens volen atendre degudament, sinó que el *director* de torn ens obliga que mirem el mateix canal que sintonitzen les altres sales i, si no ho fem, ¡no en té prou d'amenaçar-nos de reduir-nos el sopar! -que ens l'haurem pagat nosaltres, això sí-, sinó que encara ens acusa dient-nos que el que realment volem és canviar d'hotel. ¡¡Bona manera de fer clients!!

Josep Pont i Sans
Alcalde de Bellpuig
i President de la Comissió de Cultura

LA SETMANA

Muts i a la gàbia

Aquest setmanari no es va equivocar: el ciutadà francès Jacques Lacroix, segons declaracions fetes a diversos rotatius valencians, va informar el president socialista de la Generalitat, Joan Lerma, de tots i cada un dels seus projectes immobiliaris per a la comarca de l'Horta, inclòs el que apostava per a la localitat de Paterna, origen de la querella-bomba que va costar la vida institucional al, fins ara, macroconseller d'Obres Públiques, Rafael Blasco. Si fem cas de *monsieur* Lacroix, aquest va comunicar amb l'Honorable, i secretari general dels socialistes valencians, almenys en catorze ocasions: "Dues vegades a l'any en els últims set anys" exactament. Aquestes revelacions de sal i pebre van ser confessades per l'agent comercial del socialisme parisenc, i representant immobiliari dels interessos del *holding* Carrefour a l'estat espanyol, un dia abans del dissabte 17, la data tràgica en què el Comitè Nacional del PSPV-PSOE es reunia a la seu del carrer d'Albacete. Joan Lerma va negar en tot moment aquelles converses confidencials i les intimitats mostrades pel cavaller francès.

El Comitè, ajornat dues setmanes sobre el temps reglamentari observat pels estatuts, hauria d'haver abordat el punt que la infanteria socialista, la base i l'electorat més esperaven: el delicat *cas Blasco*, vist des de les entranyes de l'organització.Tots expectants per la veu del *conducator* Lerma, donant una explicació, prou creïble, sobre la seua intervenció expulsant fulminantment l'ocupant de la Conselleria quan aquest només era presumpta carn de querella, però un innocent sense màcula. Però el CN va ser una simple i delicada orquestra de senyoretes on cap patriarca de cap família es va atrevir a alçar la veu. Ni el dimitit Blasco, que va romandre congelat tota la reunió, ni els generals del lermisme —María Antònia Armengol, Eduard Monte-sinos, Pérez Ferré, etc.—, que preferiren obviar un tema ple d'espines i cards que, si s'hagués plantejat al cós del comitè, podria haver avalotat tota la tranquil.litat ordinària del corral socialista.

Seguint notes de Titus Livi, l'estratègia de l'aparell oficial havia estat evitar a qualsevol preu la confrontació bèl.lica. I cap tipus d'arma va aparèixer, llavors, sobre l'ordre del dia. Sabien molt bé els oficialistes que els seguidors de Rafael Blasco, l'*emperador* de la Ribera Alta, podrien afegir a les seues forces desencara els blasquistes de peu van poder fer sentir veus de dissidència contra l'executiva. El lermisme viu els moments més baixos per a la seua épica oficial i Rafael Blasco ha demostrat, una vegada més, que la seua antiga experiència com a dirigent del FRAP li va ensenyar, com en la màxima d'aquella monja-alferes, que és preferible morir abans que pecar.

Ismael L. Belda

Lerma té cada vegada menys admiradors.

Pressupostos polèmics

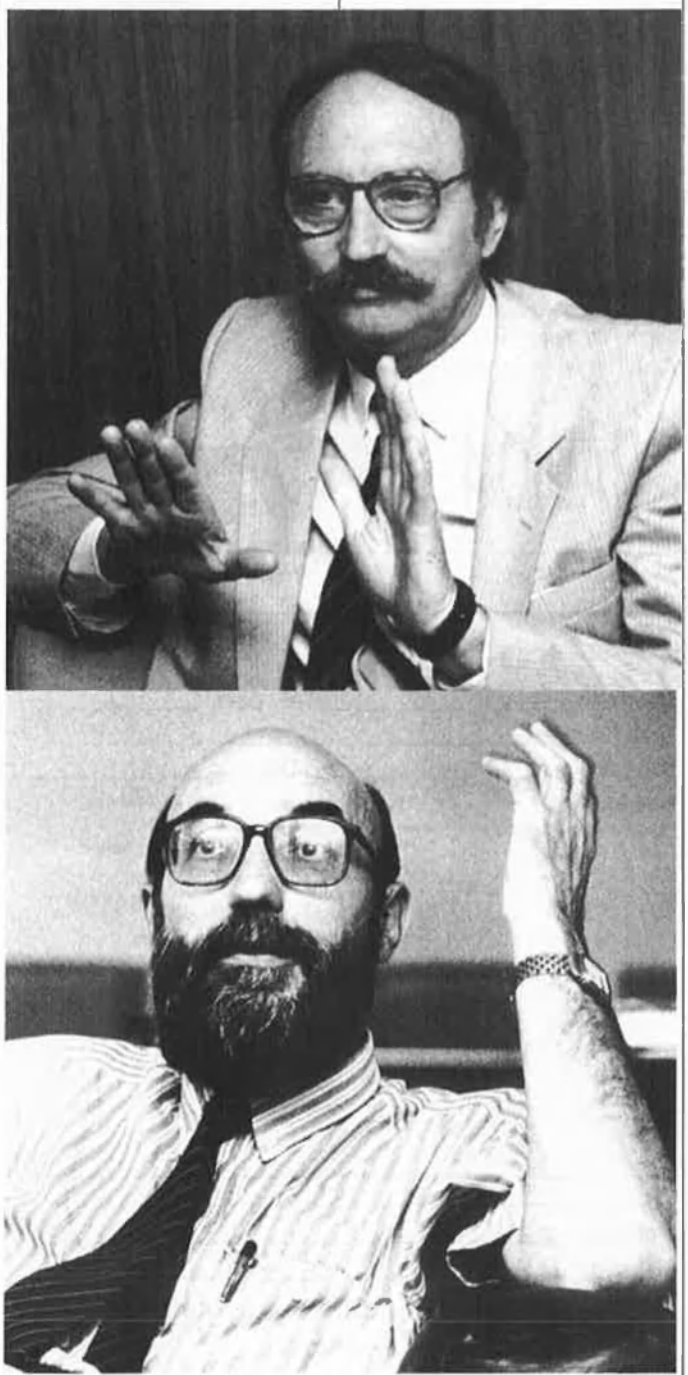
El consell d'administració de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV) va aprovar l'avantprojecte de pressupost per al 1990 amb un increment més que notable respecte a l'any anterior. L'avantprojecte de pressupost puja a més de 26.000 milions de pessetes, 8.000 més que l'any anterior. Del total, prop de 9.000 milions corresponen a subvencions de la Generalitat; el govern català només va aportar en aquest concepte uns 5.700 milions l'any 1989.

L'avantprojecte de pressupostos va ser aprovat per CiU, PP i ERC i hi van votar en contra PSC i IC. El director de la CCRTV, Joan Granados, va justificar l'augment dels pressupostos en raó de la potenciació del Canal

33 i el corresponent augment d'hores d'emissió, i també per l'increment de la producció pròpia en els dos canals de televisió de la Corporació. Com a teló de fons va fer esment de la implantació de les televisions privades amb l'enorme augment de la competència que això comportarà.

Però les justificacions de Granados no van convèncer, ni de bon tros, ni els socialistes ni Iniciativa. El PSC va manifestar que era il.lògic donar més de 5.000 milions a Canal 33 quan aquest comparteix instal.lacions i personal amb TV3, i per tant se n'aprofitaven tots dos canals, fet que Granados negà tot afirmant la separació dels pressupostos. Les crítiques d'Iniciativa van coincidir en molts aspectes amb les dels socialistes, però van posar l'èmfasi en l'augment de les partides per al personal. Segons Jordi Guillot, portaveu d'IC, "l'increment de 2.000 milions de pessetes en les partides de personal no va acompanyada de la política que es realitzarà en aquest sentit". En definitiva, PSC i IC van dir que el pressupost de 1990 era "exagerat i injustificat", adjectius que ja havien utilitzat per a qualificar el pressupost de 1989.

Albert Punsola

Dalt, Joan Granados aposta per la potenciació de Canal 33. Baix, Antoni Escarré: els seus funcionaris volen una Conselleria en valencià.

Administracions en català

Al voltant de 1.500 firmes van ser presentades al conseller de Cultura de la Generalitat valenciana, Antoni Escarré, demanant una aplicació efectiva de la Llei d'ús i ensenyament del valencià. En un manifest adjunt, alguns del sotasignats, que treballen com a funcionaris en la Conselleria de Cultura, es queixen de la decepció patida set anys després de l'aprovació d'una llei que no ha passat de simbòlica.

Segons manifesten, no s'ha realitzat cap desenvolupament legislatiu per a regular l'ús del valencià com a llengua pròpia de l'administració. A més, s'està produint un buit entre els cursos de reciclatge per als funcionaris i la realitat: una volta efectuats, els cursos no serveixen per a res ja que no es donen les condicions per a utilitzar els coneixements adquirits. Els funcionaris denuncien, a més, que ni les publicacions de la Generalitat ni les actuacions públiques dels alts càrrecs de l'administració autonòmica demostren quina és la llengua pròpia dels valencians.

Mentrestant, el Parlament català aprovà la passada setmana per unanimitat una proposició no de llei per la qual es demanarà al Senat que per tal de configurar-se en veritable cambra territorial reconega i protegesca la pluralitat lingüística de l'estat. Ara es fixarà un temps per determinar quina fórmula s'utilitzarà per a transmetre aquest acord a la Cambra Baixa. Si arriba a bon terme aquesta proposta, i sembla que arribarà per la voluntat demostrada per representants del PSC a influir en l'opinió dels seus companys del PSOE, la situació podria ser molt curiosa. Mentre al Senat, a Madrid, el català tindria una presència real, a València, en l'administració, seria una pura entelèquia.

Casualment, també per aquestes dates, el Departament de Cultura de la Generalitat catalana ha firmat un acord amb el Patronat Català pro-Europa per tal d'impulsar la difusió externa de la llengua catalana. Aquest acord té sobretot la intenció d'establir accions concretes. La primera serà la realització, el proper mes de maig, de les primeres proves del Certificat Internacional de Català a Brussel.les. Aquesta primera iniciativa servirà també per a dotar el català d'un estatus acadèmic similar al de les altres llengües europees, i per a dotar la seu del Patronat a la capital europea d'un primer fons documental.

Mentre el català progressa a Europa, l'administració valenciana no acaba de prendres'ho seriosament. De moment, els funcionaris han demostrat que la culpa de la situació no és seua, i han exigit que el coneixement del valencià siga un requisit per a treballar en l'administració pública, ja que és l'única manera de garantir els drets lingüístics dels administrats. Esperem que la decisió del Parlament Català esperone les autoritats valencianes, si més no, davant la trista comparació.

Jordi Sebastià

La millor tarda: «TOT A LA TARDA»

Perquè hi és tot a la tarda de Ràdio 4, de RNE. A «Tot a la tarda» hi trobareu música, comentaris, tertulies informals. De la mà d'Alfred Picó. Cada dia, amb un tema específic, amb personalitat pròpia:

DILLUNS:
FLORA I FAUNA. No són animals, ni plantes. Són grups humans molt característics. Amb **Gabriel Jaraba.**

DIMARTS:
AVUI ES FUTUR. La ciencia adelanta que es una barbaritat. **Francesc Murgades.**

DIMECRES:
RAMBLA AMUNT. La descoberta de la gent que fa la historia diària dels pobles i ciutats de Catalunya. **Mercè Sala i Elvira Altés.**

DIJOUS:
VIRGO AMANTISSIMA. Tres dones del signe Virgo, proposen una manera diferent de veure l'actualitat: **Teresa Gimpera, Colita, Joana Núñez.**

DIVENDRES:
UN MON FELIÇ. Per enfocar bé el cap de setmana. **Amb Elvira Altés.**

I també cada setmana, una corresponsal d'excepció: **Mònica Randall** ens parla de «La movida madrileña»

Joana Núñez Teresa Gimpera Colita.

Alfred Picó

RÀDIO 4 Rne CATALUNYA

La ràdio de Catalunya.

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____

Domicili _____ Població _____

Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de:

• La subscripció representa un descompte de més del 10% sobre el preu de venda als quioscs.

☐ 11.660 pessetes - amb pagament:
☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 5.830 pessetes).
(Sols en el cas de pagament per banc).

☐ 16.400 (Europa) ☐ 22.000 (Amèrica)
Forma de pagament:
☐ Dom. bancària. ☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir postal núm. _____

(Firma)

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____

Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c. ☐ Llibreta

Núm. _____

Butlleta de subscripció

_____ de _____ 198___

(Firma)

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALENCIA

L'ESTIRAMETRE

Valencià a l'administració

Bona ventada per a l'ús del valencià a l'administració. La sentència núm. 1217 del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana ha reconegut el dret d'un ciutadà d'Elx a rebre totes les comunicacions municipals en la llengua en què aquest ho demane. Malgrat que en un principi l'alcaldia no va acceptar el recurs pel qual un veí es negava a pagar l'impost de circulació mentre no li vinguera la comunicació en valencià, tal com havia demanat; ara, el tribunal ha considerat contràries a dret les actuacions de l'ajuntament i ha acceptat el recurs presentat amb l'ajuda de l'assessoria jurídica d'Acció Cultural del País Valencià que dirigeix Josep Lluís Albinana. Ja hi ha precedent per al que, en el fons, no és més que un dret elemental.

Blai Bonet, Nicolau Cotoner, Josep Coll i Bardolet

Oratge càlid per als tres guardonats d'enguany amb la Creu de Sant Jordi. L'escriptor balear Blai Bonet, l'ex-cap de la Casa Reial Nicolau Cotoner i Cotoner i el pintor català Josep Coll i Bardolet, que van rebre la condecoració de mans del president Pujol.

Pasqual Maragall

Comença el bon temps a Ciutat Vella – i ja tocava–. L'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, ha aconseguit que el Banc de Crèdit Local de la ciutat ajudi a finançar la rehabilitació de la zona més degradada de la ciutat durant el 1990. Després de dinar amb el president del banc, Andrés García, aquest i l'alcalde van signar un acord pel qual el Banc finançarà la rehabilitació de 300 habitatges i l'alliberament de més de 5.000 metres quadrats per a nous habitatges, uns 7.000 per espais públics i més de 10.000 per a equipaments.

De dalt a baix: Josep Lluís Albinana, Miquel Obiols i Blai Bonet.

Obiols i Ribó

Els dos líders de l'esquerra catalana es van endinsar en l'ull de l'huracà, proferint tota mena d'atacs mutus i poc cordials. Tot això en un debat televisat pel Canal 33, el tema del qual era "el futur de l'esquerra europea". Ni esquerra, ni Europa, ni res. Raimon Obiols i Rafael Ribó van preferir llançar-se retrets i acusacions que recordaven les velles discussions entre socialistes i comunistes de principis de segle. Un assistent al debat va dir que l'havia entristit. No deu ser l'únic.

Josep Borrell

Fred per al Ministeri d'Eco-nomia i Hisenda i per al seu secretari, Josep Borrell, que ha anunciat un pacte per a reformar el Fons de Compensació Interterritorial. Un pacte entre els grups polítics que integren el que Benegas anomena "Bloc Constitucional", i que deixa a fora, entre altres, el PP, la qual cosa ha fet declarar a Alexandre Forcades, conseller d'Economia del Govern Balear que Balears quedarà marginada de les ajudes de FCI; d'una forma gràfica, Forcades ha dit: "Balears pagarà els plats romputs del debat sobre el cas Guerra".

La premsa valenciana s'agermana finalment

Tenim ara una situació atípica, de fet no sabem si pujar o baixar el periodista Miguel A. Ribera, responsable, en últim cas, de la notícia que consignem. La qüestió és que l'esmentat company de professió ha aconseguit el que no han pogut anys de convivència diària: que els diaris valencians *Levante* i *Las Provincias* s'agermanen finalment i coincidesquen en la publicació de dos dels reportatges que inclouen els suplements dominicals d'economia de tots dos diaris. Ens referim als titulats "¿Quien es quien en la gran banca?" i "Sube la cotización de las Koplowitz".

CAFÉ DEL TEMPS

Miquel Alberola

Rebels amb causa

Les Joventuts Socialistes del País Valencià (JSPV) han efectuat, no fa massa dies, un comitè nacional, que, entre altres finalitats, els ha servit per a posar en òrbita la intranquil.litat que els causa la falta de concòrdia dels seus majors.

No van escassos de motius, per mòbils diversos. I van aprofitar la circumstància per a derrotar una resolució dirigida al suport incondicional a **Joan Lerma**. I van fer saber que desaprovaven l'acció del president de la Generalitat valenciana, pel que fa al cas de l'exconseller **Rafael Blasco**. Sobretot, perquè el secretari general del PSPV-PSOE no havia donat opció a la presumpció d'innocència de l'acusat.

Ben mirat, els joves empunyen actituds joves, atrevides. Això explica coses, però n'explica més que les Joventuts, ara com ara, no són de la corda del corrent presidencial. De fet, quan Lerma va rearticular els càrrecs intermedis de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, i va traspassar, per la via legal, la direcció general de Joventut a **Joan Calabuig**, home adherit als interessos del president —amb la missió d'assaltar des del nou càrrec el destí de l'organització jove—, els més significats de les JSPV es van personar al Palau de la Generalitat i, en plena reunió del govern, van proferir unes quantes estridències. Una manera jove, en definitiva, de manifestar la discrepància contra la imposició del plenipotenciari.

Tinc constància que el fet va tocar el tendre al ple del govern, i, bàsicament, el màxim responsable, el qual, probablement, només hauria tolerat un gallineret d'aquella índole si es tractava de veïns afectats per tal o tal decret. La procedència familiar dels amotinats, el va acabar de coronar. En aquella ocasió la maquinària oficial va posar en marxa, amb èxit, tot allò de què disposava perquè la sublevació no transcendira a l'opinió pública, però aquests conceptes resulten difícils de camuflar. Com que l'obligació dels informadors és contar les coses que passen, ací queda. Aquest precedent, probablement, permet una lectura més evident sobre què ha passat en el comitè nacional i sobre com es perfila el futur.

L'escultura com a símptoma de sensibilitat

Pel mes de juny farà 8 anys que l'escultor **Andreu Alfaro** va plantar una obra als voltants de l'estadi de de Mestalla. El motiu va ser la celebració dels mundials de futbol de l'any 82, en els quals la selecció espanyola tenia com a seu la ciutat de València. Als quatre dies d'erigir l'escultura, la ultradreta va perpetrar una acció brutal contra l'obra, del resultat de la qual en va quedar afectada la part inferior.

Posteriorment, les bandes ultrasud van continuar, per motivacions idèntiques, *treballant* sobre l'escultura d'Alfaro, al punt d'haver ocasionat uns desperfectes que, segurament —pel preu de saldo que va cobrar l'autor a l'Ajuntament de València—, ja deuen superar el cost global de l'escultura.

I mentrestant, durant aquests 8 anys, el consistori no ha mogut un dit per restaurar la part danyada. És, si més no, una mostra de la preocupació del govern de la ciutat pel patrimoni cultural, en general, i per la cultura, en concret. I de la societat valenciana pels seus artistes.

Andreu Alfaro.

I per a major escarni, la totalitat de l'obra d'Alfaro gaudeix d'un reconeixement internacional que augmenta d'avui per demà. Sense anar més lluny, aquest mes inaugurarà a Madrid una escultura que supera els 80 metres d'alçada, i, pròximament, l'escultura que commemorarà el Mil.lenari de Catalunya a Barcelona. I el regidor **Roberto Cantos** i l'alcaldessa **Clementina Ródenas**, tocant la flauta.

El millor alcalde, Nadal

L'alcalde de Girona, **Joaquim Nadal**, va presentar al ple del consistori una moció sobre l'autodeterminació. El fet, segurament, hauria passat desapercebut, però passa que Nadal és alcalde pel PSC. I l'autodeterminació, per al seu partit —per a la cúpula del seu partit, tal i com constata l'actitud de l'alcalde—, és una d'aquelles matèries que les circumstàncies sòcio-ambientals han convertit en llast.

El document de Nadal, a banda del precedent que constitueix pel seu origen, té una extensió de tres holandesos, aspecte que el converteix en la resolució de més volum que s'ha efectuat en qualsevol consistori català. I entre altres coses d'interès, diu: "El debat sobre l'autodeterminació no pot segrestar-se en l'àmbit de les institucions públiques i cal implicar-hi el conjunt de la societat catalana".

"Considerem —continua— que el debat sobre aquestes qüestions i aquests drets és irrenunciable, i que la postura i aclariment de les forces polítiques i la societat catalana és una condició necessària i imprescindible per a la lliure elecció de les opcions i propostes que a cada moment se sotmetin a la consideració del poble de Catalunya".

I més avall, afegeix la necessitat d'un "perfeccionament i adaptació de les previsions constitucionals i estatutàries", que, per bé que de moment han resultat positives, el grau d'autogovern aconseguit resulta insuficient. Això és un alcalde que es resisteix a perdre la sensibilitat que en altres èpoques de distinta conjuntura va demostrar tenir el seu partit.

El misteriós cas dels residus extraviats

El Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme (MOPU), a partir d'uns censos i uns inventaris realitzats en col.laboració amb les comunitats autònomes va traure al carrer una publicació amb la quantitat de residus tòxics i perillosos generats en la península. Segons les seues estimacions, Catalunya en produeix un total de 458.000 tones l'any. Una quantitat que pot deixar espantats a més de quatre.

Però aquest no és el problema. La Generalitat de Catalunya, pel seu compte, també ha fet els seus números i les seues avaluacions sobre el cas. I d'acord amb aquestes apreciacions, Catalunya genera un total d'1.679.954 tones de residus industrials a l'any. O siga: 1.221.954 de tones més. Si es tracta d'un error, val més que siga la Generalitat qui s'ha equivocat. Però tots els indicis apunten que és el MOPU qui no encerta en els càlculs.

Si l'objecte sobre el qual s'ha treballat foren naps, una simple rectificació seria suficient per a tancar el cas. El problema és que són residus tòxics, i no en són quatre ni cinc, sinó un milió llarg de tones de més. Si el MOPU és incapaç de controlar la ubicació de les matèries perilloses, vol dir que també és ineficaç per a fer complir els requisits de seguretat estipulats a les empreses que les generen. Es mire com es mire, tot un èxit.

Les comarques tarragonines, amb els seus alcaldes

El sud es rebel.la

L'aigua de l'Ebre, el pla de tractament dels residus industrials i la possible reabertura de Vandellòs 1 han provocat en les comarques meridionals de Catalunya una situació de continu enfrontament amb el govern de la Generalitat.

El cap de setmana del 10-11 de febrer passat, més de 8.000 persones van sortir al carrer en diferents localitats tarragonines per protestar contra els diversos projectes que la Generalitat de Catalunya té previst dur a terme en aquesta zona dels Països Catalans i que no complau ningú. Les darreres setmanes la revolta popular contra les decisions del govern autonòmic han marcat una època. perquè és la primera vegada que, d'ençà de la instauració de la nova Generalitat. aquesta institució es troba amb tants conflictes que resoldre i, a més, localitzats en un grup determinat de comarques.

Les qüestions que han estat boicotejades són: el pla de residus industrials que preveu instal.lar un abocador a Forès (Conca de Barberà) i en un primer moment també contemplava una incineradora al Pla de Santa Maria (Alt Camp); la construcció d'un centre de rehabilitació de toxicòmans a la Febró (Baix Camp) i l'acceptació per Convergència i Unió del transvasament d'aigües de l'Ebre a Barcelona.

Amb unes característiques diferents les masses s'han mobilitzat insistentment contra la reobertura de la central nuclear Vandellòs I, que el passat 19 d'octubre va patir un important i greu incendi en una turbina. En aquest cas la Generalitat no té competències directes en l'afer, però els habitants d'aquestes terres sí que han retret al govern autonòmic que al Parlament de Catalunya voti unes coses i al Congrés de Diputats, que és on la seva actitud pot tenir més transcendència, adopti una altra postura.

La crisi de l'avellana fa uns mesos va ser motiu també de revolta popular. En concedir-se unes primeres ajudes i potenciar-se la creació d'Organitzacions de Productors Agraris (OPAS), les protestes van desaparèixer, però ara els pagesos estan descobrint que això tampoc era *xauxa* i tot just la setmana passada la Unió de Pagesos del Baix Camp anunciava que en breu inciarà els contactes polí-

tics pertinents perquè el sector de l'avellana no ha superat ni de bon tros la crisi.

PUNTS DE COINCIDÈNCIA

En l'assumpte del centre de toxicòmans, el pla director de residus industrials i el transvasament d'aigües de l'Ebre a Barcelona observem molts punts de coincidència en tots ells: els alcaldes de les localitats afectades es queixen que la Generalitat tira endavant els projectes sense consultar-los i només quan els té elaborats els hi comunica el contingut.

Els batlles es queden sorpresos pel comportament de la Generalitat en tenir en compte que gairebé tots aquests alcaldes són convergents i expressen el seu malestar als habitants dels seus respectius pobles. A partir d'aquí es comencen a fer assemblees populars i es constitueixen coordinadores *anti* els diversos projectes. Comencen les protestes i tenen un gran seguiment per part de la gent, que es llança al carrer a reivindicar els seus drets i en defensa dels seus interessos amb tota l'energia que calgui.

Com a conseqüència de les mobilitzacions populars, el govern autonòmic cedeix momentàniament a les peticions dels manifestants i deixa sobre la taula (cas de la incineradora del Pla de Santa Maria), o bé sotmet a estudi més profund (transvasament) els diversos projectes. Malgrat tot, la població no se'n refia i les mobilitzacions continuen. Per exemple: la portada d'aigües de l'Ebre a Barcelona, per un acord entre els grups de CiU i PSC al Parlament de Catalunya es constituirà una comissió d'estudi del pla hidrològic de les conques interiors de Catalunya que permeta consensuar el projecte de llei d'infrastructura hidràulica i que excloga qualsevol referència al transvasament esmentat, però aquest acord s'ha valorat escèpticament a les terres de l'Ebre i la Coordinadora Antitransvasament continua pensant en les properes accions de protesta.

Els pobles tarragonins volen respostes contundents i no que els projectes segueixin en una fase d'estudi o se suspenguin transitòriament. Segons els afectats, amb aquestes actituds només es pretén confondre la gent.

SOLIDARITAT ENTRE ELS POBLES AFECTATS

Un factor clau en les reivindicacions i que afavoreix l'existència d'un clima de rebel.lia contra el govern autonòmic és la solidaritat que s'està vivint entre els protagonistes dels diferents fronts de protesta. Hi ha molta interrelació entre les coordinadores que lluiten contra els projectes que ens ocupen, i quan, per exemple, el Comitè Antinuclear de l'Ametlla de Mar convoca una manifestació contra la reobertura de Vandellòs I, assisteixen a l'acte representants de la Coordinadora antitransvasament de les aigües de l'Ebre, i al revés. Es té molt clar que "la Generalitat en els darrers mesos està realitzant una sèrie d'agressions ecològiques a les comarques tarragonines que només amb l'esforç conjunt de tots els pobles afectats podrem aconseguir que s'ho replantegin", comentava Joan Callau, portaveu del Comitè Antinuclear de l'Ametlla de Mar.

Per la seva part, el portaveu de la Coordinadora Antitransvasament de les aigües de l'Ebre, Josep Joan Ferrer, ha explicat que "els projectes que endega darrerament la Generalitat són una mostra més de la política desequilibrada que du a terme el govern autonòmic, que enriqueix unes comarques i en perjudica d'altres". Concretament, sobre la portada

CONTINUA A LA PÀGINA 21

Montblanc: Reunió de la coordinadora contra el pla de residus de la Generalitat.

Cronologia de les protestes

PLA DIRECTOR DELS RESIDUS INDUSTRIALS DE CATALUNYA

9 de gener.- El Pla de Santa Maria té coneixement oficial que el Pla preveu una incineradora en aquesta localitat.

11 de gener.- Els alcaldes de l'Alt Camp acorden rebutjar el pla.

21 de gener.- Unes 2.000 persones es concentren a Valls en contra del Pla Director de Residus Industrials, després tallen diverses carreteres i l'autopista.

22 de gener.- La Generalitat aprova el Pla, però deixa sobre la taula la incineradora. Ara bé, sí que va endavant la instal.lació d'un abocador a Forès (Conca de Barberà). Greenpeace s'oposa al Pla Director de Residus.

24 de gener.- Els 22 alcaldes de la Conca de Barberà acorden dimitir conjuntament amb els regidors.

29 de gener.- Unes 4.000 persones es manifesten a Montblanc contra l'abocador de Forès i posteriorment tallen diverses carreteres, l'autopista i la via del tren.

1 de febrer.- 35 alcaldes i presidents dels consells comarcals de les comarques meridionals donen el seu suport als alcaldes de la Conca de Barberà.

5 de febrer.- Unes 1.500 persones aconsegueixen retenir el conseller Joaquim Molins dins de la seu del Consell Comarcal de la Conca de Barberà durant més de set hores. Perquè pugui sortir intervé la Guàrdia Civil i una vegada alliberat el conseller es produeixen importants aldarulls amb els manifestants.

9 de febrer.- Es constitueix una plataforma d'alcaldes i regidors dimitits per estudiar futures accions de protesta.

11 de febrer.- Unes 2.000 persones es concentren a Poblet en contra de l'abocador.

TRANSVASAMENT D'AIGÜES DE L'EBRE A BARCELONA

10 de gener.- CiU accepta el transvasament d'aigües de l'Ebre a Barcelona.

15 de gener.- Els presidents dels consells comarcals del Baix Ebre, la Terra Alta i el Montsià, juntament amb els alcaldes dels municipis del Delta de l'Ebre i els diputats pel Baix Ebre el convergent Joan Martí i el popular Josep Curto, com també els parlamentaris pel Montsià, Víctor Gimeno, d'Iniciativa per Catalunya i Joan Sabanza, d'Esquerra Catalana, manifesten al conseller Joaquim Molins el rebuig al projecte de portada d'aigües de l'Ebre a Barcelona.

29 de gener. Unes 400 persones es concentreu davant el Consell Comarcal del Baix Ebre en contra del transvasament, aprofitant que Joaquim Molins es trobava allí reunit amb representants de diverses forces polítiques per parlar d'aquest projecte.

10 de febrer.- Unes 3.000 persones tallen la carretera N-340, l'autopista A-7 i la via del tren, a l'altura de Camarles, per protestar contra el transvasament d'aigües de l'Ebre.

CONSTRUCCIÓ D'UN CENTRE DE REHABILITACIÓ DE TOXICÒMANS A LA FEBRÓ (BAIX CAMP)

23-12-89.- El conseller de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya firma un conveni amb el capità general de la IV Regió Militar, segons el qual el Ministeri de Defensa cedeix durant 15 anys els terrenys del Mas de Frares per a instal.lar-hi un centre de rehabilitació de toxicòmans.

14 de gener.- Comencen les obres del centre i immediatament els alcaldes de l'àrea afectada mostren el seu rebuig al projecte al conseller Antoni Comas.

20 de gener.- S'aturen momentàniament les obres.

2 de febrer.- Els alcaldes de la Febró, Arbolí i Vilaplana decideixen constituir una comissió de seguiment amb la Generalitat i l'Associació Egueiro sobre el projecte del centre de rehabilitació de toxicòmans de la Febró.

4 de febrer.- Assemblea popular a la Febró. Els assistents es manifesten en contra del centre.

6 de febrer.- Assemblea popular a Capafons. Els assistents es pronucien en contra del projecte.

VANDELLÒS I

19 d'octubre.- Incendi en una turbina de la central nuclear Vandellòs I.

24 d'octubre.- 20 entitats i partits polítics de Tarragona demanen el desmantellament de Vandellòs I.

25 d'octubre.- Els alcaldes de l'àrea d'influència de V-I demanen la paralització d'aquest grup nuclear.

31 d'octubre.- L'Ajuntament de Tarragona acorda demanar el desmantellament de Vandellòs I.

3 de novembre.- Més de 2.500 estudiants es manifesten a Tarragona demanant el tancament de les quatre centrals nuclears de Catalunya. Els ajuntaments de la Ribera d'Ebre, el Priorat i la Terra Alta demanen el desmantellament de les quatre centrals nuclears.

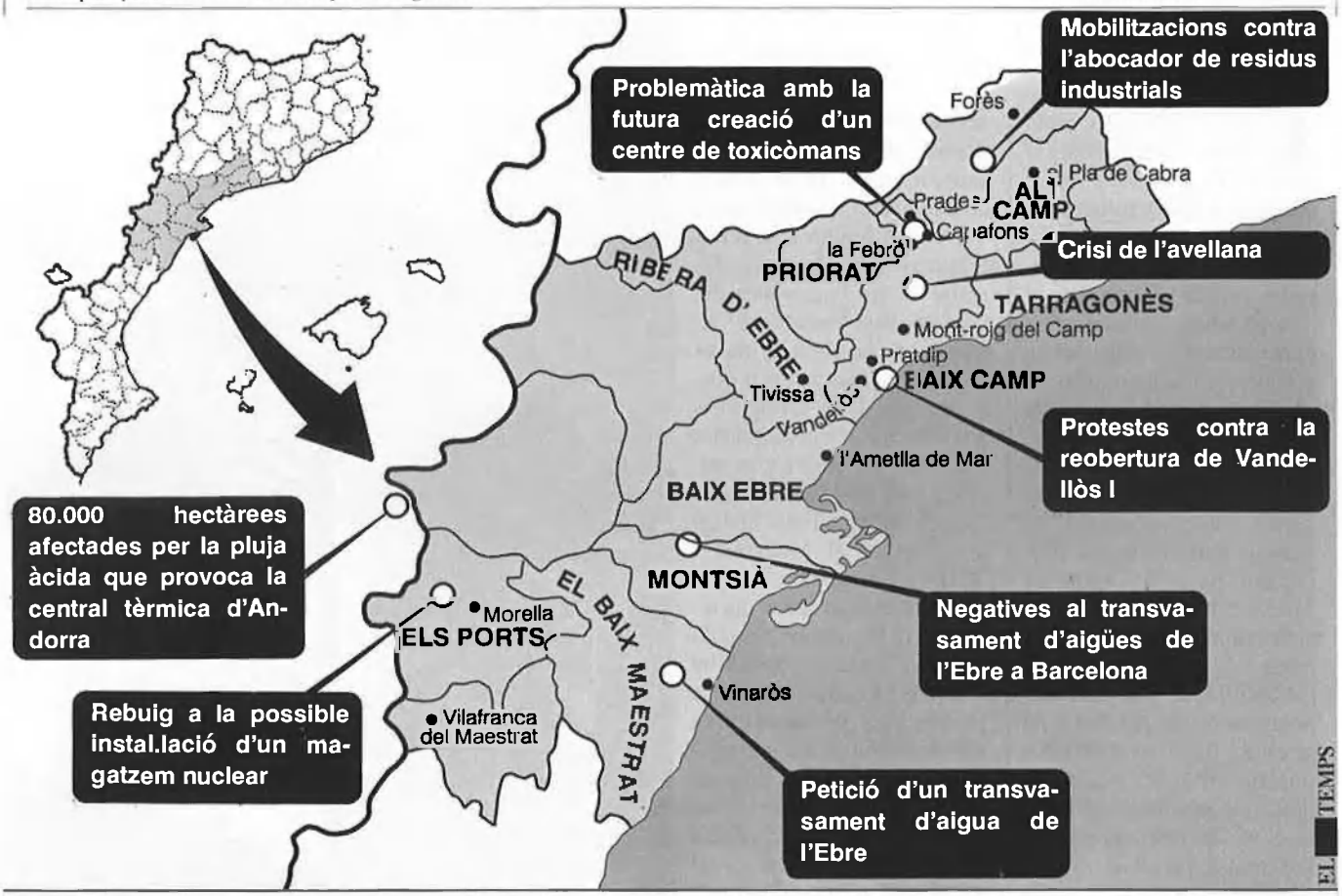
4 de novembre.- Unes 10.000 persones es manifesten davant V-I per demanar el tancament de les quatre centrals nuclears.

12 de novembre.- La població de l'Ametlla vota en un referèndum popular un sí massiu al tancament definitiu de Vandellòs I.

14 de desembre.- Els municipis de Tivissa, l'Ametlla de Mar i Mont-roig del Camp demanen al Parlament Europeu el tancament de Vandellòs I.

28 de gener.- Un centenar de representants de 35 grups ecologistes i antinuclears *clausuren* Vandellòs I.

11 de febrer.- Unes 2.000 persones es manifesten a l'Ametlla de Mar contra la decisió del Congrés dels Diputats d'oposar-se al tancament definitiu de V-I.

VE DE LA PAGINA 19

d'aigües de l'Ebre a Barcelona. Ferrer ha assegurat que "el transvasament ve determinat per la política econòmica que contempla un desenvolupament desequilibrat i irracional del poble de Catalunya".

ACCIONS RADICALITZADES

De tots els fets que en aquests moments són motiu de conflicte a les comarques meridionals, el que més polèmica ha generat les últimes setmanes ha estat el del pla director de residus industrials. Des del 9 de gener, en què el Pla de Santa Maria va tenir coneixement oficial que s'instal.laria en aquesta localitat una incineradora, els alcaldes de l'Alt Camp i de la Conca de Barberà no han parat de protestar, sobretot els d'aquesta darrera comarca on, fins i tot, han dimitit 17 dels 22 batlles que la configuren perquè el pla de residus inclou un abocador a Forès. La primera manifestació important va tenir lloc a Valls el 21 de gener, però des de llavors s'han fet ja moltes marxes de protesta i concentracions. La més multitudinària va tenir lloc a Montblanc el 29 de gener, quan unes 4.000 persones es van aplegar en aquesta localitat per cridar en contra de l'abocador i posteriorment van tallar diverses carreteres, l'autopista i la via del tren.

En tota la història del pla de residus industrials la protesta més violenta es va realitzar també a Montblanc, el 5 de febrer, quan unes 1.500 persones van aconseguir retenir el conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat, Joaquim Molins, dins la seu del Consell Comarcal de la Conca de Barberà durant més de set hores. Perquè pogués sortir va haver d'intervenir una reserva antiavalots de la Guàrdia Civil, que va haver de venir expressament des de Saragossa. Mentre va durar el tancament els manifestants llançaven ous i tomaques a l'edifici del Consell i van fer barricades de foc, alhora que van tombar el cotxe oficial del conseller Molins amb un guardaespatlles i un xofer al seu interior. Quan van alliberar el conseller, es van produir greus enfrontaments entre els manifetants i la Guàrdia Civil.

Els alcaldes de Prades, Capafonts i la Febró, en saber que en aquesta darrera població la Conselleria de Benestar Social de la Generalitat pretenia construir un centre de rehabilitació de toxicòmans a l'edifici conegut com el Mas dels Frares, també van amenaçar de dimitir, però posteriorment, han fet marxa enrere en aquest sentit, per considerar que és des de la responsabilitat municipal des d'on poden negociar millor.

En aquest cas els batlles s'han queixat de la manca d'informació per part de la Generalitat sobre les característiques del centre que pensen crear i a la vegada han evidenciat la seva por perquè aquest centre de rehabilitació de toxicòmans "estarà massa prop dels nuclis habitats, cosa que en un moment donat podria significar un perill per a la població". Valorava l'alcalde de la Febró.

LA SENSACIÓ DE PERILL

Molt comuna a tots els pobles que ara estan en rebel.lia és precisament aquesta sensació de por en un sentit o altre. Els de la Febró, Capafonts i Prades per les conseqüències negatives que podria generar la convivència de toxicòmans amb la gent dels municipis dels voltants; els de l'Alt Camp i la Conca de Barberà perquè temen perdre el turisme si al costat de la riquesa paisatgística, monumental i històrica d'aquestes contrades es col.loca una font contaminant com pot ser una abocador i una incineradora; els de les localitats de l'àrea d'influència de Vandellòs I són molt conscients que les fuites radio-

A Castelló, també

Les comarques dels Ports i el Maestrat , al nord del País Valencià, estan sotmeses a tres conflictes diferents amb un mateix denominador comú: els interessos polítics i econòmics.

A les velles protestes sobre la degradació i contaminació dels boscos d'aquestes comarques i les reivindicacions pel transvasament de l'aigua de l'Ebre, ara s'afegeix un altre problema. Es tracta que Enresa, Empresa Nacional de Residus Radioactius, ha fixat el seu punt de mira al Maestrat per instal.lar-hi un cementiri de residus d'aquesta mena.

ENRESA ha assegurat que aquest cementiri radioactiu no es crearà fins l'any 2.000. No obstant això, les reaccions dels ajuntaments i els habitants no s'han fet esperar, fins l'extrem de produir-se tensions entre alguns ajuntaments veïns. Davant els rumors que l'Ajuntament de Xert, de majoria socialista, estaria disposat a acceptar el cementiri radioactiu, l'alcalde del Partit Popular de Sant Mateu, Ramon Arnau, va manifestar la seua preocupació i la de tot el poble davant l'actitud de Xert.

Però les discrepàncies entre socialistes i populars també s'observen en el conflicte desencadenat per la presumpta contaminació que la Central Tèrmica d'Andorra, a Terol, produeix sobre la massa forestal de les comarques del nord del País Valencià. El fenomen de la pluja àcida va començar a assecar els boscos a principis de la dècada dels 80. Fins ara, segons les dades facilitades per ICONA, es calculen més de 120.000 hectàrees afectades a Terol, 80.000 als Ports i el Maestrat i 50.000 a Tarragona.

La presentació d'una querella per la fiscalia de Castelló contra els directius d'ENDESA, empresa pública propietària de la tèrmica d'Andorra, no ha fet sinó aguditzar les diferències entre els ajuntaments socialistes i del Partit Popular. Així, només els més de 20 ajuntaments del PSOE han prestat suport a la querella, buscant també el suport de particulars afectats i ajuntaments de Terol.

L'últim dels casos és el futur i esperat projecte sobre el transvasament de l'aigua de l'Ebre. La trama, ací, és més complicada. Mentre la Generalitat valenciana, i la catalana, arribaven a un principi d'acord per a possibilitar

que les aigües de l'Ebre s'acosten al País Valencià, des de Tortosa es mostraven disposats a no concedir ni una gota. L'alcalde de Tortosa, de Convergència i Unió, Vicent Beguer, i la majoria d'habitants s'enfrontaven a Jordi Pujol per haver declarat a Castelló que hi hauria aigua per a tots.

Teresa Violeta

actives causen problemes de salut sense remei i que un accident nuclear pot posar fi la a vida de tothom, i finalment, els pobles del Baix Ebre i el Montsià consideren que amb la portada d'aigües de l'Ebre a Barcelona disminuiran els cabals del riu, n'augmentarà la salinitat i s'agreujarà la regressió del Delta, cosa que qüestionaria l'agricultura d'aquestes terres, principal font d'ingressos d'aquests nuclis de població.

Amb aquesta por com a bandera s'entén que el passat 10 de febrer unes 3.000 persones tallessin la carretera N-340, l'autopista A-7 i la via del tren, a l'altura de Camarles, per protestar contra el transvasament que el 10 de gener va acceptar CiU, tot i que el dia 13 d'aquest mes al Parlament de Catalunya ha intentat deixar de banda el transvasament en constituir la comissió d'estudi sobre el Pla Hidrològic de Catalunya. La gent de les Terres de l'Ebre vol la retirada absoluta d'aquest pla. Les protestes que exigeixen el tancament definitiu de Vandellòs I han revifat els últims dies després que el 5 de febrer el Congrés dels Diputats s'oposés al desmantellament d'aquesta central nuclear en rebutjar una proposta que van presentar amb aquesta finalitat Izquierda Unida-Iniciativa per Catalunya. Tots dos partits advocaven per la suspensió immediata de la concessió d'explotació de Vandellòs I.

Exactament, l'11 de febrer unes 2.000 persones es van manifestar a l'Ametlla de Mar contra la decisió del Congrés dels Diputats. Joan Nolla, membre del Comitè Antinuclear de l'Ametlla de Mar, declarava que "aquesta manifestació ratifica que estem disposats a mobilitzar-nos fins que es tanqui Vandellòs I perquè els polítics no poden ignorar la voluntat dels milers de persones que la nit del 19 d'octubre van sentir amenaçades les seves vides".

Per a Joan Nolla aquest últim acte també ha servit per a "protestar contra els polítics que d'una manera hipòcrita han fet marxa enrere respecte al que havien votat al Parlament de Catalunya, que no té competències sobre el tema nuclear; i quan hi ha un poder de decisió, es fan enrere".

Cinta S. Bellmunt

La xarxa de la ultradreta s'estén a València

Els negocis de José Luis Roberto

José Luis Roberto, president local de la Central Obrera Nacional Sindicalista, CONS, a València, és, a més del director d'un col.legi del Ministeri de Defensa a Paterna (l'Horta), propietari d'un *pub* neonazi, d'una empresa de seguretat i conseller d'administració d'una emissora de ràdio.

Les bregues entre la CONS i la JNS encara continuen. RAFA GIL

Dijous 15, 11'30. Una trucada telefònica anònima demanava per la redactora rossa que treballava en un tema relacionat amb la ultradreta: "Una periodista de la redacción de EL TEMPS hizo unas fotos a nuestro compañero José Luis Roberto, valiéndose de unos argumentos enganosos, ya que después hemos sabido que en realidad está elaborando un reportaje que nada tiene que ver con la conversación que mantuvo con nuestro compañero. Si en EL TEMPS aparece publicado un artículo en el que se hable de las actividades de José Luis Roberto y aparece implicado el Ministerio de Defensa, las calles de Valencia se llenaran con el nombre, dirección y teléfono de todos los trabajadores d´EL TEMPS. Les advierto que peligra tanto su integridad física como la de sus bienes. Cada uno ha de ser responsable de sus actos".

LA VENA PEDAGÒGICA DE ROBERTO

Des de fa dos anys, José Luis Roberto Navarro dirigeix el col.legi públic Jaume I de Paterna, un dels centres d'EGB que no han estat transferits i depenen de forma conjunta dels Ministeris de Defensa i d'Educació. Al centre hi ha un total de 390 alumnes que són de forma majoritària fills de militars, guàrdies civils i policies.

Roberto va entrar al col.legi per un concurs de mèrits ja que fins aquest curs tots els professors hi accedien d'aquesta manera i no per oposició. Referent a aquest tema, el tinent coronel Pedro

Brujao García, cap de la Subunitat de Relacions i Difusions del Ministeri de Defensa, va declarar a EL TEMPS, "no conèixer les circumstàncies de l'elecció del director". El Ministeri tampoc no estava assabentat que els monitors que acompanyen els xiquets del col.legi, quan van de campament, porten unes samarretes en les quals es pot llegir el nom del sindicat CONS al costat del nom del col.legi. Per la seua banda, Roberto destaca que mentre els alumnes estan de campament "no estan drogant-se o amb les litrones" al temps que remarca que "en aquest centre no hi ha fracàs escolar perquè no hi ha la problemàtica que genera tenir uns pares separats, alcohòlics o en l'atur".

LA VENA HOSTALERA

Pel setembre de l'any passat obria a València el *pub* Lili Marlen. Situat en el carrer Salamanca, en una de les zones més marxoses de la ciutat, el local va ser polèmic des del moment de la inauguració. La seua decoració, composta per pòsters de la CEDADE i altres grups ultradretans, a més de motius nazis, està presidida per un retrat del caudillo emmarcat en fusta daurada que delimita molt clarament el públic.

Malgrat que, des del principi, amplis sectors de l'opinió pública interpretaren l´obertura d´aquest local com una provocació i que arribà a sofrir un incendi intencionat, les circumstàncies del qual no han quedat esclarides, cinc mesos després continua obert. Les seues celebracions del 20-N, anunciades amb octavilles on es llegeix "Zona Nacional, 20- N, cerveza gratis" i les seues nits de dijous dedicades als himnes nacional-revolucionaris, l'han convertit en un punt de reunió per a tots els sectors de la sempre present ultradreta valenciana.

Darrere del negoci es troba la CONS, Central Obrera Nacional Sindicalista, un sindicat d'àmbit estatal que té a València una de les seus més actives. Fundada l'any 1977, actualment, segons indicaren fonts del sindicat a la premsa, té 3.000 afiliats a València i és una organització molt activa en tota mena de camps. El president de l'agrupació local, José Luis Roberto,va obtenir el *pub* de la mà de Fernando Sáez Benito, antic treballador de l'empresa Levantina de Seguridad i i de Javier Mompó Bucalón, conegut per les seues vinculacions amb Fuerza Nueva i tots dos, ara, propietaris del gimnàs Forma, situat al carrer de Sueca, 47, on van fent musculatura els guàrdies de Levantina.

LA VENA 'PROTECTORA'

Al taulell d'anuncis del *pub* es pot trobar un retall de premsa on apareix la publicitat d'una empresa de seguretat, Levantina de Seguridad, que demana vigilants jurats. L'empresa és la mateixa que protegeix el Lili Marlen, i té la seu a la Gran Via Marquès del Túria núm. 28-7. Aquesta adreça és la mateixa que té la CONS, tal com demostra la bústia de la porta 7 on apareixen, a més, els noms de José Luis Roberto i Manuel Salazar Aguado. La relació entre el sindicat ultradretà i l'empresa autoritzada legalment a portar armes és ben evident.

Levantina de Seguridad es va fundar el juliol de 1980 amb un capital social d'un milió dues mil pessetes. Els socis fundadors van ser José Luis Roberto Navarro, Fernando Alandete Gordo i Javier Benítez Olivares, i el gerent va ser el pare del primer, José Luis Roberto Recatalá; posteriorment, Fernando Alandete vendria les seues participacions als altres dos socis. Registrada com a empresa de seguretat i vigilància, l'uniforme dels seus treballadors és ben característic ja que, a més de la pistola i la porra, incorpora una boina que es col.loca de costat, en el més pur estil carlí .

Els guàrdies de Levantina s'encarreguen de protegir moltes de les discoteques situades al terme del Saler, especialitzades a obrir a altes hores de la matinada del diumenge per recollir els supervivents de la nit valenciana, és el cas de Barraca, Spook i de sales com Woody, Tropical o el bingo Tres Forques, però també tenen entre els seus clients la Fira de Mostres de València i vetllaren per la pau en les mogudes *pop-rock* que organitzà la Diputació Provincial. La fira ha pagat pels seus serveis onze milions i mig de pessetes des de principis de l'any 1988.

La situació de Levantina de Seguridad és de franca expansió i per això, el 25 d'abril de 1989 es van modificar els estatuts de la societat per tal de convertir-se en una empresa d'àmbit estatal i abandonar la circumscripció provincial a la qual s'havien limitat fins ara. Una altra operació d'expansió va ser la creació, el febrer de l'any passat, de Levantina de Servicios Generales, que té com a seu oficial, una vegada més, el pis de Marquès del Túria 28. La societat, malgrat no figurar com a empresa de seguretat, i no estar per tant autoritzada perquè els seus empleats porten armes, es dedica també a la protecció de locals d'oci menys problemàtics. Els seus socis són, també, José Luis Roberto i Javier Benítez Olivares.

LA VENA PERIODISTICA

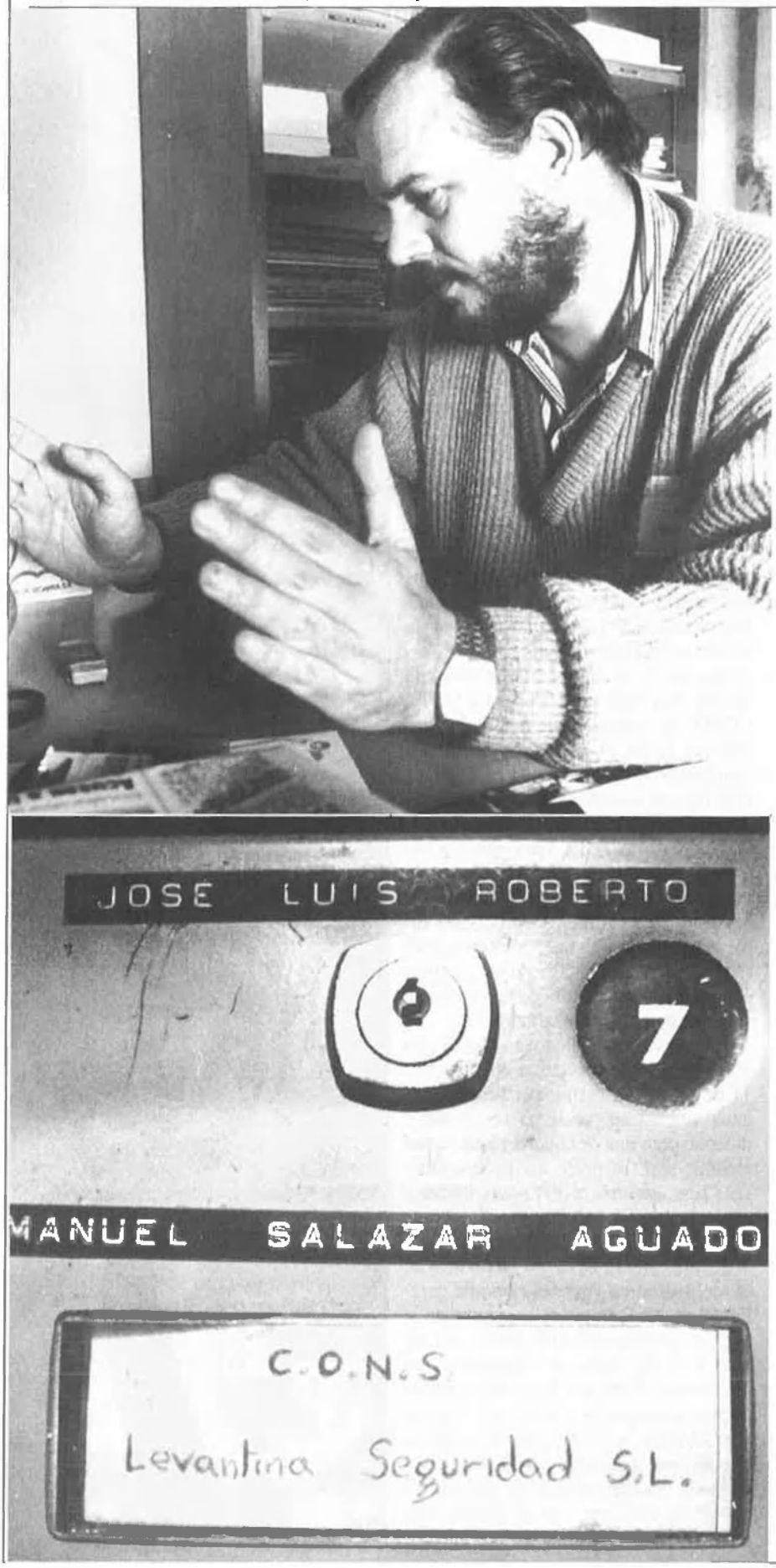
El 2 de juny de 1987, una representació dels consellers delegats de la societat Ondas Valencia, SA aprovava l'ampliació del nombre de membres del consell d'administració i nomenava Pascual de Catalayud, Benedicto Ramos Arnau i José Luis Roberto Navarro. Ondas Valencia és la propietària de l'emissora de ràdio en FM Intervalencia.

Intervalencia era el 1986 una emissora amb un dèficit superior als 27 milions de pessetes. Un viatge del líder nacional per excel.lència, Blas Piñar, amb un xec d'un milió de pessetes a la butxaca, va ser l'empenta definitiva que consolidà l'operació encapçalada per l'estranya associació cultural Unión Hispana, hereva de Fuerza Nueva.

L'objectiu era ben senzill, tal com indicà Blas Piñar: era el primer pas d'una maniobra de rellançament de la seua opció política estructurada, consistent a fer-se amb el control d'una xarxa de mitjans de comunicació. Aquesta presa de l'emissora va ser possible, entre altres coses, per la desídia de la Generalitat, que va ser advertida a temps pels anteriors propietaris. L'afer va alçar una bona polseguera entre els mitjans de comunicació ja que tant la direcció com el personal d'Intervalencia es trobaren indefensos davant el canvi de propietat.

La vena agressiva de José Luis Roberto va ser ben prompte coneguda entre els estudiants universitaris que van tenir la desgràcia de convivir amb ell. La seua vinculació a la dreta comença com a cap de les JONS i el porta després a la CONS.

El 1976 va ser detingut preventivament en relació a l'atemptat amb bomba comès al Nou Estadi del Levate U.D., poc abans de la Trobada dels Pobles. El cinc de gener de 1980 es va veure envol-

José Luis Roberto, tot sota control. Baix, bústia de Marquès del Túria 28. RAFA GIL

tat en un tiroteig mentre intentava, amb els seus companys de la CONS, enganxar cartells damunt d'uns altres del Frente de Juventudes. Un tal Carbonell li va disparar un tret que va estar a punt de travessar-li la gola. Més tard, el seu nom torna a aparèixer en relació amb altres agressions, com és el cas del 28-8-87 quan un delinqüent comú va ser apallissat.

També volia ser protagonista en la jornada del 14-D, quan junt amb uns quants militants d'extrema dreta va agredir amb pals un grup de manifestants a l'altura del Palau de Justícia. Ara, el diari *El País*, que va publicar la informació, s'enfronta a una querella per calúmnies interposada pel mateix José Luis Roberto.

La xarxa ultra, amb la figura de José Luis Roberto com a home clau, té ja tots els ingredients. Tant el *pub* com l'emissora funcionen com a aparells de propaganda, ja que la CONS té un gran interès a arribar a captar un major nombre de sindicalistes.

En qualsevol cas, la història de la CONS és ben complicada. Des del moment de la seua inscripció en el registre d'associacions ja es va manifestar la polèmica perquè dos grups diferents volien les sigles. Després d'una època d'activitats, el 1981 celebraren a Barcelona el darrer congrés nacional. En la seu central no s'explicaven que un membre poguera ser a la vegada empresari, "per a això hi ha la CEOE", i reconeixien que es tractava d'un sindicat molt minoritari amb una gran autonomia i aquesta era la causa que no estigueren assabentats de les activitats dels seus companys de València.

Roberto, a més de controlar la CONS valenciana, dirigeix l'empresa de seguretat que nodreix bàsicament el sindicat, i té per tant al seu abast un cos armat i ensinistrat. Els seus anuncis demanen joves entusiastes i prometen excel.lents recompenses a canvi d'un suport total a l'empresa.

Levantina de Seguridad, Lili Marlen, Intervalencia Radio i CONS, formen un còctel ben explosiu en mans, únicament, de José Luis Roberto, un personatge en qui el Ministeri de Defensa ha depositat la seua confiança per a dirigir un col.legi.

Tona Català i Jordi Sebastià

DES D'EL RETIRO

Josep M. Sanmarti

Cada ovella amb sa parella

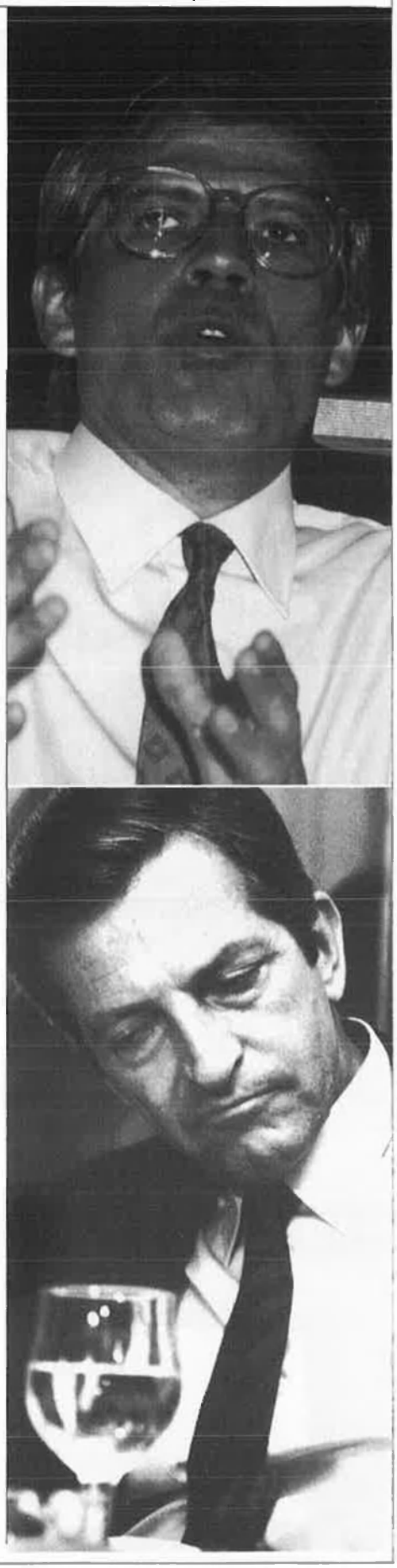
La increïble bajanada de Txiqui Benegas, un polítc que va de mal borràs, parlant de "bloc constitucional" no pot amagar el fet que la política estatal està vivint una redefinició dels sistemes d'aliances, i que es dibuixen dos o tres grups ben diferenciats. Això no vol dir que, d'acord amb la terminologia de Txiqui Benegas, un d'aquests grups sigui el bo i els altres els dolents, i és que quan es parla de "bloc constitucional", automàticament, i encara que no es digui, es parla també de "bloc anticonstitucional" o almenys "no-constitucional". Possiblement al pobre Benegas el va perdre el seu subconscient de conductor de la lluita antiterrorista, d'impulsor dels dos pactes antiterroristes, en els quals la formulació "bloc anticonstitucional" sí que té un sentit específic i es refereix a unes forces concretes. En qualsevol cas, la relliscada del número tres del PSOE va salvar la tarda al PP i a IU-IC, després que quedés ben palès el seu desempar en qüestió d'aliances.

Que aquesta serà una legislatura molt marcada per la política de pactes, ja es va dir bon punt es van conèixer els resultats de les eleccions del 29 d'octubre. La feblesa del PSOE i sobretot la seva progressiva davallada, que dibuixava un futur incert, van imposar una línia pactista desconeguda durant la legislatura anterior. Els socialistes van comprovar immediatament que el gir donava resultats, i Felipe González sortí elegit president del govern pel Congrés de Diputats a la primera votació gràcies a una entesa amb una petita minoria, les Agrupacions Independents Canàries.

Per cert, que aquesta setmana el secretari d'Estat Josep Borrell els tornà el favor, negociant un nou sistema fiscal per a l'arxipèlag. Prèviament, el PSOE havia sondejat una altra minoria, el PNB, sense obtenir uns resultats tan immediats i concrets. La línia ja estava marcada: el PSOE tornava a seure amb altres grups i buscava acords. És cert que fins ara no s'ha negociat cap qüestió d'una enorme transcendència, com pot ser el Pressupost de l'Estat, la Llei del Sòl, o alguna altra de la mateixa envergadura, però el camí s'ha encetat.El pacte social va acabar d'arrodonir la imatge d'un bloc socialista dialogant.

El mateix ministre d'Economia, Carlos Solchaga, considerat com un dels més durs del gabinet, passava a encapçalar la concertació social amb els sindicats, estampa que fa un any hauria fet caure de clatell més d'un sindicalista. La UGT i CCOO van entendre que una mobilització com la del 14-D no tenia sentit si a continuació no es traduïa en acords i els està signant aquests dies amb el mateix govern amb el que va partir peres a començament de 1989. Que aquesta estratègia era correcta ho va acabar de comprovar el govern arran del debat sobre l'afer dels germans Guerra. Un simple acostament a algunes minories, com CiU, el PNB o el CDS, li va resultar enormement útil a l'hora de no quedar-se sol en la defensa del vice-president.

El CDS va copsar la nova situació i en el Tercer Congrés, celebrat els dies 10 i 11 de febrer, va definir per primera vegada una estratègia de pactes. Bona o dolenta, però una de concreta, que es pot resumir així: respecte als pactes subscrits fins ara amb el PP, mans lliures a cada ajuntament i Comunitat Autònoma i aproximació clara al PSOE pel que fa al govern central. El PP no va dissimular el seu disgust en veure el canvi de parella del seu soci en tantes aventures de la legislatura anterior. I amb tota la raó del món José Ma. Aznar es preguntava com s'ho farà el CDS per lligar tots aquests pactes tan dispersos i divergents. Aquest serà el gran repte d'un partit centrista que assumeix la seva funció de partit-frontissa als tres nivells de govern. El moviment més important en aquests moments és, però, la seva disponibilitat a

Josep Borrell i Adolfo Suárez.

negociar enteses amb el govern de Felipe González, sense comprometre l'alcaldia de Madrid.

El president del CDS, Adolfo Suárez, va argumentar cínicament que al cap i a la fi és el PSOE qui té el poder i que per tant és qui pot donar fruit a aquest acostament. Tot i que aquesta idea és antiideologia pura, i ja sabem que Adolfo Suárez no va sobrat d'això, no deixa de tenir raó. El CDS creu que una política de pactes amb el PSOE pot empènyer el govern cap a posicions que figuren al programa electoral del CDS, i aquest ho podrà vendre fàcilment com un triomf. En canvi, una actitud d'oposició pura i dura és difícil de mantenir i d'explicar per un partit que no té opcions de govern ni tan sols a termini mitjà.

A tot això el bloc de centre-esquerra format bàsicament pel PSOE, CiU, PNB i CDS (el "grup dels assenyats", deia algun dels seus prohoms) ha descol.locat el PP per la seva dreta i IU-IC per la seva esquerra. Seria curiós examinar també la situació en què queda alguna altra minoria que, com Unió Valenciana, passen aquest bloc per l'esquerra i com un llamp. Alguna maniobra d'última hora, com per exemple votar a favor de la reconversió de la Comissió de l'Estatut del Diputat en una comissió estable per investigar el possible tràfic d'influències dels diputats i alts càrrecs de l'administració que també són diputats, no pot amagar la solitud parlamentària que ha començat a viure el PP.

Incapaç d'aplicar una estratègia de pactes, tal com s'ha vist en la qüestió de RTVE, el PP oscil.la entre una oposició integral i la reconquesta del centre desitjat. El seu verbalisme i maximalisme no pot evitar que tàcticament el PSOE es mostri molt superior i que ara fins i tot les minories tinguin unes directrius d'actuació que no tenen els populars.

El cas d'IU-IC és diferent pel fet que no es declara alternativa al PSOE pel 1933. IU-IC pot fer oposició total en solitari perquè és la seva funció històrica i perquè té més capacitat operativa. Els problemes li vindran si CCOO acaba finalment signant un ampli pacte social amb el govern, i deixa la coalició sense la principal arma parlamentària dels últims tres o quatre anys. De tota manera IU-IC també ha d'anar amb compte davant del nou mapa que està sorgint del debat Guerra. Una pressa excessiva i no consensuada també fa por a alguns partits, i d'altra banda no es pot passar per alt que la transició ens va deixar una cultura política de pactes. A l'electorat li agrada que els seus representants s'esbronquin i es posin verds, però després que negociïn i que pactin per poder tirar endavant el país.

Mentrestant, els socialistes continuen la seva càrrega a la baioneta contra els mitjans de comunicació. Tenen tot el dret a protestar i fins i tot a querellar-se, però des del punt de vista polític no podem oblidar que les circumstàncies donen massa aspecte de represàlia a l'acció i que els límits de la llibertat d'informació són indefinibles pels dos costats, el del poder i el de la comunicació. I per acabar-ho d'adobar, una sentència del Tribunal Constitucional que diu que les eleccions a Múrcia no s'han de repetir ha plantejat un nou conflicte institucional. ¿Pot el Tribunal Constitucional anul.lar una sentència ferma d'un tribunal ordinari sense adduir inconstitucionalitat?

Josep Ma. Sanmartí

INTERNACIONAL

Edward Mortimer avança imaginativament 30 anys

2020: el lleó jau amb el corder

Com que no tinc poders sobrenaturals, aquest article i el mapa que l'acompanya són simplement un exercici d'imaginació. Seria ben sorprenent i, sens dubte, massa bonic per a ser veritat si el 2020 Europa fóra com ací se suggereix.

Aquest, però, és un temps d'esperança i jo partesc de pressupòsits optimistes. La moral que he tret dels recents esdeveniments és que el progrés tècnic i educacional va erosionant gradualment i absolutament la creença en la utilitat de la guerra i en la coacció física com a instruments polítics en aquesta industrialitzada part del món a la qual pertany Europa. Idees, imatges i diners es mouen pel món a una velocitat que les fronteres tenen un singificat mínim.

Fins i tot els moviments de la gent i de les mercaderies són més difícils de controlar que abans. La gent és cada vegada més propensa a deixar els països on no són feliços i els governs no elegits tenen menor capacitat d'assegurar-se el consentiment dels governats.

Si les fronteres ja tenen un mínim significat, hi ha poques raons per a reforçar-lo. Veritablement, no valdrà la pena, en el futur, perdre el temps embarcant-se en guerres de conquista. Això no obstant, les fronteres existents encara són en molts casos llegat de la força més que de la lliure elecció i potser hi ha llocs on el desig de canvi dels grups nacionals atrapats per la història en el costat *desencertat* de la frontera, o com a part d'una entitat més àmplia amb la qual no poden identificar-se, ara aquest desig de canvi demostrara que és més fort que el conservadorisme de l'estat al qual pertanyen. Si descartem l'ús de la força, és difícil veure com poden continuar sent oprimits els pobles oprimits. La millor probabilitat és que les fronteres canvien.

Ara tot el món, pràcticament, espera que canvie una frontera o, millor, que desaparega: la que separa les dues Alemanyes. Cada vegada és més clar que Alemanya de l'Est com a estat separat no té atractiu econòmic ni ideològic per als seus ciutadans. A Alemanya Occidental se'n pot qüestionar l'avantatge econòmic, però el compromís ideològic per una única nació alemanya segurament reeixiria.

En canvi, la frontera entre Alemanya i Polònia, tot i necessitar encara la consagració legal, és quasi segur que romandrà tal com està. Els polonesos són unànimes a voler això i la comunitat alemanya que queda a Polònia no és prou gran ni es troba geogràficament tan concentrada per a formar un moviment secessionista. Probablement, el mateix es pot dir, bé que amb menor seguretat, de la minoria hongaresa a Romania. La frontera entre aquests dos països està legalment establerta perquè es remunta als tractats signats després de la I Guerra Mundial.

Per regla general, els brutalment obligats moviments de població a Europa central i oriental durant i després de la II Guerra Mundial han simplificat els problemes de les fronteres i han deixat un conjunt de nacions-estat molt més homogènies del que eren abans. Els problemes de minories que encara existeixen sembla probable que, en el millor dels casos, s'arrangen mitjançant la garantia de plens drets culturals i polítics o, en el pitjor dels casos, per mitjà de successives emigracions més que per mitjà de canvis de fronteres.

Les dues excepcions més probables, a més del molt especial cas d'Alemanya de l'Est, són Iugoslàvia i la Unió Soviètica. Totes dues són estats multinacionals i, ara, objecte de fortes tensions centrífugues. Si més no, la Unió Soviètica haurà de restituir els guanys il.lícits de Stalin de 1940, permetre que els tres estats bàltics recuperen la independència i que els moldaus s'unesquen amb els seus compatriotes en una Romania lliure.

Els guanys de 1939 a costa de Polònia poden arribar a ser més duradors perquè ja hi ha molt pocs polonesos a Ucraïna de l'Est i a Bielorússia. El que existeix a Ucraïna de l'Oest és una identitat nacional ucraïniana molt més marcada que es reflecteix en l'ús de la llengua i en la lleialtat a l'església Uniate (és a dir, catòlica), mentre Ucraïna de l'Est està molt més russificada. Conseqüentment, és bastant fàcil d'imaginar que l'actual república d'Ucraïna es dividirà en dues, fins i tot encara que totes dues continuen lligades a Rússia.

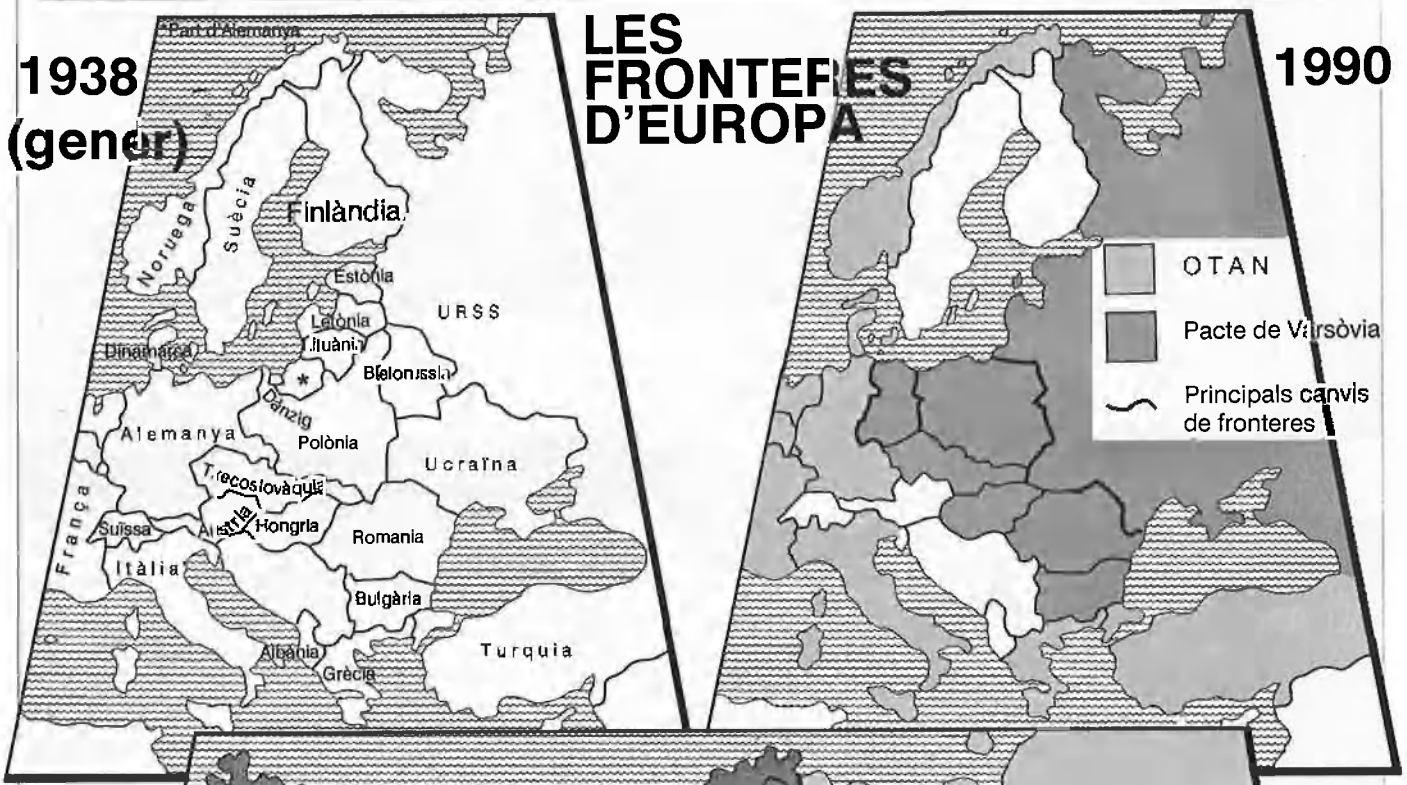
Però ¿sobreviurà la Unió Soviètica com a tal d'alguna manera? Això sembla cada vegada més problemàtic. Privat de l'argument de la força, el comunisme ja no pot mantenir l'anterior imperi rus per pura atracció ideològica ni de bon tros mantenir separada la nació alemanya. La mateixa Rússia sembla cada dia menys soviètica i més russa. Per tant, és prou probable que molt abans del 2020 es dessovietitzen les repúbliques no russes.

Rússia sola, ampliant-se a través del Pacífic, encara seria una potència mundial i podria ser capaç de retenir les nacions germanes eslaves d'Ucraïna i Bielorússia dins d'una unió política. Els pobles no eslaus, però, d'Àsia central i Transcaucàsia pareixen més inclinats a seguir el seu propi camí. Els de fe musulmana i cultura turca poden ben bé adonar-se que tenen més en comú amb Turquia (i amb les regions del nord d'Iran de parla turca) que amb Rússia. Els armenis i els georgians poden unir-se per a protegir-se entre si i, potser, forjar una nova aliança amb Rússia quan se'ls haja reconegut la seua independència.

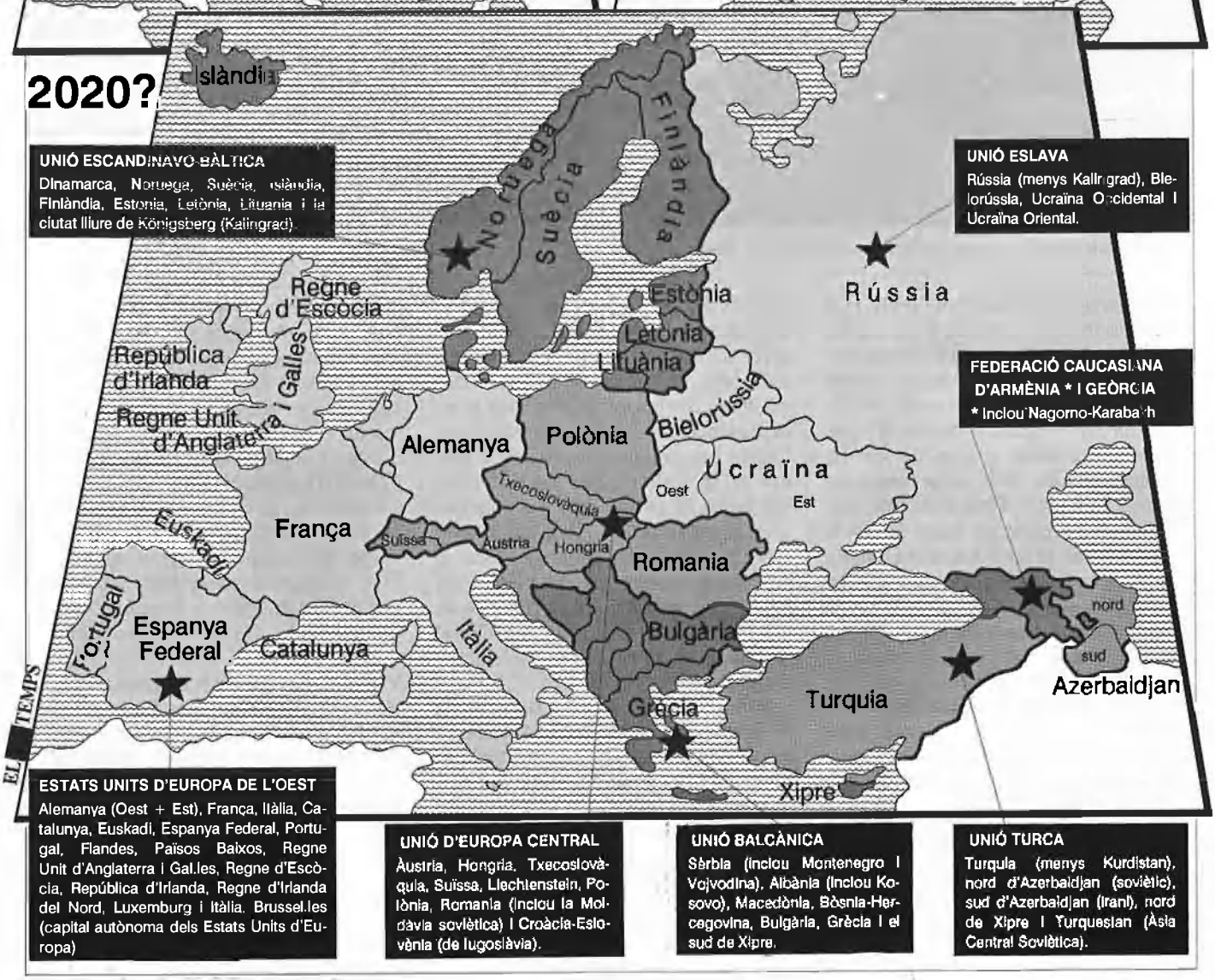
Igualment, a Iugoslàvia, els serbis poden reeixir a encomanar el seu reviscolat nacionalisme als compatriotes de Montenegro i Voivodina, però no, a la llarga, imposar-lo als albanesos musulmans de Kosovo. Aquests darrers preferirien ajuntar-se algun dia a una Albània lliure, mentre els croats i els eslovens, alarmats per les pretensions sèrbies, redescobreixen els lligams amb altres pobles de l'anterior imperi Habsburg.

També pense que la tendència europea

LES FRONTERES D'EUROPA

2020?

UNIÓ ESCANDINAVO-BÀLTICA
Dinamarca, Noruega, Suècia, Islàndia, Finlàndia, Estònia, Letònia, Lituània i la ciutat lliure de Königsberg (Kaliningrad).

UNIÓ ESLAVA
Rússia (menys Kaliningrad), Bielorússia, Ucraïna Occidental i Ucraïna Oriental.

FEDERACIÓ CAUCASIANA D'ARMÈNIA * I GEÒRGIA
* Inclou Nagorno-Karabakh

ESTATS UNITS D'EUROPA DE L'OEST
Alemanya (Oest + Est), França, Itàlia, Catalunya, Euskadi, Espanya Federal, Portugal, Flandes, Països Baixos, Regne Unit d'Anglaterra i Gal·les, Regne d'Escòcia, República d'Irlanda, Regne d'Irlanda del Nord, Luxemburg i Itàlia. Brussel·les (capital autònoma dels Estats Units d'Europa)

UNIÓ D'EUROPA CENTRAL
Àustria, Hongria, Txecoslovàquia, Suïssa, Liechtenstein, Polònia, Romania (inclou la Moldàvia soviètica) i Croàcia-Eslovènia (de Iugoslàvia).

UNIÓ BALCÀNICA
Sèrbia (inclou Montenegro i Vojvodina), Albània (inclou Kosovo), Macedònia, Bòsnia-Hercegovina, Bulgària, Grècia i el sud de Xipre.

UNIÓ TURCA
Turquia (menys Kurdistan), nord d'Azerbaidjan (soviètic), sud d'Azerbaidjan (Iranl), nord de Xipre i Turquestan (Àsia Central Soviètica).

EL TEMPS

Manifestació armènia en petició que les seues fronteres siguen modificades.

a formar agrupacions subregionals, però supranacionals, continuarà i que Europa Occidental retindrà un sentit d'identitat i destí comú. La por al domini soviètic serà substituïda per la necessitat de formar un nucli estable al voltant del qual es puga organitzar la nova Europa. He anomenat aquest nucli, potser tendenciosament, "els Estats Units d'Europa Occidental" i he suposat que haurà d'incloure com a mínim la nova Alemanya unida a més de França, Itàlia i els països del Benelux. Els països perifèrics de l'actual Comunitat Europea seran més dubtosos, però sospite que, en última instància, ni Espanya ni Gran Bretanya podran acceptar la idea d'una nova fase de la construcció europea, que va endavant sense ells i que aquests interessos implicaran els països geogràficament *darrere* d'ells, és a dir, Portugal i Irlanda.

Per contra, sospite que Dinamarca considerarà al capdavall més importants i menys pesants els lligams amb els països escandinaus, mentre Grècia descobrirà el seu paper subregional com a líder dels desotanitzats i, ara, descomunitzats Balcans. També suggeresc que la propera integració europea pot posar els escocesos, catalans, bascos, flamencs i valons en condicions de proclamar la independència formal sense sacrificar els lligams pràctics amb les nacions a què, ara estan units, i que Anglaterra i Gal.les, si bé és molt poc probable que se separen l'una de l'altra, aprofitaran sense vacil.lar la possibilitat de lliurar-se de responsabilitats envers Irlanda del Nord (tot i que la comuna participació als Estats Units d'Europa Occidental està tan llunyana com la possible unitat d'Irlanda).

Brussel.les, capital federal dels EUEO, serà redescoberta en la seua funció Habsburg com la capital d'Europa Central: una agrupació predominantment catòlica que s'estendrà des de Polònia al nord fins a Croàcia-Eslovènia al sud. Romania, bé que de religió ortodoxa, també s'uniria a aquest grup per emfasitzar la seua cultura llatina i el desig d'evitar conflictes ètnics amb Hongria; i Suïssa, tot i sentir-se part d'Europa Occidental, també preferiria la més relaxada estructura d'Europa Central, sobretot perquè Europa Central, com els altres grups subregionals a què ens hem referit, estarà unida als EUEO tant en l'"espai econòmic europeu" com en el Consell d'Europa, garantint l'accés lliure a tots els mercats i un estàndard mínim de drets humans.

Tots els estats europeus, a més dels EUA i Canadà (i potser Japó) formaran part de l'Organització de Seguretat Europea, formada a través del procés de Hèlsinki com una fusió de l'OTAN i el Pacte de Varsòvia. Aquesta organització determinarà el volum de les forces armades que cada membre està autoritzat (i obligat) a mantenir i podrà recórrer a alguna o a totes les forces per a afrontar qualsevol amença interna o externa a la pau.

I el lleó, és clar, jaurà amb el corder.

© Edward Mortimer/Financial Times
Trad. Vicent Hernàndez Esteve

Entre la unitat i l'annexió

Amb l'acord de la unió econòmica i monetària dels dos estats alemanys, el canceller federal Helmut Kohl ha recuperat la iniciativa del procés de reunificació, però la clau de la unitat política està en les eleccions del març a la RDA.

En l'últim ple del Comitè Central del Partit Comunista Francès, el secretari general, George Marchais, no va amagar la seva preocupació per la reunificació alemanya. Tot i que va dir que no li semblava malament l'evolució a la Unió Soviètica i la tornada a la democràcia dels països de l'Est, l'ortodox Marchais va dir que no veia per enlloc la unitat alemanya: que allò era una simple annexió de la RDA per part del govern federal de Bonn.

I encara que aquesta valoració l'hagi expressat un marxista-leninista com Marchais, no són pocs els sectors socials i polítics europeus que podrien estar-hi d'acord. Sobretot després del viatge del primer ministre alemany oriental Hans Modrow a la RFA. Allí, a Bonn, mentre a la cimera d'Ottawa les quatre potències guanyadore de la segona gerra mundial decidien negociar l'estatus internacional de la futura Alemanya, el canceller federal Helmut Kohl apareixia en públic per anunciar la unitat econòmica: el marc federal serà la moneda única en tots dos estats alemanys i la RDA s'incorporarà immediatament a l'economia de mercat. Tot sembla, ara com ara, fet i beneït. Tots els mitjans de comunicació van ser testimonis de com el canceller estava més pendent de fer consultes als seus assessors que d'escoltar Modrow mentre deia coses com aquestes: "...cal que es tinguin en compte els drets dels nostres treballadors... els nostres treballadors són gent ben preparada... la RDA té encara recursos..." I finalment Modrow va deixar anar allò que potser retenia en l'inconscient: "és una llàstima haver d'assistir al fracàs del sistema socialista". Molts dels presents no van poder evitar sentir compassió.

A Modrow, com a Gorbatxov, el procés d'obertura se li'n va de les mans.

LA BATALLA DEL 18 DE MARÇ

Fa tres setmanes, quan Modrow va tornar de Moscou amb el permís de Gorbatxov per parlar de reunificació, semblava que les forces d'esquerres de la RDA serien les conductores del procés que porta cap a l'Alemanya unida. Però gairebé immediatament els occidentals van contraatacar: primer els Estats Units i la mateixa RFA van posar el crit al cel quan Modrow va apostar per una Alemanya neutral; al cap d'uns dies Washington i Bonn, principalment, ja deien que la futura Alemanya hauria de ser membre de l'OTAN, proposta que va rebutjar immediatament la Unió Soviètica. Però la realitat era aquesta: la RDA no podia mantenir gaire temps una posició de fermesa perquè cada dia milers dels seus ciutadans passen la frontera i l'economia ha arribat al punt del col.lapse.

El canceller Kohl vol plantejar les eleccions lliures del 18 de març a la RDA com si fossin la convocatòria electoral d'un l*and*. En les pròximes setmanes la Unió Cristiana Democràtica Federal donarà tot el seu suport logístic i econòmic a la coalició conservadora que ha format a la RDA l'antic partit satèl.lit del mateix nom, el grup Despertar Democràtic —escindit del Nou Fòrum— i la Unió Social Alemanya, la versió oriental del partit cristià de Baviera. Aquest bloc conservador, amb l'ajuda de la coalició liberal patrocinada també des de Bonn, intentarà guanyar la partida al Partit Socialdemòcrata, ara com ara el favorit. No és fàcil que el SPD que encapçala Ibrahim Boheme, amb el ple suport de Willy Brandt, perdi massa punts del 54% que li atribueixen les enquestes. Les mateixes enquestes que asseguren que l'antic SED, els diguem-ne neocomunistes, arribaran al 12% i que els demòcrata-cristians i els liberals plegats no aniran més enllà del 16%.

Un parlament al Berlín Est amb una forta majoria d'esquerres, més les pressions soviètiques a la cimera de les quatre potències, serien els únics frens al pla annexionista del canceller Kohl. Aleshores si la reunificació es retarda uns mesos i es planteja per a l'any que ve, és possible que el procés d'unitat sigui diferent i que el negociïn fins i tot dos governs socialdemòcrates: el del Berlín Est i el que es pugui formar a Bonn el desembre si el SPD guanya les eleccions tot capitalitzant la victòria de l'Est. Però si l'annexió s'accelera i es consuma, sobretot per pressions econòmiques abans que acabi 1990, aleshores Kohl podria fer el que ja ha anunciat: convocar, per al desembre, eleccions generals a tot el territori de la nova Alemanya. Amb moltes possibilitats de guanyar-les.

Llibert Ferri

Salman Rushdie parla

Un Sant Valentí poc amable

En la seva primera entrevista des que es veié obligat a amagar-se, Salman Rushdie parla del dia dramàtic de la *fatwa* i com ha passat l'any transcorregut des d'aleshores.

Era el dia de Sant Valentí, que d'alguna manera em fa la impressió que ha canviat de significat per a mi. Potser era la targeta de felicitació més estranya que es pot rebre. Era a casa, al meu estudi, i era mig matí. Em telefonà una periodista de la BBC Ràdio. Me'n recorde que digué: ¿Com se sent u en ser sentenciat a mort per l'ayatollah Khomeini?. Era la primera cosa que sentia sobre això.

Després digué: ¿Podria fer una declaració per a *The World at one?*. No me'n recorde en absolut del que vaig dir, però realment m'ho vaig apanyar per a dir alguna cosa. Immediatament vaig baixar volant les escales per a dir-li-ho a Marianne [la seua esposa, l'escripotra Marianne Wiggins] i, literalment, la nostra primera reacció fou barrar les finestres i tancar la porta amb clau. Estàvem tots dos esglaiats.

Aquell dia, de feia temps, m'havia compromès a anar al *show* matinal de la CBS, en directe: m'enviaven un cotxe per a dur-me al programa. L'última cosa del món que hauria volgut fer era anar a la televisió, però pensava que no podia decebre'ls. Allò eren dies innocents: aquells dies encara no m'havia acostumat a les amenaces de mort. I vaig i li dic a Marianne que anava a fer l'entrevista, em vaig ficar al cotxe i me'n vaig anar.

L'aspecte beneficiós de tot això va ser que jo estava fora de casa quan tots els *media* del món l'envaïen. Als deu minuts d'anar-me'n, hi havia, davant de ma casa, uns 75 equips de televisió aparcats enfront, a la voravia, i fent totes aquelles coses estranyes que fan els equips de televisió: enfocant el número de la casa que hi ha sobre la porta, ja m'entén, només a fi de donar la meua adreça a tot el món. I coses tan convenients com aquesta.

Mentrestant, jo arribava a les oficines de la CBS encara inquiet. Em recorde d'un periodista que deia, m'imagine que per consolar-me: "No s'ha de preocupar per això. Khomeini sentencia a mort tots els dies molta gent, però mai no passa res". Jo vaig pensar: "Bé, d'acord, només és xerrameca". I després vaig haver de sortir a l'aire i aquella va ser la darrera entrevista que m'han fet fins avui.

Mentre estava en antena, Marianne havia trucat a l'estudi i havia dit: "No vingues a casa perquè al davant n'hi ha cent i la mare". I així vam citar-nos a l'oficina del meu agent. Ella es reuniria amb mi després d´omplir una bossa amb roba.

Havíem de prendre una decisió perquè aquell vespre havíem d'anar al funeral de Bruce Chatwin, probablement l'escriptor amb qui més intimitat he tingut. Per a mi era molt important anar-hi, però no hi havia manera de saber què podia i què no podia fer. Finalment, només vaig dir: "A l'infern amb tot això, anem-hi". Recorde que Martin Amis estava assegut darrere meu i em deia paraules de suport molt carinyoses. Recorde Paul Theroux, que tractava de fer comèdia negra i em deia: "Supose que la setmana que ve tornarem ací per tu". No era el millor acudit que havia sentit, però després li vaig escriure una carta dient-li que m'alegrava que fóra més bon novel.lista que no profeta.

"Rafsanjani no ha llegit el meu llibre."

I després vaig buscar refugi precipitadament. Marianne havia llogat un apartament menut, a poques illes de la casa on vivíem, que ella feia servir com a lloc de treball; quasi ningú el coneixia, de manera que ens en vam anar-hi. I llavors allí estàvem, entaforats en un cau, sense saber que anava a passar i, realment, esglaiats. La policia

local vigilava el lloc. El dia següent hi hagué aparentment una discussió déu-sap-enquins-alts-cercles i m'oferiren la protecció dels Serveis Especials. I des d'aquell moment hem continuat amb la mateixa estructura.

Els primers dies foren els més desequilibrats de la meua vida. Als primers moments tots pensàvem que serien un parell de setmanes. ¿Com podia durar una cosa com aquella? A poc a poc vaig començar a adonar-me'n: el mal que havien fet era tan gran que significava una terrible desgràcia.

Passàvem molt de temps davant de la televisió mentre esperàvem nous esdeveniments: esdevinguérem teleaddictes. Hi hagué un moment en què vaig haver de separar-me conscientment i gradual d'aquell estar enganxat al televisor per a esbrinar què succeiria. Després de tres o quatre setmanes vaig decidir que no podia passar la resta de la meua vida veient a la televisió com m'injuriava la gent.

"Rushdie ha insultat tot el món musulmà i per això ha de morir."

Durant les primeres setmanes, quan la calor de l'assumpte era tan intensa, m'era impossible pensar en el treball que havia estat fent abans. Realment, tot el que feia aquells dies era provar d'escriure un diari sobre les coses que estaven passant.

En part com una forma de tornar a escriure i també com una manera de dir-li al món que no estava acabat, vaig decidir cridar al diari *(The Observer)* per al qual havia estat fent ressenyes de llibres i dir-los: "Mira, m'agradaria continuar fent ressenyes de llibres". Havia de tornar a recuperar la disciplina. Però el que també volia fer era crear una situació en la qual em fóra normal continuar publicant. El que no volia fer era que la gent pensés: "¡Oh!, ha hagut de buscar refugi precipitadament i, així, no podrà tornar mai a publicar".

Pense que Marianne suporta millor que jo la soledat. Jo sempre he necessitat molt l'altra gent. No puc recordar qui va dir que els escriptors necessiten viure en un monestir durant el dia i en una casa de putes durant la nit. Fou Faulkner o García Márquez tractant de fer una citació de Faulkner. El cas, però, és que un novel.lista està molt acostumat a passar llargues temporades sol. En aquest sentit em sent ben afortunat perquè és el tipus d'escriptor que sóc jo. El que faig la major part de la meua vida és seure tot sol en una habitació. L'únic inconvenient és que aquesta vegada no puc fer cap altra cosa.

El que em manca és la vida ordinària: passejar pel carrer, tafanejar en una llibreria, anar al mercat, anar al cinema. Sempre he estat un gran addicte al cinema. No he conduït un cotxe des de fa un any. M'encisa conduir i, de sobte, m'he d'asseure sempre al seient de darrere. El que em manca són precisament aquestes coses menudes. Quan les tens, penses que no tenen importància o, fins i tot, que són coses rutinàries com ara el fet d'anar a fer la compra, però quan no pots fer-les, te n'adones que, en realitat, això és la vida, la verdadera vida. Si te les lleven, és la pèrdua més gran.

No és que la meua vida diària siga diferent de com era pel que fa a llevar-se de matí i anar a treballar: passe el dia treballant i després em trobe a mi mateix mirant un munt de mala televisió i vídeos. I així és, tret que en compte d'estar completament sol, tinc una munió d'hostes al meu voltant. Gent amb pistola.

Enguany una de les coses que he après de la premsa és que quan hi ha una història *important* de la qual no poden esbrinar res, s'ho inventen. Sense cap excepció: totes les coses que he vist escrites sobre mi han estat una fantasia total. Mai no he estat en cap lloc prop d'un *college* d'Oxford (tal com deia un diari) ni encara menys sopant amb els membres d'un *college* d'Oxford i, després, ser atacat per fonamentalistes que protestaven a l'exterior. És la fantasia dels escriptors dolents.

Durant molts anys havia necessitat traure'm els queixals inferiors del seny i, just abans de tot aquest enrenou, el darrer queixal de l'esquerra se'm va trencar. I, de repent, em vaig trobar en una situació que no sabia com resoldre, no sabia com fer-me'ls traure. Una de les coses més impressionants de les moltes coses impressionants que la policia ha estat capaç de solucionar-me al llarg de l'últim any ha estat dur-me a l'hospital, anestesiat —cosa esfereïdora—, traurem els queixals, refer-me de l'anestèsia i endur-se'm de l'hospital sense que ningú no hagués sabut que hi havia estat. Això és el que estava fent quan se suposava que estava en aquella taula d'Oxford.

Salman Rushdi / © The Observer.

Trad.: Carme Martí Roig.

Mandela obre la 'caixa de Pandora' a Sud-àfrica

Mandela ha vessat moderació durant les dues primeres intervencions públiques com home lliure, després de 27 anys de presó. El dia 11, poc després de deixar la presó, Víctor Verster de Paarl, parlà de la necessitat de comprendre la por dels blancs davant aquest futur que s'obre de negociacions entre el Congrés Nacional Africà (CNA) i el govern sud-africà per liquidar l'*apartheid*.

Les paraules de Mandela no han sorprès els dirigents del CNA, exiliats a Lusaka, ni tan sols el president sud-africà, Frederik de Klerk, coneixedors de la sagacitat política del carismàtic líder negre. Els únics que poden haver estat *decebuts* són els elements més radicals dels suburbis, que consideren que l'acció és indispensable per acabar amb el monopoli del poder dels blancs. Encara que en el seu moment (1961) apostà per la lluita armada, Mandela creu que ara és l'hora de demostrar la capacitat negociadora del CNA, quan De Klerk, i gran part dels *afrikaners*, s'ha convençut de la inviabilitat de mantenir l'*apartheid*. El capital financer sud-africà, que fa temps es mostrà contrari a la segregació racial per interès propi, espera que el procés sigui incruent, sense que el fervor revolucionari d'alguns elements del CNA arribi a imposar-se.

Nelson Mandela.

Mandela, format en la reflexió d'anys de solitari estudi, prefereix no espantar el gran capital perquè coneix les conseqüències d'una política maximalista, com succeí a Angola i Moçambic amb la independència. Els ulls de Mandela estan més prop del model de Zimbabwe, on s'aconseguí que la transferència del poder als negres no afectés massa l'economia. *Antoni Castel*

Tadjikistan: els nous problemes de Moscou

Tropes soviètiques van ocupar a finals de la setmana passada el centre de la ciutat de Duxambé, capital de la República Socialista Soviètica del Tadjikistan després de tres dies de sagnants combats en què van morir més de 40 persones.

L'espurna que sembla que va fer saltar aquesta nova onada d'enfrontaments, dins d'una república islàmica soviètica, sembla que van ser els rumors sobre la possible arribada al Tadjikistan de milers de refugiats de l'Azerbaidjan i d'Armènia. Aquestes són les raons aparents d'un aixecament popular, en el qual s'han assaltat tendes i bancs. Les raons, però, són més profundes. El Tadjikistan, amb 143.000 quilòmetres quadrats i cinc milions d'habitants, és una de les repúbliques més pobres de la Unió Soviètica i que tradicionalment ha estat abandonada per les autoritats de Moscou. La seva població en un 60% són tadjiks, un poble originari de la regió caucàsica que parla un dialecte del persa i que practica la religió musulmana. La meitat de la població té menys de vint anys. Els desocupats es poden comptabilitzar per milers.

L'estat soviètic agrupa representants de 126 nacionalitats. La gran majoria formen part de grups reduïts que contrasten amb la gran massa d'eslaus. Aquests diferents pobles depenen des de fa segles d'un estat centralitzat, no obstant les seves respectives llengües. Però els eslaus, russos (146 milions), ucraïnesos (44 milions) i bielorussos (10 milions), constitueixen el 71% de la població soviètica. L'elevada fecunditat de tots aquests va assegurar el triomf d'una política expansionista i d'assimilació que va estendre's fins als límits de l'Imperi Turc, de l'Índia i l'Imperi Xinès. Els russos, durant el segle XIX, van sotmetre a la seva autoritat els pobles islamitzats de l'Àsia central que formen majoritàriament el grup dels mongols o turco-mongols. Per aquests pobles la religió islàmica és l'únic senyal d'identitat i el símbol de la seva unitat. Un altre element que cal tenir en consideració amb vista al futur és que el creixement demogràfic dels pobles islàmics de la Unió Soviètica és a hores d'ara molt superior al dels eslaus. Les xifres apunten que l'any 2000 els diferents pobles musulmans de la Unió Soviètica representaran la quarta part de la població del país. *Josep Morell*

EL T

26/4 març 1990

An

ESPECTACLES

València en dansa

MÚSICA

Nelson Mandela és una cançó

PERSONES

Jan Santana, patró del 'Fortuna'

¿Sexe fred?

¿Com afecten les pautes i els valors sexològics actuals la gent gran? ¿Quin és el seu comportament afectiu? El següent reportatge respon tots aquests interrogants que afecten un col.lectiu cada vegada més nombrós de la nostra societat.

Superat el vell mite que els anys apaguen el desig sexual, EL TEMPS ha volgut endinsar-se en les complexes relacions humanes en una dècada en què el protagonisme de la tercera edat és cada vegada més intens. Aquest és el relat del treball de camp realitzat per la sociòloga Eulàlia Solé Romero. Prop d'un centenar d'enquestes, realitzades en tres enclavaments sòcio-econòmicament diferents de la ciutat de Barcelona, han permès esbrinar quins són els comportaments sexuals dels vells.

Quan, mitjançant una enquesta anònima, vam preguntar si solien tenir relacions sexuals, un 59% dels homes digueren que mai. Però és que les dones contestaren negativament en un 77%. I quan indagàrem si les trobaven a faltar, ells afirmaren que sí en un 48% i elles, només en un 18%. ¿Qui eren aquestes persones? Trenta-set homes i quaranta-quatre dones de 60 a 80 anys; casats ells en un 59%, viudes elles en un 68%. El motiu de fer-los aquestes preguntes rau en la següent hipòtesi que ens formulàrem:

Si tenim en compte que les pautes i valors sexològics actuals són diferents dels transmesos fa mig segle, i que aquests nous missatges arriben també a la gent gran a través dels mitjans de comunicació, és probable que ells, i sobretot elles, se sentin frustrats davant les oportunitats perdudes. Calia saber, doncs, si la gent gran d'avui es regeix pel que van aprendre durant la seva adolescència i van posar en pràctica com a adults, o bé els seus valors trontollen davant l'impacte de les noves idees; si consideren satisfactori el trajecte amorós de la seva vida o no; i, en darrer terme, si continuen estimant-se sexualment quan la societat ja els ha jubilat.

Preteníem el testimoni directe dels protagonistes, i consideràvem interessant que aquests pertanyessin a diverses capes socials, a més de ser persones obertes a l'exterior, no recloses a casa. Optàrem, doncs, per adreçar-nos a tres *esplais* situats en tres barris diferenciats de Barcelona. I volguérem ser nosaltres mateixos qui ens atanséssim a ells; d'altra banda, podem assegurar que fou una experiència magnífica.

El cert és que es coneix molt poc sobre l'afectivitat i la sexualitat dels ancians. Als Estats Units ja en parlen des de 1966, quan Masters i Johnson van publicar el llibre *Human Sexual Response*. Fruit d'aquesta i altres investigacions va ser la afirmació que és posssible mantenir una vida sexual activa fins als 80 anys. Ara bé, quant a l'octagenari, especifiquen: "sempre que tingui una companya que li interessi i s'interessi per ell". ¡Gairebé res! I d'altra banda, adverteixen: "una dona que solament copula cada sis mesos, tindrà dificultats". Bé, ¿quines probabilitats hi ha a la nostra societat que requisits d'aquest estil s'acompleixin?

Amb el qüestionari que dúiem sota el braç ens proposàvem descobrir el perfil social i ideològic d'aquells que anàvem a enquestar, i a partir d'aquí, endinsar-nos en el seu comportament sexual i afectiu.

Teníem ben present que aquell grup de gent havia estat educada en uns paràmetres que podríem resumir en tres punts: 1) les definicions/interpretacions del sexe han corregut a càrrec exclusiu dels homes; 2) l'acte sexual normal i ple se centrava en el coit i en el desig masculí d'arribar a l'orgasme com més aviat millor i només ell, ja que per a les dones el sexe era eminentment reproductiu; 3) la capacitat sexual femenina era desconeguda, i mentre que als homes se'ls empenyia al plaer, a elles se'ls ensenyava que les dones sexuals eren indecents. Les conseqüències d'aquest aprenentatge foren que: a) les dones no solament no tenien orgasmes, sinó que en desconeixien l'existència; b) com que la sexualitat es concentrava en els òrgans genitals, s'ignorava la font de plaer de la resta del cos. Així es restringia no sols la qualitat del goig, sinó l'edat per a la pràctica sexual; c) l'abstinència sexual dels vells era la norma correcta, principalment per a la dona després de la menopausa, quan perd la capacitat reproductora.

Cal tenir present que les consignes emeses pels sexòlegs actuals prenen un camí diferent i alliberador, principalment per a les dones. Diguem, succintament, que les noves pautes propugnen: a) unes relacions sexuals equilibrades, a fi que la dona no es trobi coartada ni físicament ni emotiva pels desitjos de l'home; b) l'orgasme només com a opció, ja que l'activitat sexual comprèn des de la masturbació (que ja es qualifica d'inofensiva) fins al coit; c) l'extensió del plaer sexual a tot el cos, defugint les restriccions fisiològiques imposades per l'edat.

En aquest estat de coses, ¿com responen les persones grans a aquests missatges? ¿Els coneixen, els ignoren, els rebutgen o els aplaudeixen, i els practiquen? En primer lloc, preguntàrem a la gent de classe baixa. Els vam trobar jugant a cartes o al dòmino, i fou una bona estona d'explicar a cadascú com havia d'omplir el qüestionari, d'aclarir a algunes dones que *masturbació* no significava *menstruació,* i d'haver de retirar algunes enquestes per incapacitat de lectura.

En el segon *esplai,* amb concurrents de classe mitjana, les anècdotes foren d'un altre caire. Hi hagué homes que es negaren a contestar, i una dona en concret esquinçà enfurismada l'enquesta davant dels meus ulls en arribar a les preguntes sexològiques. Molt optimistes, ens vam dirigir després a l'*esplai* d'un barri alt, convençuts que un nivell cultural i econòmic més elevat predisposaria positivament els enquestables. ¡Santa innocència! La major part ens miraren com si fóssim bruixes mentre ens retornaven els fulls, buits o a mig completar. Fou el lloc on haguérem d'anul.lar més enquestes.

Això no obstant, els 87 qüestionaris correctament contestats ens permeteren esbrinar que el 50%, d'ambdós sexes, no havia passat dels estudis primaris, que gairebé el 85% era creient, i que en política, majoritàriament es declaraven de centre o d'esquerra. Ens sorprengué descobrir que en gran proporció qualificaven de tolerant l'educació rebuda (65% dels homes i 81% de les dones). Percentatge particularment paradoxal aquest de les dones si considerem que el sexe femení fou la víctima per antonomàsia de l'autoritarisme patern i social. Cal pensar que no és possible criticar una situació quan no es coneix altra alternativa. Quant a les relacions de parella, tant per a ells com per a elles han estat satisfactòries, en un 86% i 88%, respectivament; i davant de la pregunta de si se sentien atrets per algú, incloent el cònjuge, els homes (59%) aparegueren de bon tros més actius que les dones (38%). Evidentment, la passivitat que a elles els fou inculcada persisteix.

Ja s'ha dit al principi que molt pocs tenen relacions sexuals, i si ho correlacionem amb l'estat civil, comprovem que el 59% dels homes casats i el 60% de les casades s'abstenen, mentre que per als viudos/es el llistó puja fins al 90%. Un dels factors a considerar és que el 54% de les dones i el 30% dels homes diuen que amb l'edat decreix la satisfacció sexual, i són els barons (54%) els més capaços de valorar altres vessants de plaer corporal, més enllà del mer coit. Emperò, ni ells ni elles creuen en la plenitud sexual sense arribar a l'orgasme. I aquí hem de sospitar que

RAFA GIL

El conservadorisme, el sexisme i l'acceptació acrítica de l'educació rebuda perviuen en el món de la gent gran.

si, tal com afirmen els sexòlegs, l'orgasme ha estat generalment aliè a les dones, la major part mai ha gaudit d'una relació sexual satisfactòria.

Una de les qüestions que provocà més respostes en blanc o nul.les (11% dels homes i 10% de les dones), es referia a la masturbació. Comprovàrem que el 79% d'elles i el 59% d'ells no la practiquen mai. Observem que en les dones ni l'edat ni l'estat civil influeixen, però sí en els homes. Així, s'estableix una relació inversa en funció de l'edat i es masturben més els viudos que els casats. En encetar el tema de l'homosexualitat masculina, el refús fou quasi unànime. Es mostraren més intransigents les dones que els homes (84% i 62%), i fou detestat encara en major grau el lesbianisme (88% i 73%).

Així doncs, el conservadorisme, el sexisme, l'acceptació acrítica de l'educació rebuda perviuen en el món de la gent gran. I l'abstinència sexual a la vellesa continua sent la norma. Malgrat missatges i manuals, la sensibilitat del cos al marge dels genitals és ignorada (¿pels joves també?), i el pes dels anys constitueix una limitació insalvable. L'apre-nentatge social també fa que les dones rebutgin tenir relacions amb una parella més jove (66%), mentre que ells només ho rebutgen en un 32%. I fa que la burgesia sigui la més refractària a respondre a una enquesta quan la indueix a furgar en el seu interior, perquè ha estat ella la que ha imposat uns valors la fragilitat i el fracàs dels quals l'esparveren.

Si en conjunt els homes enquestats semblen més oberts que les dones, no val a creure que ells han avançat més, sinó que d'entrada ja reberen una educació més activa i lliure en l'aspecte sexual. Ara, ambdós sexes, i encara que participin en grups recreatius i vagin d'excursió, es mouen al marge d'aquesta societat industrial que els exclou quan deixen de ser productius. Res més lògic que aïllar-se també mentalment quan se'ls segrega físicament. Les seves pautes foren, i són, submissió i passivitat per part de la dona, autoritat i assalt per part de l'home; coit i orgasme (masculí), i privació a la vellesa. ¿Què senten davant de la propaganda eròtica que els bombardeja des de la televisió? Ho deixen córrer, no els afecta, són imatges d'una altra galàxia. Existeix, però no té res a veure amb la seva pròpia història. No es mostren frustrats, doncs, i això és bo. Potser es tracta d'una defensa davant de la impotència d'accedir a aquest panorama luxuriós on el sexe, al contrari que a la seva joventut, es recepta públicament i per a tothom com l'elixir suprem i indispensable. Potser per a les dones esdevindria massa dolorós reconèixer que s'han perdut tot un doll d'experiència.

Eulàlia Solé

Un home afortunat

En aquests moments, el veler Fortuna navega en direcció a Punta del Este (Uruguai), en la que és segurament una de les etapes més dures de la Volta al Món. Jan Santana és el patró i l´ànima d´aquesta aventura.

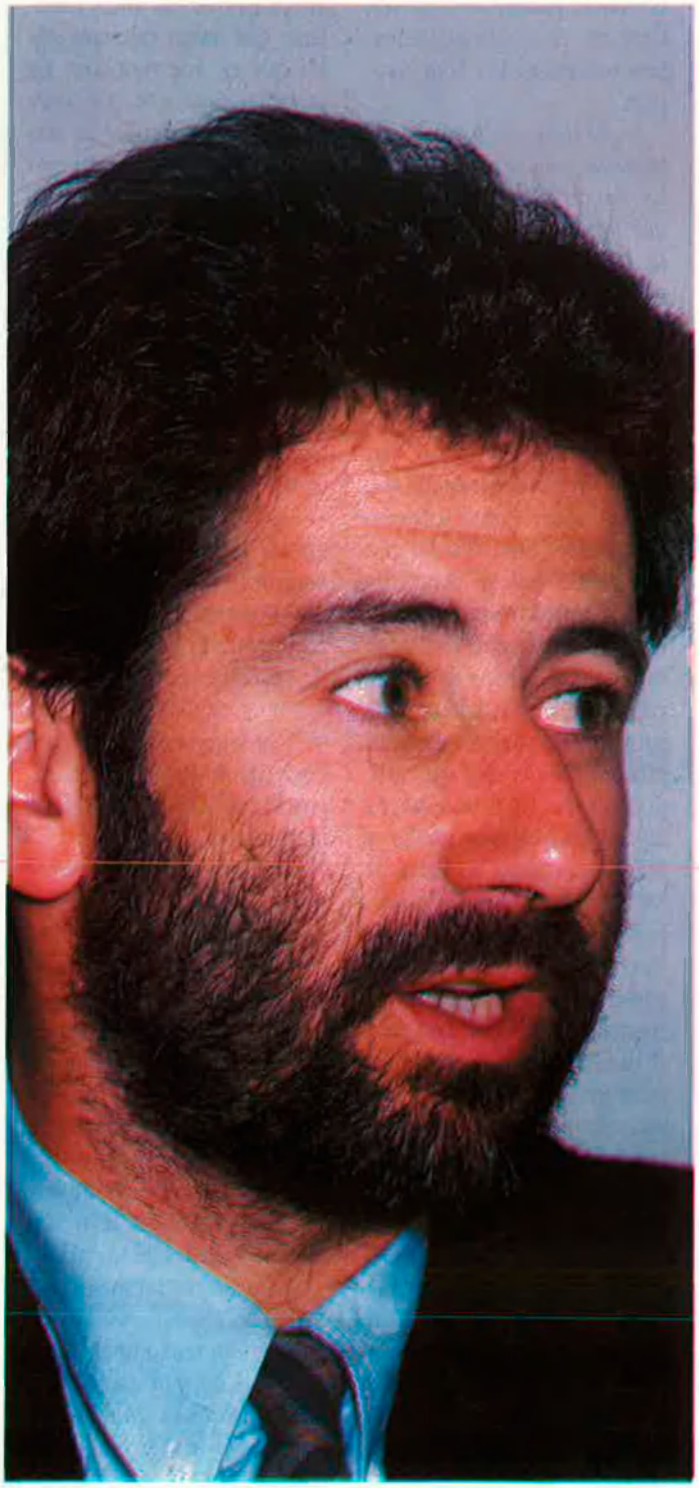
Un famós navegant anglès digué que per a amar i sofrir no hi ha prou d´enamorar-se i viure, cal navegar. Jan Santana, amb 35 anys, ha aconseguit lligar la seua vida al món del mar: com a patró del *maxi Fortuna*, juntament amb el gallec Javier de la Gándara, i com a dissenyador de veles en una important veleria situada a Vilassar de Dalt, prop de Barcelona. Durant el temps que duren les regates, el seu estil de vida s´ajusta als hàbits de la mar, que es resumeixen, bàsicament, en menjar i dormir poc. Tot això, i molt més, únicament per solcar tots els mars i oceans del món.

—¿Quines possibilitats té el Fortuna en la Copa del Món de Vela?

—Ja sabeu que el *Fortuna* és un barco molt bo en condicions dures de vent i sobretot en vents oberts. En aquestes circumstàncies, és quan ha batut rècords de velocitat i quan ha desenrotllat les millors prestacions.

—¿Cada etapa us obliga a una estratègia diferent, doncs?

—Efectivament. Així com el barco va bé amb molt de vent, amb poc vent perd efectivitat. El que s´ha de fer és, o bé afegir superfície vèlica o bé reduir-li pes. Com que arriba un punt en què no podem augmentar superfície vèlica, hem de reduir-li pes: és a dir, que segons etapes variem el nombre de tripulants.

Jan Santana ha aconseguit lligar la seua vida al món del mar. D.I. MIBERT

—¿En el món de la navegació es pot parlar d´una diferència entre el que és la vela d´elit i la vela esportiva, o és que sou uns privilegiats que heu aconseguit prolongar una afició de diumenge?

—El que està passant a la vela és el mateix que a la majoria d´esports on han entrat els espònsors, que d´una manera natural s´han professionalitzat. Com més espònsors hi ha, més dedicació has de tenir per a assegurar uns bons resultats. Actualment, el nostre esport està dividit en dues seccions: per una banda continua la regata de diumenge en el club i per l´altra, hi ha un circuit professionalitzat on participen barcos espònsoritzats, que tenen un elevat preu perquè estan fets amb materials totalment revolucionaris.

—¿A vostè, el món de la vela li ve per tradició familiar?

—No, per tradició familiar no, perquè els meus pares no han navegat mai. Jo sóc del Masnou, vora Barcelona, tocant el mar. Allà, en un moment donat es va fer un club nàutic i de seguida va començar a haver-hi *optimist*, etc. Vaig començar la vela així. Jo, aleshores, era el típic estudiant que passava els tres mesos de vacances navegant. Va ser molt més endavant quan vaig començar una preparació olímpica, una dedicació més gran.

—¿Vostè té fama, entre la gent que el coneix, de ser un navegant molt tècnic, d´anar mirant sempre la vela?

—Tingues en compte que la meua professió es complementa amb l´esport. Jo vaig preferir ficar-me a la indústria nàutica quan havia arribat a estar a l´equip olímpic i havia gaudit d´una beca només per a navegar. Sempre he preferit desenrotllar un producte i provar-lo navegant. D´aquesta manera m´he guanyat la vida en la indústria nàutica i he fet l´esport que m´agradava.

—¿No és excessivament complicat controlar tots els aparells del barco, la meteorologia, etc?

—Per a mi no ho és. La meua tasca com a patró del *Fortuna* ja està feta en un 70% perquè jo he seleccionat la tripulació, l´he entrenat, i he fet la posada al punt del barco. Ho tinc molt delegat tot. Si jo no hi fos, el barco funcionaria perfectament.

—Vostè passa per ser l´antítesi del navegant aburgesat, una miqueta senyoret. ¿Ha trencat una mica això?

—Jo, la vela l´he tinguda com a esport i després he fet la meua solució econòmica a la vida. Mai he involucrat per a res la família ni l´aspecte social perquè em considere un professional. Navegant em trac el meu partit professional i no tinc per què involucrar res més. ¿Que abans era un esport de senyorets? Potser. La vela ha canviat moltíssim.

—Li ho pregunte perquè és la imatge que cada estiu ens mostren els mitjans de comunicació.

—A mi m´agradaria que es llegira que el projecte *Fortuna* és un projecte molt professional. La part social queda per al creuer de plaer, però no per al de competició, que és en el que estem ara: la competició més dura del món. Un senyoret té altres solucions per a divertir-se. Nosaltres fem la volta al món, que és un patiment constant, perquè ens agrada l´esport, la regata oceànica. Les vacances les fem després.

—¿Al llarg de la seua trajectòria com a regatista hi ha hagut algun moment en què haja vist la seua vida o la dels seus companys en perill?

—No. Sí que hi ha hagut situacions en què el risc ha estat molt alt. Jo, per exemple, vaig participar en la famosa Fasne del 79 on van morir vint persones ofegades, i en el nostre barco sofrírem l´impacte d´una onada que ens va fer bolcar. Això, és clar, impressiona molt. A bord d´un barco he vist cares demacrades. Abans de les regates és quan fas la teua preparació psicològica i és quan et mentalitzes del que allà pot passar. El problema és aquell senyor que arriba a una prova com la Volta al Món sense cap tipus de preparació, això sí que és perillós. Jo sempre he navegat conscientment, controlant la situació i coneixent quin era el risc. Malgrat tot, en el moment en què amollem amarres, sabem que ens juguem la vida. Quan vas a seixanta nusos de vent i trenta nusos de velocitat, et mires el pal amb un cert respecte. Però això ja ho saps una setmana abans de sortir. Notes en molts moments que el cor et va molt de pressa, que estàs engarrotat, però és com quan vas en moto...saps que te la pots fotre.

—Com en el cinema, ¿les tripulacions també es revolten?

—Sí, hi ha barcos que han tingut problemes. En la Volta al Món no, encara no. Però altres vegades, sí. Nosaltres fins ara no hem tingut problemes de convivència i la prova és que els únics tripulants que anem canviant són els que es van *trencant*. La feina del patró a bord és molt psicològica, molt. De la mateixa manera que no pots embarcar un tripulant desconegut perquè no saps per on et sortirà, si a mitjan regata veus que hi ha un focus de problema, l´habilitat del patró està a saber donar-li la volta i que no s´origine un gran problema. Sí, això em toca fer-ho a mi. Forma part de la feina.

—¿Vostè ha assumit el paper de patró d´una manera natural?

—Porte molts anys dirigint projectes i m´he educat amb l´experiència. És una cosa que no s´estudia ni al col.legi ni a la Universitat ni es pot llegir als llibres. La tasca important és saber seleccionar la tripulació.

—¿Quin tipus de problemes es troba un patró en un espai tan reduït com el barco?

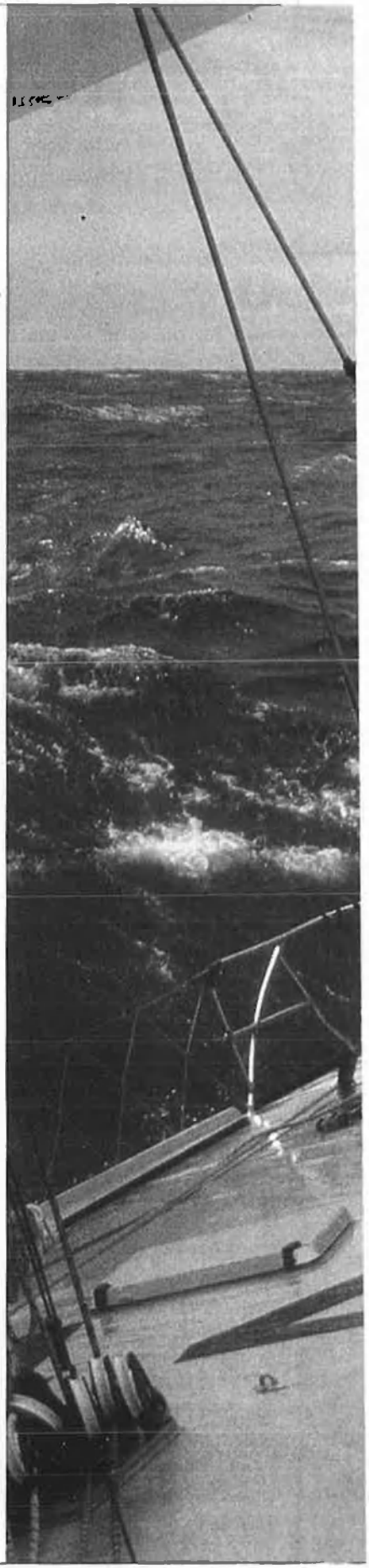
—Són problemes que ací, a terra, fan riure. La típica mania, després de la guàrdia, de deixar la jaqueta d´aigües mullada sobre la cara del de sota de la llitera. Normalment sempre és el mateix despistat. Quan ja li ho has dit cinc vegades, el mataries.

—Deveu fer un menú per a tots.

—Si, fem ranxo total.

—A l´hora d´escollir el rumb, ¿vostè es guia per la informació que li facilita el seu navegant o es deixa dur

El *Fortuna* ha demostrat ser un bon bar-

co en condicions dures de vent. DOMENECH UBIERT

per la seua intuïció?

—He de respectar el navegant, però he de filtrar la informació. La meteorologia és una ciència inexacta. És una informació que has d´interpretar. Tu veus una borrasca i no saps quin serà el seu comportament.

—¿Hi ha un coneixement del mar que no s´aprèn als manuals de meteorologia?

—Avui cada vegada menys, perquè cada vegada estem més informatitzats. Nosaltres rebem el mapa de corbes isobàriques, la foto del meteosat, informació via ràdio, etc. Tenim tanta informació meteorològica que l´únic que pots fer és llegir els núvols i veure la informació que t´arriba sobre una zona molt àmplia. Per un refrany o per un costum mariner no pots guiar-te.

—¿El pas pel Cap de Forns és tan fantàstic com diuen aquells que l´han travessat?

—Cap de Forns és un lloc on hi ha un índex de temporal molt gran. Tingues en compte que acabes de sortir dels icebergs. Allà es barregen els vents del Pacífic amb els vents del sud. Hi ha uns corrents impressionants, la meteorologia és molt adversa, inclús, segons l´època, neva intensament. Després vénen les Malvines, que és una zona habitualment emboirada, d´un cert misticisme. Hi ha una mar molt estranya que fa patir una mica, la veritat és aquesta.

—¿Vostè és dels que les nits d´hivern conta històries i aventures als seus fills?

—No.

—¿Ni fuma en pipa?

—Tampoc. Ni fumo ni bec. Sento molt decepcionar-vos, però no sóc un mariner dels que beuen rom i tal. De barba únicament.

—¿Però almenys deu ser lector de literatura del mar?

— Més aviat sóc un lector de literatura tècnica del meu sector i, si vols, de travessies oceàniques, d´aventures contemporànies, però no en pla novel.lesc, sinó en pla real. Mira, la nostra realitat és tan novel.lesca que no fa falta més.

— A propòsit, ¿què és això d´alimentar-se a base de Biomanan i fruites?

— Sí, des de fa poc més d´un any faig només un àpat al dia i menjo un complex vitamínic i nutritiu amb molta fibra natural. A mi em fa sentir bé.

—Encara que el projecte del Fortuna és un dels més econòmics que participen a la Volta al Món, amb uns cinc-cents milions de pressupost — vaixell inclòs—, ¿no li sembla que l´aventura s´ha posat molt cara?

— Aquest és un projecte molt econòmic, fixat´t que el nostre espònsor ja l´ha amortitzat. Rothmans, Mery, són projectes entre mil i mil trescents milions de pressupost. Nosaltres, amb la meitat, estem obtenint uns resultats semblants, fins i tot hem batut rècords. Si veus el projecte desglossat, t´adones que no hi ha cap partida extra; els nostres tripulants cobren 70.000 pessetes al mes, excepte quatre que en cobren 150.000 perquè són titulats superiors. Això, després de dos anys, puja 50 milions.

—¿Heu vist sirenes alguna vegada?

—Les hem somniat cada nit. Ha, ha. Sobretot quan portes quinze dies navegant, somnies amb elles constantment...

Nel.lo Pellicer

SANDOVAL & GÀMEZ

El ple dels guapos del Telenotícies de TV3, després de sopar. ANNA NAVARRO

Sexe, mentides i tota la resta

I cara, molta cara. Per Barcelona han passat un seguit de gent que, taló en mà, han explicat per televisió dues o més mentides sobre la seva vida. Perquè, la veritat, com que tots són un plegat de tramposos, no la diran mai. I això de tramposos queda escrit amb la claredat i senzillesa d'aquell que no diu la veritat. O bé que la veritat que ens arriba és una altra de diferent. ¿Volen un exemple? Doncs la **Pamela Bordes,** que va estar lligada, segons la premsa del *cor,* amb tothom que tingués un càrrec al govern britànic. Doncs ella ho va negar tot. Va dir que tots eren "amiguets", i que d'alguns no en sabia ni el cognom. És clar que això, a vegades, no fa falta saber-ho. En especial si la *coneixença* és d'una estona o, com a màxim, d'una nit.

Un altre que també va passar va ser **Mark Christian,** el darrer promès de **Rock Hudson.** Va venir a Barcelona per explicar com havia patit quan va saber la malaltia de l'estrella. Va dir que no havia posat cap plet i que només volia uns diners per, si li havia encomanat la sida, poder seguir un tractament. Però d'allò va passar a més i ara està amb advocats. Això, amb els calés que costen els lletrats, vol dir que en traurà un bon troç. De tota manera, Mark es va fer una bona *b o-tifarra* quan, després d´un seguit de paraules al voltant dels seus amors de tendència gai durant tota la seva vida va ensenyar-nos la seva promesa: una dona de debò, que es diu Joana i que, per més *inri,* és mig espanyola i mig americana.

Tots aquests els ha tingut el **Casas** en *Un dia és dia!,* un programa que està força bé de producció però on tothom surt a enredar el personal. Un altre: el transformista **Cristine,** que estàvem fins al barret de veure-li els atributs masculins quan treballava a Barcelona de Noche, doncs surt també, es fica en una banyera i, quan surt, tota seca, li fan una entrevista. I diu que no, que ella no ho és de transsexual. Assegura que és molt dona, que està casada i té dos nens. I l'altra va, i s'ho creu. Ho sigui, que ja veuen.

ELS FÍSICS DONEN LA CARA

La idea va ser d'en **Julià Peiró,** que és l'home que fa les coses de la nit de TV3. Es va endur tots els qui donen la cara als Telenotícies a passejar de nit. Primer van fer un sopar. I van anar a Gargantua i Pantagruel, que és la casa de la **Merche Nebot** i, un dels restaurants més bonics i on millor es menja de la ciutat. Després de l'àpat, animat amb les converses que, invariablement toquen allò de: "¿I tu, quant guanyes?", se´n van anar a Belle Epoque. Van arribar, però, cap a la fi. I no-

Mark Christian i nòvia (Joana).

més van poder veure l'apoteosi. I es van quedar meravellats. Sobretot perquè era la primera vegada que anaven a casa de la **Dolly Van Doll.** Bé, això van dir tots. Però, al cap d'una estona, quan la darrera copa i la foto de grup amb la Dolly, va sortir **l'Imma,** una de les millors i més maques ballarines de la casa. I va estar d'allò més efusiu amb en **Ramon Pellicer,** el marit de la **Júlia Otero.** Tothom li va fer brometa, però ell va estar molt seriós, va rebutjar fer qualsevol comentari i, com si hagués trobat la premsa del *cor* més tremenda, es va limitar a dir allò que "només som bons amics". Clar que, de vegades, sempre queda una bona amistat.

VAITIARE, UNA QÜESTIÓ DE PIT

Fa tres mesos vaig anar a Tahití, de la mà de **Vaitiare,** de la seva mare, que es diu **Annie,** i del seu pare, que li diuen **Charlie,** però que en tahitià es diu Heimata, accentuant molt la "e" i aspirant la "h" molt fort. I venia també **Toni Riera,** que és el *top* dels fotògrafs catalans. I, malgrat que la noia encara és una "chica del Julio Iglesias", que és com una assegurança de vida, li va fer gràcia el xicot, que és simpàtic i diuen que té *knack,* o sigui allò que engrapa. Tot plegat, que va nàixer l'idil.li que va tenir confrontació: ara sabem de bona mà (es veu que, a més de veure-la, la va palpar), que la noieta s'ha fet pits nous. Ella diu que és "agradar al Julio", que sempre surt amb bones pitreres, però al final seran per al Toni. I si no, al temps.

Vaitiare, a ran de pit, amb Toni Riera.

A LA DOLLY LI AGRADA EL SORDI

Com sempre, és **Dolly Fontana** qui talla el bacallà nocturn a la ciutat. I tan aviat se li arrissen els cabells quan li ve a sopar a casa **Lorenzo Lamas,** *el rey de las camas,* com es torna italianitzant per rebre **Alberto Sordi.** Amb aquest, però, va ficar la pota. Perquè, cap a les postres, quan la copa de Veuce Cliquot, ella tota fina li va donar les gràcies perquè l'havia fet riure des de la seva infantesa. Ell li va dir si coneixia les seves primeres pel.lícules. I ella va afegir que "encara no havia nascut, però el vídeo és un miracle per veure coses d'abans". Al final, com ell és un senyor i ella una dama, no va arribar la sang al riu. Però va estar a punt.

La mateixa Dolly, ara amb rissos, amb Lorenzo Lamas.

FLECOS 10

Loles León, ex-musa del cabaret *progre* barceloní —quan en la Cúpula Venus mesclava Boris Vian i cuplets hortofrutícoles— fou sens dubte una de les *vedettes* de la passada convocatòria dels Premis 10 de la discoteca del mateix número. La León, en un altre temps assídua visitant dels escenaris valencians i ara xica 2 de l'últim film de **Pedro Almodóvar,** *¡Átame!,* es va despatxar a gust en el seu barceloní de la Barceloneta davant de l'auditori. Moblada amb un abric de pell ecològica —"Nen, ¿tu m'has vist cara de matar animalets?"—, es va acomiadar amb el *Devórame* cantat *a capella.* **Lydia Bosch** fou l'encarregada de presentar la festa junt amb **Pepe Navarro.** Aprofitant la seua estada a la ciutat, va passar per casa de Joan Monleon perquè li tirara el Tarot, acompanyada per **Iñaka Miramón.** La fama del Monle com a pitonís ha traspassat les fronteres i de segur que acaba muntant un consultori televisiu. Inaki Miramón ha estat aquests dies al Teatre Principal de València amb l'obra *Maribel y la extraña familia,* de Mi-

Dolly Fontana i l'Alberto Sordi, sopant a l' Up and Down.

Lidia Bosch i Carlos Ferrando. RAFA GIL

Maite de Coca i Vicente Mateu en plena mossegada

Jorge Sanz rep el premi de mans de Loles León.

guel Mihura, una comèdia a la qual el pas del temps hi ha deixat un cert sabor ranci que ni senyores del teatre com **Aurora Redondo** o **María Isbert** —en la pantalla foren les inoblidables Guadalupe Muñoz Sampedro i Julia Caba Alba— poden reanimar.

Entre les presències més vitalistes de la festa de Distrito 10 destacava **Maite de Coca,** que alterna les relacions públiques i la professió d'infermera. Maite, amb altres companyes de l'hospital, ha muntat un bar de copes per la zona de Russafa. No sabem com s'organitzaran entre guàrdies nocturnes i les obligacions comercials. Per descomptat, que la figura més aclamada per la concurrència femenina va ser el protagonista de *Si te dicen que caí,* **Jorge Sanz,** que va rebre el premi en l'apartat de cinema. El jove actor, amb americana i *blue jeans* —Pepe Navarro portava el mateix uniforme— mostrava la seua alegria pel guardó.

BLACK IS BLACK

El Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana durant uns dies ha albergat l'obra *Woza Albert!* dirigida pel prestigiós Peter Brook. Feia temps que no es veia una estrena tan concorreguda a l'edifici del Rialto, a més de ser el primer muntatge que es presentava a València del director britànic. El públic va aplaudir llargament els dos protagonistes oriünds de l'À-frica francòfona en aquesta faula anti-*apartheid*. **Toni Tordera,** director del Centre Dramàtic, no va poder assistir a causa de la grip; sí que hi era, en canvi, **Carme Alborch,** directora de l'IVAM, que es recupera de la ressaca de Sorolla. L'Alborch, amb un vestit de jaqueta negre fent conjunt amb el *look* de l'obra, mostrava un cert deixament, tant físic com capil.lar. En la copa que es va servir després al Music Hall, la directora de l'IVAM i la pel-roja **Magùi Mira** —la Maribel de l'obra de Mihura— semblaven les protagonistes de *La Verbena de la Paloma* en versió aràbigo-jueva. L'obra de Broock va acollir l'assistència de la plana major de la professió teatral valenciana amb un satisfet **Manolo Molins,** recent premi de teatre Ciutat de València. Per les institucions, el conseller **Antoni Escarré** i el diputat alacantí i socialista de les Corts valencianes, **Emili Soler,** amb suèter roig de professor universitari. Els actors africans es retiraren ràpidament de la festa sense tastar una gota d'alcohol. **Pepe Romero,** de professió les seues escultures, i acabat de desembarcar d'ARCO, de bona gana hauria fitxat algun dels dos intèrprets per a la cosa plàstica.

J. Sandoval i C. Gàmez

El conseller Escarré i Carme Alborch.

Carlos Llobet, factotum dels Premis 10, i Magüi Mira.

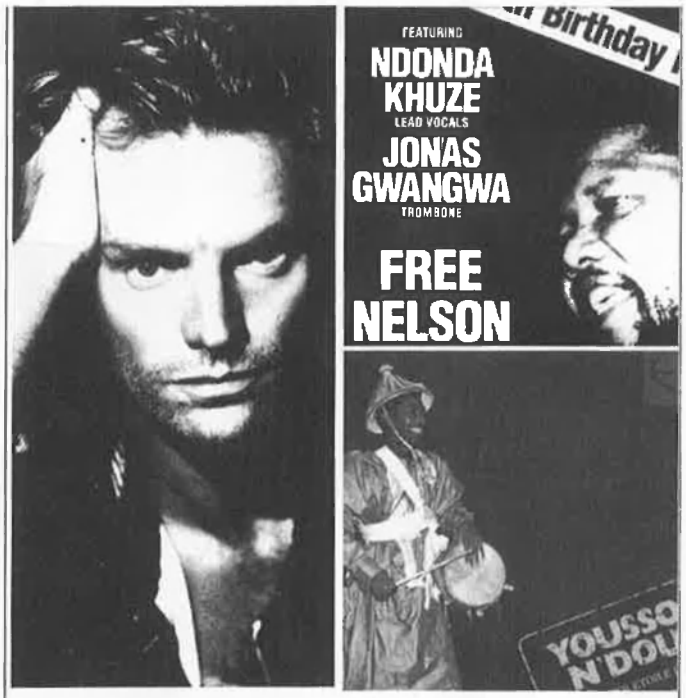
Nelson Mandela es una cançó

L'apartheid ha representat en aquesta dècada una de les lacres més evidents contra les quals combatre. Lou Reed, Peter Gabriel i Sting s'han referit en les seues cançons a Sud-àfrica i a Mandela, el seu emblema més universal.

Si el *rock & roll* es limita a entretenir, està utilitzant només el deu per cent del seu potencial", afirmava Steve Van Zandt, un músic que en el seu moment va estar molt unit a Bruce Springsteen, però que ha seguit una carrera en solitari més independent i socialment compromesa que el *boss*. Little Steven fou el catalitzador d'un dels projectes més rigorosos que els músics occidentals han portat endavant contra l'*apartheid* a Sud-àfrica, un àlbum que porta el nom de *Sun City*, la ciutat del plaer i la diversió que, per les tarifes imperants, és pràcticament prohibitiva per a la població negra d'aquell país.

La qualitat musical d'aquell disc, editat el 1985, està molt per damunt d'altres treballs realitzats amb el mateix propòsit, tant per l'elenc d'artistes que participaren (Keith Richards, Ron Wood, Bruce Springsteen, Ron Carter, Miles Davis, Peter Gabriel i Pat Benatar entre altres), com per la intencionalitat dels temes triats. No solament conflueixen en la gravació *rappers*, *rockers* i *jazzmen*, sinó que a més cada peça de l'àlbum té una clara intencionalitat. *Revolutionary Situation*, *No more apartheid* o *Let me see your I.D.* són títols amb connotacions òbvies. *The Struggle Continues*, el tema dels jazzmen, coincideix precisament en el títol amb la frase repetida per Nelson Mandela en eixir de la presó: "La lluita continua".

En aquesta dècada de beneficència musical, l'*apartheid* ha representat una de les lacres més evidents contra les quals combatre. Els músics aglutinats al voltant d'Amnistia Internacional (Lou Reed, Peter Gabriel o Sting, entre altres) han esgrimit en diverses gravacions i concerts la bandera dels drets humans i no han deixat de referir-se a la sagnant situació de Sud-àfrica, de la qual Mandela és l'emblema més universal. Però abans que els músics occidentals (i blancs) s'erigiren en els adalils de tan noble causa, els artistes africans de les més diferents latituds mesclaven cançons d'amor i religioses amb les crítiques més àcides contra l'opressió de la majoria negra. Probablement el disc que sintetitza amb més encert aquest malestar és el superb *Nelson Mandela* del senegalès Youssou N'Dour. Col.laborador de Paul Simon i Peter Gabriel, N'Dour denuncia la segregació alhora que crea un bell cant a la unitat, en la mateixa línia que el zairenc Ray Lema quan interpreta *What we need*.

A l'esquerra, Sting. A la dreta, dos dels molts discos dedicats a Nelson Mandela.

Els grans esdeveniments al voltant de la causa anti-apartheid, han estat organitzats, no obstant, per músics generalment blancs. Es el cas del macrofestival d'homenatge a Nelson Mandela en el seu setanta aniversari, que va tenir lloc al Wembley Stadium de Londres i fou contemplat, sembla, per més de mil milions de persones de cinquanta països. Va succeir l'11 de juny del 1988 i fou promogut per l'organització Artists United Against the Apartheid, amb Jerry Dammers (ex-Specials) al capdavant, la mateixa entitat que editià l'àlbum Sun City. Dammers s'encarregà d'aglutinar la banda que interpretà la cançó composta per ell mateix per a l'ocasió, Free Nelson Mandela.

D'altres músics, com el gens sospitós d'oportunisme Billy Bragg o gent amb pedigree progessista com els Housemartins van cedir temes inèdits per a un disc homenatge al líder negre sudafricà, editat en aquelles dates amb el títol de *No just Nelson Mandela*. Són molts fronts de batalla oberts i probablement, tots tenen el seu grau de bondat.

Mandela ja està fora de la presó, però segueix vigent i necessari el que fa uns pocs mesos cantava Jackson Browne en el seu àlbum Word in motion: "Quan els murs comencen a enfonsarse/ quan les lleis comencen a cremar/ quan el vent cante llibertat/ quan les pedres comencen a rodar/ Anem allí a cantar per la llibertat/ i a portar les nostres veus als qui les necessiten/ Llibertat per a Sud-àfrica/ i justícia per a Nelson Mandela". Divuit músics negres, entre ells Salif Keita i Ray Lema, acompanyaven l'intèrpret nordamericà en aquesta cançó que, encara que no farà cremar les lleis discriminatòries i repressives sud-africanes, contribueix perquè no s'oblide el lacerant problema de tot un poble del qual Nelson Mandela és un símbol de llibertat.

J.M. Játiva

Publicació en tres volums

Relaciones sobre el estado de las diócesis valencianas

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Tots els colors del blanc

La galeria Viciana exposa des del passat dia 15 un recull de l´obra fotogràfica de Francesc Jarque (València 1940), un dels pioners de la fotografia artística al País Valencià, sota el títol de *Tirant al Blanc*.

Eis bodegons estan formats per objectes quotidians pintats de blanc.

Francesc Jarque i Bayo és l´artista que millor ha retratat la ciutat de València i les comarques que l´envolten. La seua càmera ha captat indrets com l´Albufera i els pobles de la seua rodalia o els mercats de València, amb un estil característic i molt personal que ha quedat reflectit en un bon grapat de llibres d´acurada presentació.

Ara, Jarque ens presenta. en prop de seixanta fotografies en color i blanc i negre, el darrer treball, que ha estat realitzat amb l´argument i la motivació que donen el *Tirant Lo Blanc*, el llibre de Joanot Martorell, i la passada celebració del 750 Aniversari. Aquesta mostra, que es podrà veure a la galeria Viciana fins després de les festes de Falles, té l´atractiu, segons l´autor, "que les fotografies, per primera vegada, estan elaborades a partir d´una idea i no com fins ara, que sempre he emprat imatges de les que busques i trobes a les festes populars, pels carrers i pels pobles".

L´exposició està estructurada en diferents apartats. D´una banda, hi ha una sèrie de nus en els quals el casc guerrer, que cobreix el rostre, és el protagonista, i que fan al.lusió als personatges del llibre de Martorell: Carmesina i Tirant. També hi ha uns grafismes geomètrics fets sobre l´arròs i els seus paisatges, principalment el sequer. Una part important d´aquest treball està dedicat a fer una reinterpretació dels símbols religiosos que participen de la festa del Corpus —que tan bé coneix Jarque— com són *els Blancs*, *la Moma*, etc. "La mostra es completa amb una sèrie de bodegons en què s´utilitzen elements quotidians pintats de blanc combinats amb elements feridors", com diu el mateix Jarque. Així, unes senzilles i vaporoses flors blanques harmonitzen amb objectes metàl.lics com unes agulles o unes tisores d´acer.

Francesc Jarque continua compatibilitzant actualment el seu treball fotogràfic amb el món de la publicitat; tant en la vessant pràctica, com en la teòrica des de l´Escola d´Arts Aplicades de València on imparteix classes de publicitat. Aquesta relació amb l´àmbit de la creació publicitària ha caracteritzat l´obra dels últims anys de Francesc Jarque. No tant per la temàtica de les seues fotografies —que s´endinsen pels camins de l´antropologia i les cultures rural i urbana una vegada entren en contacte en l´espai de les ciutats— sinó pel que fa als aspectes formals: tractament dels enquadraments, lluminositat, acabaments, etc.

Glòria Fleischmann

1990

DANSA VALÈNCIA

F E B R E R

Dies: 22, 23 i 24

RIALTO - OLYMPIA -PRINCIPAL

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

DIJOUS 22

SALA RIALTO. 19'30 h.

MATERIALS: 8 COREOGRAFIES

GRACEL MENEU, CRISTINA ANDREU, PACO MACIÀ, LIPI HERNANDEZ, AVELINA ARGÜELLES, ANNA VILA, TONI GÓMEZ, TOMEU VERGÉS, HIDRA DANZA, JUANA CASTELBLANQUE, MÓNICA RUNDE.

TEATRE PRINCIPAL. 23 h.

DANAT DANZA

BAJO CANTOS RODADOS HAY UNA SALAMANDRA

DIVENDRES 23

TEATRE OLYMPIA. 12 h.

NATS NUS

STRANGERS IN THE NIGHT

SALA RIALTO. 20 h.

MAL PELO

QUARERE

TEATRE PRINCIPAL. 23 h.

GELABERT/AZZOPARDI.

CESC GELABERT-SOLOS

DISSABTE 24

TEATRE OLYMPIA. 12 h.

JUAN PINEDA

BAJO EL PUENTE..... CON LOS LABIOS DOLORIDOS

SALA RIALTO. 20 h.

ANANDA DANSA

DESTIADA

TEATRE PRINCIPAL. 23 h.

M.ª ANTONIA OLIVER

MARCO RASO

La ciutat en dansa

Durant aquesta setmana se celebra, en diferents escenaris de la ciutat, la tercera edició de Dansa València, que ha aplegat una selecció de les útilmes propostes en el terreny del ball contemporani dels Països Catalans i de l´estat espanyol.

Els espectacles, que es prolongaran des del dijous 22 fins al 24, es faran a la Sala Rialto, al Teatre Principal i a l'Olympia. Aquesta edició compta amb la participació de companyies com Danat Danza, Mal Pelo, Ananda Dansa, Joan Pineda, Nats Nus i Ma. Antònia Oliver. A més, se celebraran unes jornades de treball, el tema monogràfic de les quals serà l´anàlisi dels circuits teatrals de l´estat espanyol i d´arreu d´Europa. Aquestes sessions es realitzaran durant els dies 21 i 22 en la Sala Juan Piqueras de la filmoteca de la Generalitat valenciana.

Pels escenaris valencians passaran, aquests dies, un total de vuit representacions, la major part dels quals —exceptuant la presència del grup lleonès Danat Danza que està vinculat al Mercat de les Flors de Barcelona— són les darreres produccions de les companyies estables més importants dels Països Catalans. Cal tenir en compte que València i Barcelona són, a més d´un important planter de ballarins, ciutats en què la dansa, tant clàssica com contemporània, aglutina un gran nombre de professionals i seguidors.

Una *Selecció de Core ografies Curtes* obrirà, dijous 22, la mostra d´enguany. Participaran en aquesta estrena, entre altres, Monica Runde, Gracel Meneu, Tomeu Vergés, i Avelina Argüelles, que han confeccionat coreografies amb argumets molt variats: des del *Custodio Mio* de Gracel Meneu, que es basa en un text de l´escriptora Ana Rossetti, fins a *Making a Splash*, de Juana Castelblanque i Catalalina Vilana, que utilitzen la música del compositor minimalista Michael Nyman.

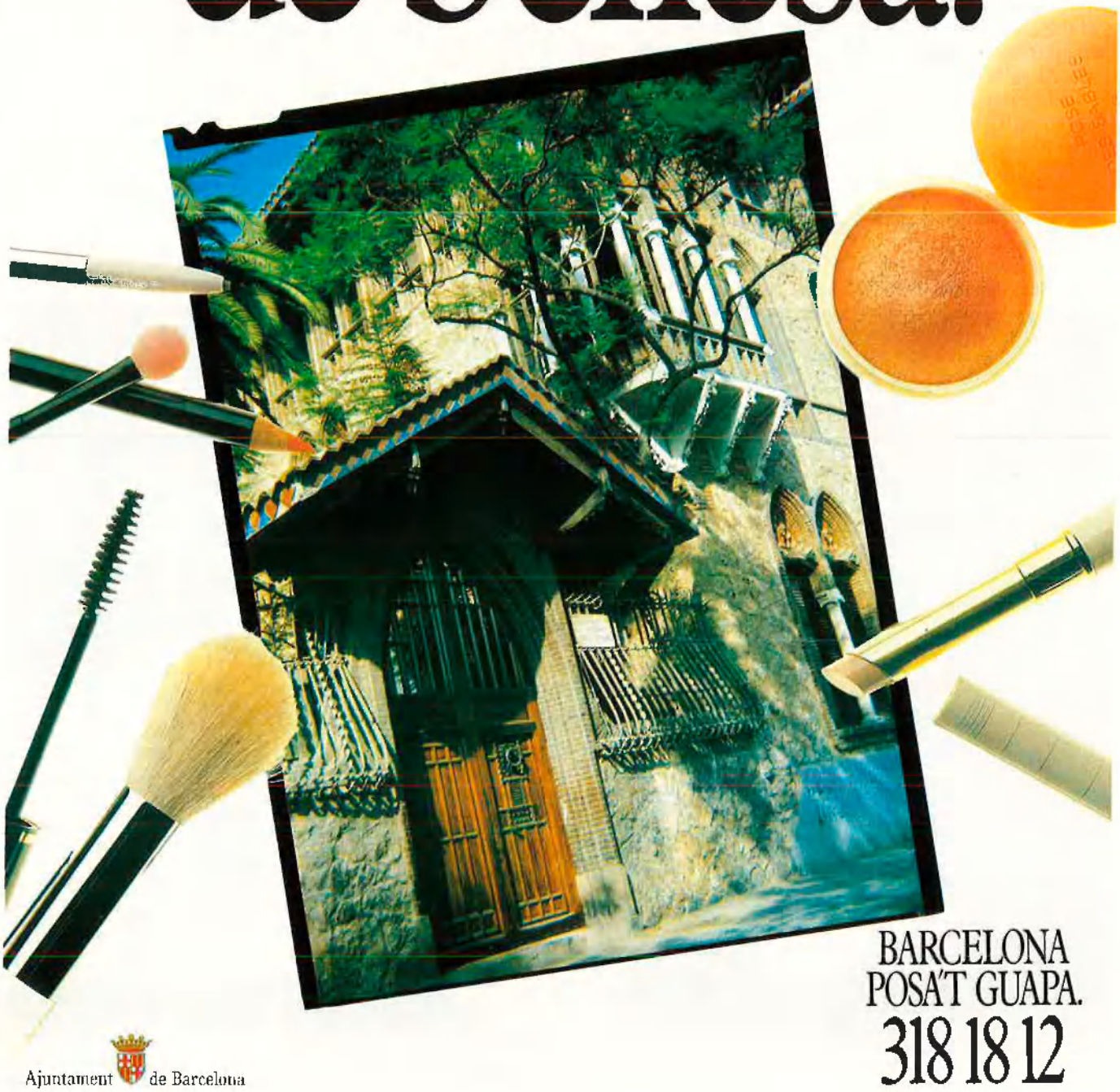
El mateix dia, però a l´escenari del Teatre Principal, es podrà veure *Bajo los cantos rodados hay una salamandra*, del grup de Lleó Danat Danza. Un espectacle inspirat en una vella tradició del nord d´Espanya en la qual a les donzelles se´ls permetia passar la vetlla de Sant Joan a la muntanya amb els homes més joves per a demostrar la seua fertilitat. El resultat és una coreografía intensa, formada de retalls units pel rerefons de la terra de Castella.

Divendres al matí es

Joan Pineda, amb el seu *expressionisme cítric*, presenta a *Dansa València 90* un espectacle ambiciós i cridaner. JEAN FURST

Tractament de bellesa.

BARCELONA
POSA'T GUAPA.
318 18 12

Ajuntament de Barcelona

podrà veure Nats-Nus, dirigit pel català Toni Mira, que presenta *Strangers in the night* que és un espectacle fresc on es contemplen les relacions humanes de cada dia tractades amb pinzellades caricaturesques. La nit del divendres està en mans del duo Mal Pelo, format per Pep Ramis i Maria Muñoz, que mostren, sota el nom de *Quarere*, el relat d´un encontre entre dos personatges. Després, el català Cesc Gelabert, un dels ballarins amb major projecció internacional en aquests moments, mostrarà una retrospectiva dels seus *solos* des de 1980 fins avui; molts dels quals formen part d´obres de major durada. Aquestes coreografies tenen la particularitat d´estar executades en un ordre variable, segons els dies i les circumstàncies.

L´última jornada de *Dansa València* s´inicia amb l´espectacle del valencià Joan Pineda: *Bajo el puente.. con los labios doloridos*, que s´emmarca dins del que ell ha denominat *l´expressionisme cítric*. Una part d´aquest treball, al qual ara s´han incorporat els ballarins belgues Jean Fürst i C. Fernàndez, es va estrenar en la darrera edició de la Universitat d´Estiu de Gandia. Seguiran, en fer-se de nit, els valencians Ananda Dansa amb *Destiada*, espectacle presentat tant ací com a Barcelona i que narra la història i l´encontre de dos éssers en lluita, a vida o mort: l´home i el bou. I per tancar aquesta tercera edició actuarà la companyia de Ma. Antònia Oliver, que ens presenta l´aventura que viuen tres dones amb *Marco Raso*, un elefant molt tímid, que han d´empènyer perquè done la cara i acabe la història enmig de la seua confusió i de la dels espectadors.

Nel.lo Pellicer

MESTRAL

Artistes

Viure en una de les zones que els beneits diuen privilegiades d'Europa no és tan simple. Mallorca és una d'aquestes zones. Generalment, els mallorquins ens complaem a fer notar als forasters com vivim de bé aquí. I alguns forasters ens recorden amablement com s'ho passen cada vegada que vénen al seu xalet i es passen l'estiu fent surf i copes. N'hi ha que diuen que és el clima, n'hi ha d'altres que, com que són més cults, troben que és la llum, però tots estan d'acord que, com aquí, no es viu enlloc.

Per això és que en aquest indret del Mediterrani hi ha tanta gent de fora. Els jubilats de tot Europa s'hi construeixen cases horroroses i es compren cotxes de segona mà i s'hi moren un dia o l'altre.

Entre aquests personatges destaquen els artistes. Van ser el primers que comparegueren, fa tants anys, que ja ningú se'n recorda de quan no hi eren. Pintors vestits amb amples calçons i enormes capells de palmes, bruts de pintura i de cendra de celtes, es deixaven caure pels cafès i bevien Veterano. S'arreglaren cases en pobles petits de difícil accés i les ompliren d'amistats internacionals, de tapissos exòtics i espalmatòries, col.locaren una partida de siurells als prestatges d'obra i continuaren menjant cansalada fumada, *sauerkraut* i olives farcides. Desapareixien dos o tres mesos a l'any i se sabia que exposaven a Berlín, Londres, París, Nova York o Tòquio. Tornaven i visitaven les amistats dubtoses entre els veïns que no entenien ni papa i els deixaven córrer, o entre els veïns que es pensaven que els entenien i feien com si aquella xerrameca espanyola fossen les revelacions de Fàtima.

Després arribà a posar-se de moda venir a pintar a Deià o a Pollença i pujaren els preus dels lloguers i dels solars. Una tropa de personatges extravagants es plantaven aquí en ramats i embrutaven teles amb ulls disforjos o paisatges tebs, miraven els nadius com si fóssem beneits i es deixaven enganyar per les placeres i els corredors de finques, menjaven verdura o no menjaven res, i els vespres també bevien Veterano. Aquests no solien anar a exposar més lluny que Palma o Manacor, i els constructors mallorquins els compraven tota la producció quan encara es deia que això era una bona inversió.

I més tard arribà la darrera fornada. La majoria no va tacada mai de pintura ni de tinta, s'assolellen a les terrasses i és difícil destriar-los dels turistes convencionals. Narren sense dificultat viatges improbables i es deixen retratar. Firmen alegrement burots ferests i parlen d'exposicions a galeries mítiques, de llibres a editorials desconegudes i de discos amb famosos músics anònims. Viuen en pensions i pisos que no solen pagar amb puntualitat o en cases de camp sense electricitat, ni tapissos, ni tan sols siurells. Encara ara hi ha mallorquins que se'ls creuen i turistes que els fotografien, i a vegades tenen problemes amb la policia per delictes absurds. S'emborratxen sorollosament i un dia desapareixen.

Gabriel Galmes

"Un gol és un alleujament"

Ernesto Valverde, 26 anys, suplent de luxe del F. C. Barcelona, ha exposat el seu treball fotogràfic a l'espai Maple Syrup de Barcelona.

No és gaire freqüent entre els futbolistes l'afició per activitats artístiques o intel.lectuals. ¿Com ho valores tu com a protagonista?

—Sempre s'ha parlat molt del nivell cultural i de formació humana dels futbolistes, perquè s'ha tingut un concepte del jugador de futbol que fot quatre xuts, cobra uns milions i a viure..., però això no és cert, cada jugador té les seves històries particulars, les seves aficions al marge del futbol. Fixa't en Butragueno, que està estudiant Belles Arts. O en el jugador de bàsquet Jiménez, que practica el còmic...

—Sí, però són més aviat casos excepcionals, ¿no?

—Jo no crec que es parli d'ells com una cosa insòlita, sinó perquè són personatges populars i el que fan transcendeix.

—En les teves imatges que ara has mostrat hi ha una absència de persones o de qualsevol element social o humà, ¿obeeix a un concepte que tu tens de la fotografia?

—Caldria parlar molt sobre el factor humà, perquè hi és o no hi és. A mi em resulta bastant violent fotografiar persones, potser també per una manca d'experiència i perquè em trobo més còmode fotografiant aquestes altres coses. M'agradaria utilitzar la gent, però dins d'un context, quan té una funció determinada dins d'una imatge. Però també m'agraden altres tipus de fotografia com el retrat.

—¿Amb quins corrents o estils fotogràfics t'identifiques més?

—Hi ha coses molt diverses de distinta gent que m'agraden. Crec que a tots ens agraden els clàssics, com un André Kerstez, per exemple. Ara el que passa és que hi ha massa coses, no com abans, quan la fotografia es movia en unes determinades línies. Actualment hi ha propostes molt diverses i variades, moltes vegades es procura massa l'impacte visual, que no em sembla malament, però costa més definir-se per una cosa en concret.

—Això podria considerar-se com una mena de reportatge subjectiu, en el qual s'utilitza l'element urbà o social...

—A mi no m'interessa el reportatge social, tot i considerar el seu valor com a fotografia. Però ho veig des d'una perspectiva en què utilitzar l'element humà no pot ser mai motiu principal, ni explotar-lo massa. Pot ser un motiu més, però sense oblidar l'estètica, de manera que cada imatge tingui la seva pròpia història plàstica, al marge d'altres valors.

—¿No t'interessa, doncs, reflectir els aspectes humans o socials del futbol en les teves fotografies, ja que ho pots fer des de dins?

—És un tema que té molta corda, perquè només s'ha explotat en l'aspecte del terreny de joc. M'han explicat que una vegada Català-Roca va venir al Camp Nou, i que en compte de fotografiar els jugadors es va dedicar a fotografiar els espectadors, i és que els aspectes socials, del públic, l'ambient, etc., són molt més interessants. Com també ho és reflectir les emocions d'un vestidor, com es viu un partit de futbol des de dins, els seus protagonistes, la plasticitat dels jugadors en el camp, etc., però clar, ara per ara, no puc fer-ho.

—¿Com et sents més a gust, realitzant un treball de creació personal o aportant les teves qualitats a un joc que a vegades pot ser creatiu, però que depèn de tantes altres coses?

—Les dues coses. Jo em sento molt a gust jugant a futbol, en certs moments, com tu dius, és també un treball creatiu, però que està molt condicionat pel públic, per unes regles de joc, les normes d'un club, l'entrenador que tinguis...

—¿Què t'afalaga més, una bona fotografia o marcar un gol bonic?

—Una fotografia sempre la penses, i quan aconsegueixes el resultat que esperaves, et quedes molt a gust, però de forma controlada. En canvi, un gol moltes vegades és com un alleujament, potser una casualitat que hagi entrat la pilota i et treus un pes de sobre. Un gol no pots pensar-lo, sorgeix en un moment i prou. Clar que, si marques a l'últim minut jugant contra el Madrid, pot ser massa.

Salvador Rodés

SALVADOR RODES

"Cada imatge ha de tenir la seua pròpia història estètica."

CRÍTICA

Una sorpresa feliç

CINEMA

La punyalada. *Direcció:Jordi Grau. De la novel.la de Marià Vayreda. Fotografia: Carlos Suárez. Intèrprets: Luis Fernandez Alves, Sophie Renoir, Christian Vadim. Fernando Guillem, Fermí Reixach. Catalunya 1989.*

Christian Vadim

De tant en tant, els cineastes catalans es recorden dels seus clàssics literaris, imitant els seus col.legues de Madrid malgrat que, per fortuna, amb menor freqüència: són més informals i reben menys subvencions del Ministeri de Cultura. Però el resultat poques vegades passa de ser un piadós, benintencionat embalsamament. La iniciativa, doncs, de dur al cinema *La punyalada*, de Marià Vayreda, que és una de les peces més significades de la literatura de la Renaixença, podia veure´s amb alguna desconfiança, un drama de tremendes passions, verges ferèstegues i trabucaires susceptible d´esdevenir alguna cosa a cavall de l´espectacle de patronat i la pel.lícula de prestigi, amb subvenció pels seus alts valors folklòrics i patriòtics. Que *La Punyalada* acabe d´obtenir el premi de la Generalitat de Catalunya a la millor pel.lícula de l´any, podria accentuar, justificar encara més aquesta prevenció. Però resulta que *La Punyalada* és, en realitat, una pel.licula excel.lent.

Però no per a aquest cronista. Perquè el text de Vayreda és ric, madur, viu, amb innegables possibilitats per a un cineasta sensible i intel.ligent. I Grau, la capacitat professional del qual és obertament admirada pels col.legues de la talla de Vicente Aranda, ha donat nombroses proves de la intel.ligència i sensibilitat al llarg d´una trajectòria irregular però ambiciosa, que es va iniciar el 1963 amb *Noche de verano*. I *La punyalada*, una d´aquestes pel.lícules –avui no moltes– que es noten fetes amb autèntiques ganes, interpretada per actors joves però molt identificats amb els seus papers, és un dels seus millors treballs, si no el més complet.

La versió que Grau proposa de *La punyalada* té a veure, externament, amb els melodrames sicilians de Germi i Lattuada, i per alguna raó utilitza *Cavalleria rusticana* com a tema musical. Però en aquesta història de passió i bogeria, tan aspra com el paisatge de la Garrotxa que li serveix de marc, mostrar que la ferocitat de la terra és un gran factor, si no el més gran, de la feresa dels protagonistes, és la primera preocupació del director, el qual ha treballat en els autèntics escenaris descrits per Vayreda. La festa inicial es desplega no com una peça de l´alt folklore català, sinó a la manera d´una clàssica escena coral del Rossellini històric de la darrera època, que serveix per a mostrar, resumir, en una sola seqüència, tota una època, uns conflictes i uns personatges. I les escenes d´acció i violència no estan vistes com un *western*, sino des d´una perspectiva a la vegada ètica –com la dels germans Taviani a *San Miguel tenia un gallo*– i esperpèntica: l'.extraordinària seqüència de la mort de l´avi, el vell trabucaire ferit i penjat d´un arbre que demana confessió.

Però en *La punyalada* troba també Grau accents personals. Totes les seues pel.lícules tracten sempre de personatges al caire de l´abisme. I això són el pusil.lànime Albert i el despietat Ibo, amics enemics agermanats en una tràgica atracció del mal –units per allò que Hitchcock anomenaria una *transferència de culpabilitat*– en una frontera invisible que separa el paradís de l´infern.

José Luis Guarner

Allò bell, allò sinistre

ART

Artistes de Colònia. Centre d'Art Santa Mònica. 24 de gener - 4 de març.

La majoria de les exposicions presenten l'obra recent o passada d'algun artista més o menys conegut. Altres volen donar a conèixer l'activitat d'un grup que, a parer del comissari, responsable o organitzador, té algunes afinitats o característiques comunes. N'hi ha que volen popularitzar alguna possible tendència o *isme* que es treu de la màniga un crític agosarat. Fins i tot, a vegades, els estats competeixen, com si es tractés d'un esdeveniment esportiu qualsevol, presentant els *seus* (?) artistes per tal de rivalitzar en prestigi i/o originalitat. Però poques vegades és una ciutat, sense aures ni mites afegits, el motiu aglutinant que abraça les obres d'uns autors determinats.

Artistes de Colònia també titulada *Allò bell, allò sinistre,* és una exposició que respon a les del grup anomenat darrerament. I, tanmateix, aquesta és una exposició sense tesi en la qual no es tracta de cercar una teoria ni unes característiques determinades, ni de crear una marca identificadora sinó tan sols de constatar que, en una ciutat i per una sèrie de circumstàncies, una colla d'artistes poden desenrotllar la seva activitat personal sense preocupar-se d'altres factors o problemes perifèrics a l'art. Colònia és una ciutat alemanya que compta amb una població activa d'artistes plàstics d'aproximadament dues mil persones i més de seixanta galeries d'art. Els espais d'exposició comprenen des de museus fins a indrets públics, privats i dels anomenats alternatius. Fires, teòrics, publicacions i col.leccionistes amb projecció internacional completen un panorama ric i variat que permet i estimula la creativitat. No és estrany, doncs, que en aquest indret visquin i treballin nombrosos artistes que desenvolupen obres molt diversificades.

L'exposició que ara es pot visitar al Centre d'Art Santa Mònica de Barcelona presenta obres de 15 d'aquests artistes: Sigmar Polke, Gerhard Richter, Georg Herold, Rosemarie Trockel, Martin Kippenberger, Walter Dahn. Colònia es distingeix per la seva permissivitat estètica i per un ambient multicultural i polisèmic. Totes aquestes característiques són indispensables per al desenvolupament lliure de les arts plàstiques. Tant de bo s'estengui l'exemple. *Abel Figueres*

Platònica senyora de la neteja, de Kippenberger, 1985.

Una exhibició de recursos

DISCOS

Egberto Gismonti: *Dança dos Escravos, ECM (Nuevos Medios) 1387 (1989)*

Hi ha en la selva de la música brasilera un camí que passa pel *jazz*, la música clàssica i la popular, i no es queda en cap d'elles. Un camí amb vianants tan insignes com ignorats per aquestes terres. Heus-ne ací una llista sumària: Wagner Tiso, Hermeto Pascual, Helio Delmiro, Paulo Mora, el grup Uakti, Sivouca, Cesar Camargo, etc. Tots ells van per lliure, creant la seua pròpia música i bevent de l'enorme riquesa rítmica i melòdica que té Brasil. Allà són minoritaris i ací uns desconeguts, però hi són. De sobte tenim notícies d'algun d'ells i quasi sempre l'an referència a actuacions en algun festival de jazz europeu, o a la importació d'algun disc.

I aquest és el cas, perquè recentment s'ha distribuït el treball que avui ressenyem *Dança Dos Escravos*, l'últim *elepé* d'Egberto Gismonti. Un àlbum que completa la sèrie d'interessants discos que ell va començar a fer l'any 1976 per a la companyia alemanya ECM.

Egberto Gismonti va nàixer a Minas Gerais, un lloc clau que ha donat la vida també a Milton Nascimento o Wagner Tiso, i que sorgeix inevitablement sempre que es parla de l'actual música brasilera. Ell va debutar professionalment l'any 1968 a Rio de Janeiro. Però ben aviat se'n va venir a Europa, en concret a França, on residí fins l'any 1972. Posteriorment, torna a Brasil, forma un quartet, i grava una dotzena d'*elepès* per al segell Odeon. Comença així una trajectòria molt original que crea les bases de la música popular brasilera *culta*. Un corrent del qual ell continua sent el màxim i més fidel exponent, i que té una plasmació pràctica

en les obres que Gismonti ha gravat des de l'any 1976.

Dança dos Escravos va ser gravat el mes de novembre de l'any 1988, curiosament, a la ciutat d'Oslo (Noruega). Recopila set interpretacions per a guitarra: sis originals de Gismonti i una del cèlebre compositor brasiler clàssic Heitor Villa-Lobos. Una figura que indubtablement ha il.luminat la concepció musical de Gismonti. Tant l'un com l'altre estan amarats dels

ritmes natius. I tots dos han traçat en la seua obra un passadís entre la música popular i la clàssica, unint per art de màgia (negra) dos conceptes musicals que, per definició, són antagònics.

Egberto Gismonti és, a més, i com reflecteix fidelment aquest disc, un dels majors potenciardors actuals de la guitarra acústica. Ell ha influït poderosament els millors guitarristes d'ara mateix, des de Ralph Tawner fins a Paco de Lucía, passant per John McLaughlin o Al Dimeola. En aquesta obra fa tota una exhibició de recursos, ajudat per quatre guitarres de la millor artesania. Quatre exemplars que amb la diferència de cordes i tonalitats, i gràcies a la possibilitat que dóna la combinació de pistes, creen un univers sonor de gran bellesa.

Posa aquest disc, obre la finestra i deixa que entre el sol. Observa la natura. I si no tens tot això, millor tanca els ulls, escolta la música i somia. *Francesc Caballero*

Per desgreixar

MÚSICA

Così fan tutte. *W. A. Mozart amb Madul/Villaroel, Zimmermann, Giménez. Teatre Liceu, 17 i 21 febrer.*

Després de la tensa història tràgica de l'*Elektra* de Hoffmansthal i Richard Strauss, la programació del Liceu ha viscut un salt formal de considerable altura amb la reposició de l'òpera *Così fan tutte* de Mo-

Una mostra perfecta d'òpera popular, amb capacitat d'arribar a tots els públics.

zart. Un salt refrescant, saludable, oxigenant si se'm permet l'expressió, servit per la més intrínsecament *buffa* de les òperes del compositor salzburguès i amb la qual tanca la fonamental trilogia escrita en col.laboració amb el llibretista Lorenzo da Ponte. Trilogia que completen *Le nozze di Figaro* i *Don Giovanni*.

Così fan tutte és sobretot un joc intel.ligent. El problema de l'expressió és que el terme *joc*, situat en el context operístic, té una connotació pejorativa. Que una obra d'un gènere convencionalment rigoròs i solemne com l'òpera sigui en principi un joc, sembla una interferència poc acceptable. L'epítet intel.ligent, tan fonamental, difícilment podrà modificar la pertorbada imatge. I en realitat aquest problema d'adscripció conceptual semba haver pesat més del compte sobre els exactament dos-cents anys d'història d'aquesta òpera. Fa la sensació que el terme *joc*, ha pesat més que el d'*intel.ligent*, cosa prou lamentable sempre.

La importància justament de *Così fan tutte* és la seva capacitat per a atorgar transcendència a un joc elemental, matisadament misogin, que mostra una cara convencional del que es pot dir *etern femení*, sense afectar, però,

per a res l'oposat *etern masculí* sobre el qual no incideix l'obra. Tot es transparent en aquesta mostració divertida d'un unívoc matís caracteriològic femení. Al capdavall només un pretext per a construir un edifici musical, d'una gran riquesa dibuixística, una autèntica filigrana pel que fa a capacitat d'expressió precisa de sentiments i emocions. Es diria que res més que això és definitivament important en l'òpera sinó aquesta capacitat per a servir amb total exactitud la variadíssima gamma emotiva i caracterial que proposa Da Ponte, en un llibret hàbil, d'una enorme potència creadora de situacions i estats anímics. *Così fan tutte* és una mostra molt perfecta no sols d'òpera *buffa* sinó d'òpera popular, amb capacitat d'arribar fàcilment a *tots* els públics. Això no vol dir que pugui considerar-se un model d'òpera fàcil. Sobretot pel que fa a interpretació. Mozart és el paradigma de la música de la falsa aparença de facilitat. Només una interpretació molt autèntica, molt aprofundida pot il.luminar el cabal que conté. Només un sentit molt exacte de l'*opus* mozartià, d'aquest joc d'ambigüitat tan ple de subtileses, pot fer arribar plenament els seus continguts.

La versió que acaba d'arribar al Liceu no va ser excepcional, però va tenir el mèrit de ser bàsicament mozartiana. Començant pel muntatge escènic, igual que el d'*Elektra* procedent de l'òpera de Brussel.les, Théatre de la Monnaie, imaginatiu i funcional. La batuta del suís Peter Maag, va tenir un paper destacat en la consecució d'un equilibri ambiental i d'uns mínims de màgia notables. I pel que fa a l'equip vocal, massa ple de substitucions d'última hora, va comptar amb l'esplèndid treball del mataroní Eduard Giménez, ben embolcallat per la *mezzosoprano* argentina Margarita Zimmermann i el baix finès Tom Krause. Sense que la reta, amb una així mateix afortunada Despina de Gwendolyn Bradley, desentonés substancialment. Tot al contrari, va ajudar a bastir una autèntica tasca d'equip compacte que és el que reclama sobretot aquest tipus d'obra.

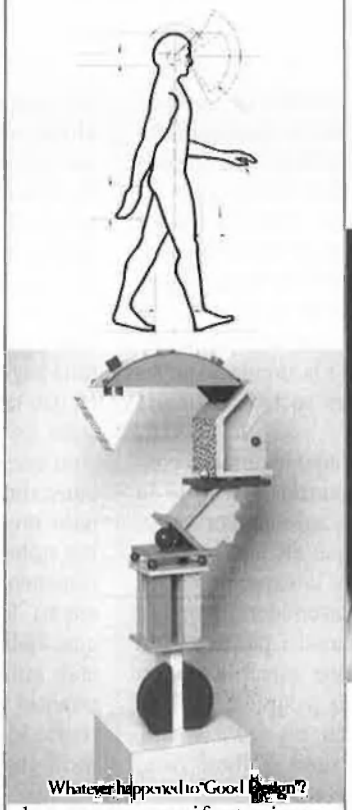
Jaume Comellas

DISSENY

Afterboom

És un fet que, avui, el nostre disseny interessa. No hi ha revista internacional que no dedique llargs articles o fins i tot un número especial a aquest país i els seus creadors. Com que fa anys que fem un bon disseny, haurem de preguntar-nos la raó de tan sobtada expectació. En certa mesura és degut a la *llei del pèndol*. Així com vam ser ignorats pels nostres veïns durant els llargs anys de la dictadura, ara els toca descobrir-nos. Som una terra, una cultura, propera però inexplorada. Si hi hagués un temps en què la nostra cultura era menyspreada, avui, en canvi, es beneficia de la simpatia.

També ocorre que la nostra moguda nacional, fruit de l'eufòria d'una llibertat recobrada, es produïa precisament en un moment que, arreu del món, la sòbria estètica racionalista entrava en crisi. Sorgia, com a alternativa, un estil de disseny més lliure, més visual i insòlit, més espectacular, menys interessat per la funció que per l'expressivitat. Un estil que va atraure els *mass media* en la mesura que les seues propostes eren més desgavellades. Que recalca l'atreviment, la impertinència, allò més cridaner. Un camp adobat per als nostres creadors, que pogueren donar solta a la seua fantasia i destacar amb les seues més agosarades propostes. Aquesta confluència de factors ens ha conduït a un fet indiscutible: hi ha un *boom* del disseny al nostre país i, a més, som moda. Se sap que els *booms* i les modes tenen la peculiaritat de ser transitòries. Per la seua pròpia essència han de deixar pas a altres modes i altres protagonismes, sovint diametralment oposats als que estaven en voga fins aquell moment. Per això és lícit preguntar-se si passat aquest interès, fatalment passatger, haurem pogut deixar clar que la nostra capacitat creativa és alguna cosa més que un fet circumstancial, que un fenomen noticiable. Que aquest estil lliure i solt que avui es porta, i pel qual ens coneixen, és només una de

les seues manifestacions, però que en ell no s'esgota la nostra capacitat creativa.

André Ricard.

Ramón Trecet, apassionat i crític.

TELEVISIÓ

Ramón Trecet és un polifacètic personatge de la ràdio i la televisió. Apassionat, informat, crític i convincent amb tot allò que mamprèn siga un partit de rugby de les Cinc Nacions, la final de la lliga de bàsquet de la NBA nord-americana o el seu clàssic programa de Radio 3 (RNE) *Diàlogos Tres*, aquest professional dóna una especial personalitat a les coses que fa.

D'ençà del passat 20 de gener, a TVE, a més de les seues retransmissions esportives o les seues intervencions en programes com *Cerca de las estrellas*, Trecet dirigeix cada dissabte, a mitjanit, un nou espai. *Música N.A.* és el nom d'aquesta producció, que realitza José Esteban Pérez i presenta Lara López.

Entrevistes, vídeos, reportatges i actuacions configuren el programa, dedicat - com deixa entendre el títol- a l'anomenada *new age music* i altres especialitats poc convencionals de la creació musical, com ara el minimalisme, les tendències electròniques o les diverses fusions de les fonts clàssiques, del *jazz*, el *rock* o el *pop*.

Ramón Trecet, director i ànima de *Música N.A.*

Trecet ja va deixar molt clar el sentit del programa en explicar, a l'inici del primer capítol, que dedicaria atenció a aquelles propostes que avui es poden fer amb els nous aparells electrònics. L'àmbit de preocupacions de *Música N.A.*, però, s'ha demostrat més ampli i ha inclós també compositors que recuperen instruments antics, tradicionals o exòtics per a les seues creacions, com també investigadors de noves formes a partir d'estils musicals i tècniques instrumentals més coneguts.

Estructurat amb senzillesa i amb una neta successió d'imatges, el programa deixa que els entrevistats parlen sols, amb tranquil.litat, d'allò que són, d'on vénen i què fan. Una selecció d'actuacions molt ben muntada, tot seguint la cadència un poc *minimal* del programa, i l'emissió de vídeos de gran bellesa plàstica, contribueixen a fer atractiva la difusió d'una música, generadora d'adhesions i de rebuig, però molt del nostre temps.

Artistes tan interessants com Jerry Goodman, Suzane Ciani, Constance Demby, Ray Linch, Pat Metheny o Phillip Aaberg han passat ja pel programa, un espai sense el didactisme un poc pesat que ha fet característic el *Diálogos Tres* de Trecet a la ràdio. En aquest cas, l'inestimable suport d'una imatge normalment dotada d'una freda bellesa s'adiu molt bé a *Música N.A.* amb l'objectiu d'encisar l'espectador amb els sons d'una altra era, la nostra.

Adolf Beltran

CULTURA

Hans Magnus Enzensberger, teòric de la comunicació, proposa una nova teoria de la televisió.

El Medium Zero

¿La TV manipula les consciències? ¿Idiotitza? De cap manera. L'escriptor alemany proposa una teoria inèdita: la petita pantalla ha deixat de ser un mitjà de comunicació. Tot al contrari: és un contenidor buit sense significats. Com una obra d'art abstracta.

La televisió idiotitza: en aquest simple enunciat es poden sintetitzar quasi totes les teories actuals sobre els *mass media*, tant les més grolleres com les més subtils. Normalment, això s'afirma amb certa recança. S'hi poden distingir quatre variants principals.

La tesi de la *manipulació*. Aquesta pretén examinar la dimensió ideològica dels *mass media* i es basa en un concepte de la propaganda heretada d'altres temps. El mitjà de comunicació de masses està vist com qualsevol contenidor del qual vessen rius d'opinions sobre un públic considerat inert. Aquestes opinions són errònies: un model d'aquest tipus només pot provocar una falsa recepció. Amb mètodes cada vegada més refinats de crítica ideològica s'arriba a aconseguir ampliar aquest *element d'engany* atribuint a l'adversari intencions sornegueres. Així en la directa acció de propaganda s'infiltra la seducció difícilment tangible: el consumidor ignorant es deixaria convèncer pels seus titellaires sense adonarse'n.

Després hi ha la tesi de *l'emulació*. Aquesta proposa sobretot arguments de caràcter moral. Segons aquesta tesi, qui s'exposa a l'ús de la televisió s'acostuma al llibertinatge, a la irresponsabilitat, a la violència i al crim. Les conseqüències subjectives són uns individus obtusos, durs i obstinats; les objectives són la pèrdua de les virtuts socials i la desfeta moral generalitzada. És evident que aquest tipus de crítica dels *mass media* afecta fonts burgeses. Els seus motius ja van sorgir al segle XVIII, en les advertències llançades per la primera crítica cultural sobre els perills derivats de la lectura de novel.les.

Més recent és la tesi de la *simulació*. És de caire més modern perquè té en compte l´evolució tecnològica dels *mass media* i per tant té present l'existència de la televisió, el que no és evident en les tesis precedents. La tesi de la simulació diu que el mitjà de comunicació de masses impedeix a l'espectador distingir entre la realitat i la ficció. La vertadera realitat seria impossible de reconèixer, o fins i tot substituïda per una realitat fantasmàtica. Una versió extensiva de la mateixa tesi capgira aquest lligam i afirma que la distinció entre la realitat i la simulació en les actuals circumstàncies socials no tindria cap sentit.

Totes les tesis fins aquí exposades convergeixen en una quarta: la tesi de la *idiotització*. I seguint aquesta teoria s'arriba a la conclusió que els *mass media* destrueixen no només la capacitat crítica i de discernir del consumidor, no només la seva substància moral i política, sinó també la seva capacitat perceptiva, i inclús la seva identitat psíquica. Deixats anar de la mà de Déu, els *mass media* acaben establint un tipus d'Home Nou, una mena de *zombie* o mutant.

Totes aquestes teories tenen un fonament fàcil. Els seus autors no creuen necessari aportar proves per sostenir-les. Ni tant sols es preocupen d'adoptar un mínim criteri de plausibilitat.

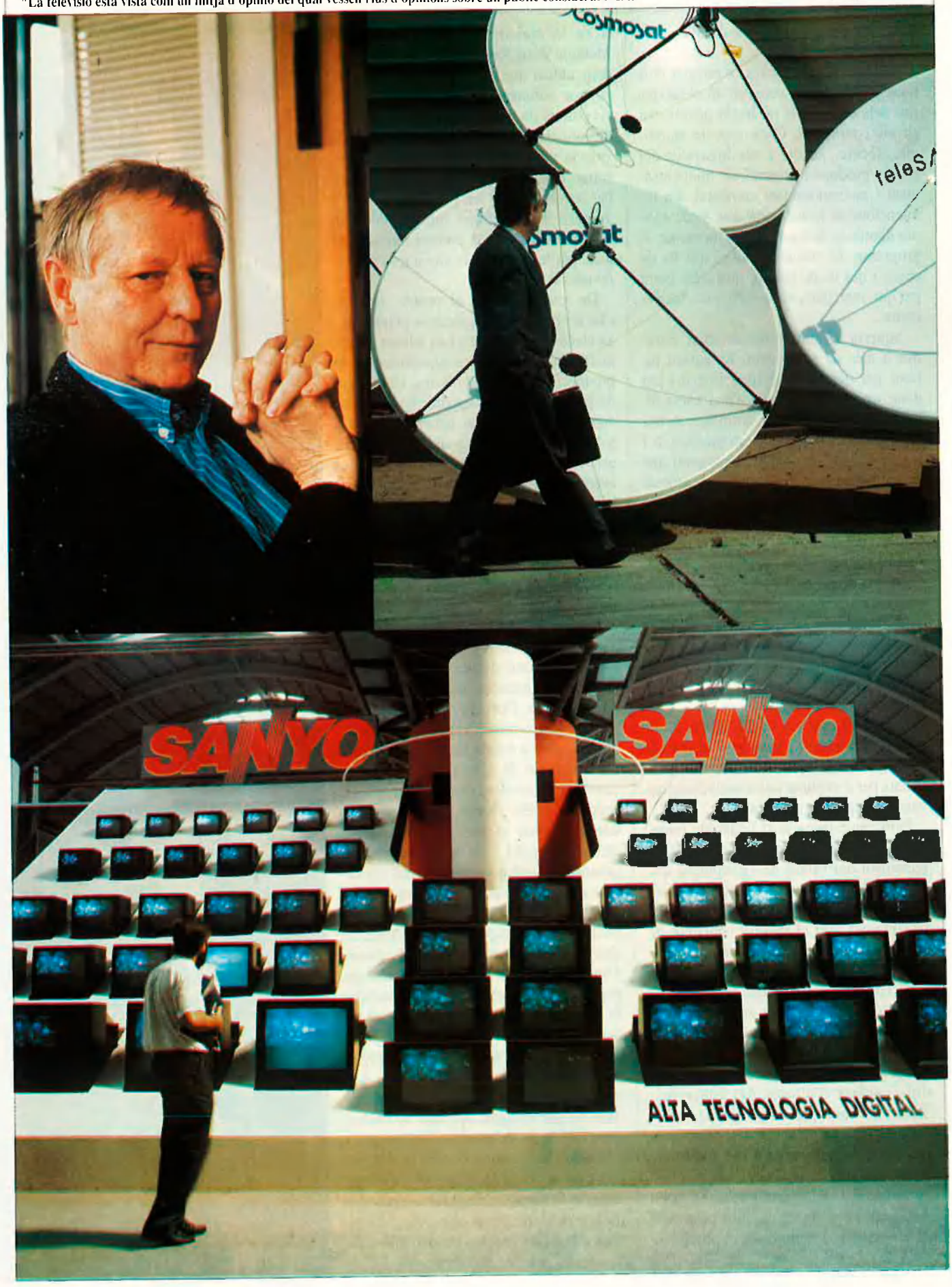
Igualment curiosa i potser més carregada de conseqüències és una altra característica comuna a les teories abans esmentades, l'usuari dels *media* es considera a priori com una víctima indefensa; el productor, en canvi, com un astut delinqüent. Aquesta contraposició és sostinguda d'una manera seriosa: manipuladors i manipulats, emuladors i idiotitzats, els uns davant dels altres en bella simetria.

Queda per preguntar-se on viuen els que corroboren aquestes tesis: o és que aquests no utilitzen els *media* i aleshores no saben de què parlen, o bé s'hi exposen i aleshores no es demana per quin tipus de miracle són justament ells els que han aconseguit salvar-se dels seus efectes. De fet, contràriament a tots els altres, aquests últims han quedat moralment íntegres, són sobradament capaços de distingir entre il.lusió i realitat, i es rebel.len al.lèrgics a la imbecil.litat que amb llàstima troben en els altres. Però ¿no deuen ser, per casualitat, les seves teories, símptomes d'una idiotització universal? Sigui com sigui, no es pot negar que aquestes tesis hagin fet efecte. Però també és veritat que la seva influència en les transmissions es manté dins d'uns límits estrets, cosa que, segons el nostre esperit, podem constatar amb recança o alleujament, però no negar. D'altra banda, aquestes han trobat, en canvi, una bona acollida en l'anomenada política dels *media*. Això no ens ha de sorprendre ja que la convicció que, "allà fora, al poble", tingui a veure amb milions d'idiotes, forma part de la provisió psicològica de l'home polític de professió. La impressió canvia completament quan s'observa amb quina ràbia els veterans de la matèria lluiten, entre ells i amb els funcionaris dels *media*, per la conquesta d'un minut de transmissió; quan es tracta d'exhibir la pròpia *limousine*, d'immortalitzar el propi moment històric davant del piquet d'honor, la pròpia indumentària darrere un gerro de flors i, sobretot, exhibint la pròpia oratòria. Això explica la lluita aferrissada pel control dels diferents organismes que governen la televisió i el seu món.

Els repetits favoritismes en la distribució dels encàrrecs i el gran desig de procurar-se d'una vegada per totes el control absolut de la barraca.

La indústria, per la seva banda, no comparteix ni aquestes desbaratadores aspiracions ni aquelles àrides teories. Les seves reflexions són d'una sobrietat ascètica i es concentren, per un costat, sobre les freqüències, sobre els canals, les normes, sobre els cables, sobre les antenes parabòliques, i per l'altre, sobre les inver-

"La televisió està vista com un mitjà d'opinió del qual vessen rius d'opinions sobre un públic considerat inert. "

sions, els costos, els índex d'audició, les entrades publicitàries.

En aquesta perspectiva la novetat dels nous *media* sembla consistir en el fet que cap dels empresaris no hagin pensat mai en els continguts. Cada aspecte econòmic, tècnic, jurídic i administratiu del procés productiu és analitzat minuciosament i meticulosament combatut. En les intencions de la indústria dels *mass media* només es deixa de banda un factor: el programa. Es discuteix sobre qui ha de pagar i qui ha de cobrar, quan, on, com, per qui; mai, però, sobre allò que s'ha d'emetre.

Aquesta actitud podria semblar estranya a més de sorprenent. Es gasten bilions per llançar satèl.lits a l'espai i per dotar tot l'Europa central d'una xarxa televisiva per cable: un muntatge sense precedents de mitjans de comunicació i realitzat sense que ningú es pregunti què es vol comunicar. La resposta a aquesta pregunta, malgrat tot, és a l'abast de la mà. La indústria, de fet, és conscient del consens del teleconsumidor (figura social central que forma part del seu joc) el qual segurament no està privat de voluntat, però està aferrissadament decidit a aconseguir això que es pot definir com *l a inexistència dels programes*. Per acostarse a aquesta fita el consumidor utilitza hàbilment tots els botonets disponibles del comandament a distància.

No hi ha cap remei contra aquest estret lligam entre clients i fornidors. I l'amagada minoria dels crítics troba serioses dificultats per a explicar una connivència tan contrària a la seva concepció.

Però, ¿què passaria si l'estúpida majoria fos esperonada per motivacions no directament derivables de l'estupidesa que se'ls atribueix? Però, ¿què passaria si, efectivament, es pogués passar sense els programes? I si el mateix concepte de *media* es revelara inadequat, una pura mistificació.

El concepte de *medium* és més aviat antic; sobretot es pensa en alguna cosa intermèdia. Un mitjà. En la gramàtica grega és una "forma verbal amb la qual s'expressa una acció que es desenvolupa dins l'esfera d'interès del subjecte". També el concepte de programa fa referència a l'escriptura. De fet, originàriament el terme indicava tot allò que ha estat escrit abans.

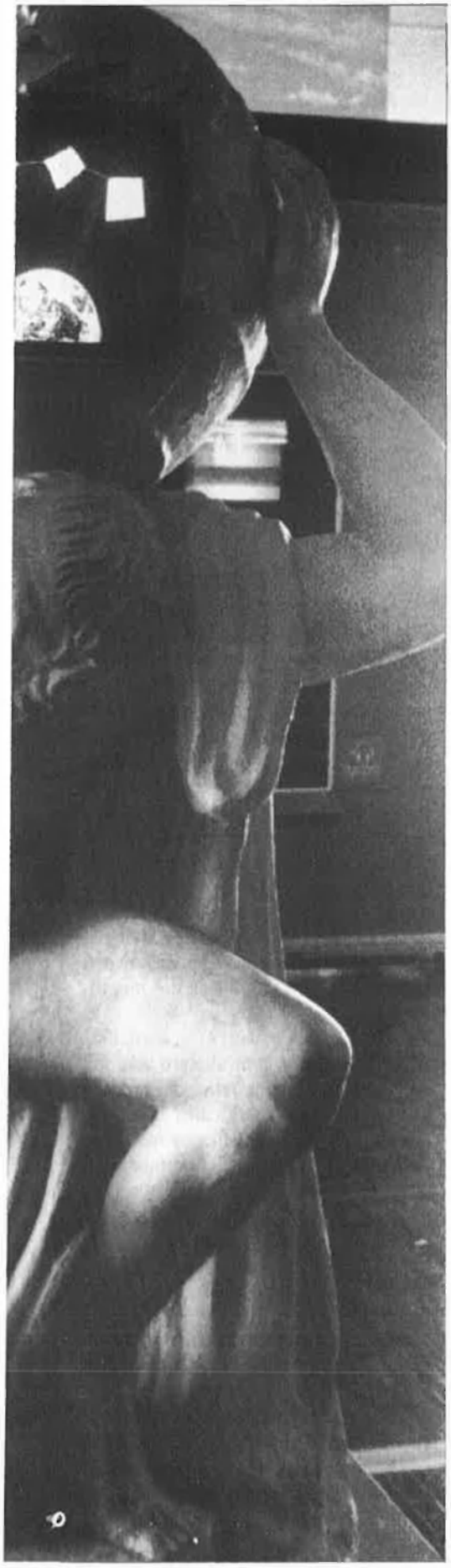
La novetat dels nous *media* es troba justament en el fet de no tenir necessitat de programes. Acompleixen el propi destí en la mesura en què s'acosten al Medium Zero. Retrospectivament ens podem adonar que aquesta tendència no era tampoc estranya als antics mitjans; també els editors de llibres han provat sovint de desembarassar-se dels continguts cada vegada més empipadors; els primers resultats d'aquest esgotador camí s'han arribat a assolir amb les primeres novel.les vulgars. Altres etapes fonamentals han estat marcades per la premsa sensacionalista, per la literatura en fascicles i per les revistes il.lustrades.

De totes maneres, el progés decisiu s'ha arribat a assolir gràcies a la telemàtica electrònica. De fet s'han adonat de l'existència d'obstacles insuperables en la producció impresa del No-res. Qui vulgui despullar la paraula escrita de qualsevol significat ha d'arribar necessàriament a solucions extremes. La indústria no s'ha escoltat les propostes heroiques de les avantguardes (Dadà, poesia visual), probablement perquè la idea de la Literatura Zero és una contradicció en els conceptes. El lector, qualsevol lector, té el mal costum d'establir nexes i fins i tot de buscar qualsevol significat en la literatura ínfima.

Per tal d'eliminar aquest molest element, els innovadors que treballen en el sector radiofònic des de fa temps han reduït consegüentment els espais reservats a les paraules. Però encara han deixat espai per a la xerrameca: per raons econòmiques, com a mínim els noms dels ídols i dels articles de marca han de pronunciar-se d'una manera regular. Tan sols les tècniques àudio- visuals, en primer lloc la televisió, estan en posició d'alliberar-nos efectivament del llast de la llengua i de liquidar tot això que en un passat era definit com a programa, significat, contingut. Un simple experiment demostra les possibilitats inesperades del Medium Zero. Posem un nadó de 6 mesos davant d'una televisió en marxa. El lactant és, per motius cerebro-psicològics, incapaç de discernir i desxifrar les imatges i per tant la pregunta sobre què signifiquen no se la fa. No obstant això, independentment de tot el que es veu reflectit a la pantalla, aquelles taques de colors, brillantors, que llisquen, susciten inevitablement un interès íntim, fins i tot voluptuós i duratiu. Tot l'aparell perceptiu del menut està extraordinàriament implicat. L'efecte és hipnòtic. És del tot impossible dir què és el que passa dins d'ell; però els seus ulls on les imatges queden gravades,

"Els que asseguren que els *mass media* acaben es-

adopten una expressió d'èxtasi tan gran que estem tentats de considerar-lo feliç.

Una persona dotada d'esperit humanitari no dubtaria ni un sol moment a considerar malvat aquest experiment, però hauria de pensar que es tracta d'un costum quotidià repetit millions de vegades. I faria molt bé de preguntar-se fins a quin punt el seu judici es refereix a una cultura que en el fons ell s'estima. Sense els herois pioners a l´avantguarda de l'art modern, el Medium Zero seria de fet inconcebible. No és debades que les taques i les configuracions de colors amb què es recrea el menut, poden recordar-nos la pintura abstracta.

Des de Kandinsky fins a l´Action Painting, des del Constructivisme fins al fangar del Pop Art i la gràfica computeritzada, els artistes han fet tot el possible per buidar les seves obres de qualsevol significat.

En la mesura que han aconseguit arribar a aquesta minimalització, ells poden considerar-se, amb tot el dret, els precursors dels Media Zero. Naturalment els autors i els apologistes d'aquestes formes d'art estan ben lluny de considerar-se els inconscients col.laboradors de la indústria. Aquesta avantguarda s'obstina a fer-se il.lusions que són una minoria i no volen admetre que ja han conquistat un públic de masses, mitjançant el Medium Zero.

Però també és cert que la recerca de la perfecció és un procés llarg i esgotador, i que això és agreujat per la circumstància que el Medium Zero ha de passar comptes amb una petita però influent minoria, decidida a defensar tant les herències històriques com les esperances en el futur a les quals se sent lligada. Per una banda, els personatges lligats als partits i els funcionaris dels *mass media* estan clarament convençuts de poder fer ús de la televisió per reforçar les seves posicions en el poder; per l'altra, no hi manquen crítics i teòrics disposats a veure en els *media* l'existència de forces productives que n'hi ha prou de desencadenar-les per a fornir increïbles processos socials d'educació.

Amb el pas del temps s'ha anat constituint, a l'entorn d'una idea així, una coalició estranyíssima de germans-enemics que tenen una sola cosa en comú: un concepte que es podria definir com *il.lusió de programa*. En l'àmbit de l'evolució dels *media* és vàlid el principi que tot nou mitjà abans de res, ha de referir-se a un precedent, abans de descobrir les pròpies possibilitats i de fer-se autònom. Aquesta evolució també s'observa en la televisió. Per tant és difícil eradicar el concepte pel qual la televisió està destinada a transmetre formes i continguts, és a dir, "programes", com usaven els *media* precedents. No està escrit que no es pugui excavar els fonaments d'una casa amb una cullereta de te o transmetre la Bíblia via tèlex; però ni la cullereta ni el tèlex estan destinats a aquestes tasques. Així doncs, la televisió no ha està capaç d'alliberar-se del tot d'algunes restes d'etapes precedents de la seva evolució. El sermó, el concert de cambra, l'òpera, la comèdia de saló i l'article de fons són els espectres que envolten el Medium Zero, en el qual apareixen completament obsolets.

Alguns veterans de la televisió, incapaços d'aferrar els senyals dels temps, pateixen el trauma de no tenir més temes per a les seves transmissions. La idea fixa d'haver de transmetre on no cal transmetre res, els indueix a saquejar els *media* del passat. D'aquesta manera, s'ha arribat a l'exportació d'un mitjà que es considerava anàleg al televisiu, és a dir, el cinema, però ben aviat s'ha entès que tot allò era una confusió. En la petita pantalla, la fascinació estètica no es repeteix; ve justament destruïda pel format reduït, per les interrupcions publicitàries i per l'indiferent i infinit discórrer de les imatges al vídeo. L'espectador, després, acudint a la seva arma secreta, el temut *zapping* (és a dir, el salt de l'espot publicitari), acaba donant al film el colp de gràcia.

¡Sí, l'espectador! Ell està perfectament preparat i és immune a qualsevol *il.lusió de programa*. Lluny de deixar-se manipular, és ell qui manipula el mitjà per tal d'imposar-hi els seus desitjos. Quan un canal no el satisfà, l'espectador manifesta el seu descontentament accionant el comandament a distància; en canvi, quan està satisfet, el canal és premiat amb un alt índex d'audiència. L'espectador s'adona perfectament que no es troba davant d'un mitjà de comunicació, sinó davant d'un mitjà que nega qualsevol mitjà de comunicació i res el farà dubtar d'aquesta convicció. Per a ell, justament allò que es retreu al Medium Zero és allò que li resulta particularment encisador.

Aquesta és la premissa per a una altra característica televisiva, que d'altra manera seria inexplicable: el seu volum transcultural. La mateixa sèrie, el mateix *videoclip*, el *show*, independentment del context social, tenen la mateixa força d'a-

"Es gasten milions de pessetes per a dotar Europa d'una xarxa televisiva per cable sense que ningú es pregunti que es vol comunicar". DOMENECH UBIERT

tracció a Vilassar de Dalt, a Hong-Kong i a la Costa d'Ivori. Cap contigut podria mai ser tan irresistible, universal, independentment de tot context.

La dimensió Zero és per tant la força i no la debilitat de la televisió i en constitueix el valor intrínsec. S'engega l'aparell per a poder evadir-se. Mentre el pobre ministre pensa que pot influir en les accions i opinions dels espectadors, el mòrbid buit de les seves afirmacions satisfarà únicament l'exigència del públic de no ser molestats amb conceptes massa profunds. Just a l'inici de la transmissió, despunta un contingut veritable, un bocí d'informació autèntica, o fins i tot un argument que recordi el món exterior, es verifica una mena de curt circuit visiu. Ens provoca un impuls de sorpresa, ens freguem els ulls, ens sentim malament i agafem el comandament a distància.

Aquest ús ja esmentat del mitjà televisiu mereix que sigui finalment considerat d'una manera seriosa. La televisió es converteix primàriament en un mitjà ben definit per fer un agradable rentat de cervell; serveix per a la higiene individual i l'autotractament. El Medium Zero és l'única forma universal i sòlida de psicoteràpia. Per tant, seria absurd posar en dubte la necessitat social. Qui volgués passar-ne sense, hauria d'examinar les alternatives disponibles. En aquest sentit, s'ha de pensar en primer lloc en el consum d'estupefaents. Mirar la televisió en comptes de recórrer als productes químics és sens dubte la solució més elegant. Quan es pensa en els costos socials i en els anomenats efectes secundaris, s'haurà d'admetre que l'usuari de Medium Zero ha fet una sàvia elecció.

A qui li semble aquest argument massa macabre, només haurà d'aportar la vista de la nostra desagradable realitat i cercar consell en antigues doctrines de saviesa ara novament molt en auge. De fet, quan la nostra concentració arriba al màxim, com resulta inexpugnablement de cada tractat esotèric, no és més distingible de la distracció i viceversa: la distracció portada a l'extrem es transforma en profunda hipnosi. En aquest context els ulls embenats equivalen a una meditació transcendental. Seria això, a més, una manera d'explicar la quasi religiosa veneració de la qual és objecte el Medium Zero: aquest representa l'apropament tècnic al nirvana. Sí, el televisor és un aparell budista.

Admetem-ho també, es tracta d'un projecte utòpic que, com totes les utopies, no pot ser realitzat prescindint d'un mínim de realitat. És difícil que l'adult pugui arribar a l'estat d'absolut oblit d'ell que sens dubte és concedit al nadó.

L'adult ha desaprés a activar el seu dispositiu de percepció sense intentar interpretar això que veu. Volent o no, tendeix a trobar un significat qualsevol també allí on no hi ha rastre. En l'ús del Medium Zero, aquesta espontània recerca provoca sempre un efecte de nosa. En cas de dubte, sempre puc afirmar que no sóc un *zombie* i que allí on giro l'esguard, veig qualsevol cosa, això o allò, element definit, qualsevol cosa que clama per un contingut en via d'extinció. És per això inevitable que també l'espectador més expert sucumbeixi a vegades a aquestes mixtificacions.

L'estat ideal, per tant, és inassequible. Al Buit Perfecte com al Zero Absolut sols ens podem acostar de manera asimptòtica. Aquesta dificultat és ben coneguda per tots els místics: la meditació no condueix al nirvana, la profunda immersió s'aconsegueix puntualment, però no definitivament; la petita mort, no és la gran mort. A cada moment advertim un lleuger senyal, el xiu-xiu de la realitat, "l'experiència de l'abstracció pura" (Kazimir Malevic).

Però els progressos realitzats en les últimes dècades són i romanen memorables, encara que la telepantalla no assolirà mai el seu gran model, de Malevic entenc: aquell "quadrat Negre" del 1915 que en rigor fa tornar supèrflues totes les transmissions del Medium Zero.

©L'Espresso

La fórmula jurídica que permetrà a Tàpies l'aportació està encara per definir.

La voluntat de l'artista

L'escultura Núvol i cadira i la descoberta de la façana de la casa de Montaner i Simon han perfilat les primeres formes del que serà d'aquí a tres mesos la Fundació Antoni Tàpies.

El projecte de la Fundació Antoni Tàpies va prenent forma al cor mateix de l'Eixample barceloní. La restauració de la façana de l'edifici modernista de Domènec i Montaner i la cessió de l'escultura *Núvol i cadira* per part de l'artista a la seva ciutat són l'avanç de la culminació d'un procés que s'inicià l'any 1984 per voluntat d'Antoni Tàpies, que comptà posteriorment amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, i que conclourà entre la segona quinzena de maig i la primera de juny amb la inauguració de la Fundació.

Val a dir que l'artista no ha definit encara la fórmula jurídica a establir en l'aportació de la seva col.lecció particular al si de la Fundació. Cal reconèixer, però, que es tracta d'una fita cultural inavaluable, econòmicament i artísticament, per a la ciutat de Barcelona i per al conjunt dels catalans, que no han tingut històricament l'oportunitat de veure consolidar, a Catalunya, el patrimoni d'excepcionals artistes autòctons reconeguts mundialment. En tot cas, Tàpies ha

A l'esquerra, aspecte exterior de la fundació on es pot veure l'escultura *Núvol i cadira*. A la dreta, interior de la fundació. JORDI MORERA

manifestat reiteradament la voluntat que aquest nucli important de la seva obra, per la seva coherència estilística, per la representativitat de les diferents etapes de l'artista —des de l'any 1943 fins al moment actual— i pel seu volum —unes 3.000 peces—, estigui reunit a la Fundació i quedi a Barcelona.

Va ser l'any 1987 quan les institucions s'implicaren en el projecte. L'Ajuntament, després d'adquirir l'edifici, el cedí a la Fundació per cinquanta anys prorrogables mitjançant un conveni pel qual assumia, a més, les despeses de restauració de l'immoble. El mateix any s'arribà a un acord amb la Generalitat segons el qual aquesta institució subvencionava la Fundació amb una quantitat anual d'un mínim de vint milions de pessetes.

DEL SOTERRANI AL CEL

Els arquitectes Roser Amadó i Lluís Domènech han estat els encarregats de remodelar els espais modernistes ideats per Domènec i Montaner cap a l'any 1880 per a la seu de l'Editorial Montaner i Simon. La reconversió interior de l'edifici, que en el seu moment va ser una obra pionera del Modernisme barceloní, ha estat realitzat amb una bona dosi d'imaginació i creativitat per tal de potenciar la qualitat de l'espai de l'antiga editorial. La solemnitat dels diferents espais s'ha dinamitzat amb escales que comuniquen els diversos ambients, de tal manera que una superfície total de 3.713 m² es distribueix en quatre nivells d'espais habilitats: un soterrani, que disposarà d'una sala d'exposicions i un magatzem; un semisoterrani, on s'ubicarà l'exposició de la col.lecció permanent de Tàpies, i un auditori; una primera planta, a una certa alçada sobre el nivell del carrer, que disposarà d'una nova sala d'exposicions, una terrassa que dóna al pati interior de la mansana i un espai, especialment indicatiu del que serà la dinàmica de la Fundació, destinat a biblioteca. L'espai bibliogràfic, d'uns 230 m² i prou destacable arquitectònicament, acollirà dues seccions, una d'art modern i contemporani i una altra dedicada a bibliografia oriental per tal de donar-nos idea de les afinitats de Tàpies amb l'art oriental i de la seva pròpia concepció de l'art. Finalment, s'ha disposat una segona planta dissenyada per a oficines des d'on es desenvoluparan les tasques institucionals de la Fundació.

El més destacable, però, des d'un punt de vista de l'impacte visual és, sens dubte, l'escultura *Núvol i cadira*, l'obra de dimensions més monumentals creada per Tàpies (una reproducció a escala, per a la qual s'han utilitzat 2.750 metres de tub), realitzada amb filferro i tela metàl.lica i que l'artista ha ideat per a coronar l'edifici.

Paral.lelament a l'activitat museística, que es desenvoluparà mitjançant exposicions de la col.lecció permanent de Tàpies i exposicions temporals d'altres artistes o moviments, la Fundació, amb la voluntat d'esdevenir un centre d'estudi i de reflexió de noves propostes d'art contemporani, es proposa oferir altres activitats com ara cicles de conferències o simposis, relacionades amb exposicions puntuals o altres aspectes coherents amb les propostes i els interessos artístics d'Antoni Tàpies.

Finalment, hi ha un altre tipus d'activitats que la Fundació està desenvolupant d'una manera creixent des de fa un cert temps, com és la de vetllar pels drets de reproducció de l'obra de Tàpies, cedits per l'artista a la Fundació. Són coneguts els problemes de falsificacions que han afectat en els últims temps l'obra d'Antoni Tàpies i en aquest sentit és responsabilitat de la Fundació resoldre els dubtes de compradors, subhastadors, etc., com també dur el control de tota l'obra de l'artista que es ven, s'exporta o s'exposa.

Una vegada inaugurada, el calendari d'activitats que ha preparat la Tàpies és el següent: Des del maig fins al novembre d'enguany hi haurà una mostra de la col.lecció permanent del mateix pintor. Durant els mesos d'octubre i desembre es donarà un cicle de conferències sobre l'expressionisme americà. També al novembre hi haurà una exposició de l'escultora americana Louise Bourgeois. Al gener del 1991 s'exhibirà una mostra del fotògraf Garry Winogrand. A l'agost d'aquest mateix any es podrà veure una exposició d'obra sobre paper de Tàpies i al mes d'octubre està prevista la primera exposició monogràfica del pintor, titulada "Comunicació sobre el mur", que inclou una mostra de les anomenades *Pintures matèriques*.

Blanca Lucas

Panoràmiques distintes de la Tàpies.

SALA ESCALANTE

CENTRE DE PRODUCCIÓ TEATRAL PER A ESCOLARS I PÚBLIC FAMILIAR

REALITZACIÓ BAMBALINA TITELLES

Diumenges i festius, obert a tots els públics.
Funcions: 12 i 17 hores.
Entrada d'adults: 300 pessetes.
De dilluns a divendres, coordinació per a col·legis.

INFORMACIÓ:
SALA ESCALANTE
C/Landerer, 5
Tel. 331 24 42

UNA PRODUCCIÓ DE LA

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

La Llibreria de la Generalitat de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER

Un espai important per a Catalunya.
Al centre de Barcelona.
Obert a tot el món.
Per conèixer totes les publicaciones de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.
Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC: venda d'exemplars, contractació d'anuncis, etc.

Disposa de servei de vídeo i bancs de dades informatitzats tant del DOGC com de publicacions.

I posa al vostre abast més de 800 títols.
El volum editorial de la nostra institució requeria un espai funcional propi.
Ara en té un a mida: la Llibreria de la Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.

Horari Llibreria:
De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30 i de 15,30 a 20 hores.

Horari contractació d'anuncis:
De dilluns a divendres de 9 a 13 hores

Adreça:
Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Tels. 302 68 35 - 302 64 62

Generalitat de Catalunya

Llibreria

R&B Associats

Els socialistes es posen nerviosos

Joan de Sagarra

L'afer Juan Guerra ha posat molt nerviosos els socialistes. És comprensible. I més que l'afer en si, els ha posat nerviosos la manera en què s'ha dut des del mateix govern i molt especialment la reacció del seu president, Felipe González, en solidaritzar-se amb el vice-president del govern, germà del protagonista de l'afer, i amenaçar de retirar-se en el cas que Alfonso Guerra resultés víctima del mateix afer. Quan un president del govern confon el vot dels seus electors amb la seva amistat amb el vice-president del seu govern, és que ha perdut l'oremus.

Les conseqüències de l'afer Juan Guerra són imprevisibles. A curt termini, podria ocasionar, i no m'estranyaria gens, la desaparició del seu germà, Alfonso Guerra, de la cúpula del partit i, és clar, del govern. És una operació delicada, que demana molt de tacte, perquè són molts els canvis que comporta aquesta operació i moltes les persones afectades. A llarg termini, jo no descartaria fins i tot la substitució del president González com a candidat a la presidència en les pròximes eleccions. Una substitució, una desaparició cap amunt, en el marc de la Comunitat Europea o de la Internacional Socialista, al contrari de la desaparició d'Alfonso Guerra, que seria irremissiblement cap avall.

El nerviosisme dels socialistes ha adquirit en els darrers dies un caire patètic, de xafarranxo de combat, que s'ha posat en relleu en l'enfrontament amb la premsa. Després de la relliscada –no sabria qualificar-ho d'una altra manera– del fiscal de l'Estat, Leopoldo Torres, de querellar-se contra el diari *El Mundo*, per una informació sobre l'afer Juan Guerra, Ramón Rubial, José María Benegas i Guillermo Galeote, president, secretari d'Organització i d'Administració de l'executiva del PSOE respectivament, han presentat en els jutjats d'instrucció de Madrid una querella "per injúries greus" contra el diari *ABC*.

Bé està que es querelli el fiscal de l'Estat, per a això l'han nomenat; però, políticament parlant, sembla un disbarat querellar-se quan tot sembla indicar que el subjecte passiu de la querella no persegueix una altra cosa i es mostra més content que un nen amb sabates noves. Quant a l'escrit, sense firma, d'*ABC* en el qual es diu que gent del PSOE o pròxima al PSOE "están convirtiendo la vida política en un fétido muladar", perquè, què volen que els digui, em sembla una frase dins de la més pura tradició de la dreta –i d'una certa esquerra, basta recordar el llenguatge d'Alfonso Guerra– espanyola. A mi em recorda aquella anècdota protagonitzada, crec, per Benavente i Valle-Inclán. Tots dos personatges es troben, l'un enfront de l'altre, en un carreró estret de Madrid; Valle, que no es pot empassar don Jacinto –l'odi és mutu–, va i li amolla: "Jo no li cedeixo el pas a un fill de puta", i don Jacinto, fent-se a un costat, li contesta: "Doncs jo sí". Pel que es veu, el PSOE ha perdut l'enginy, si es que n'ha tingut mai. Tot el seu enginy s'ha perdut en els corredors dels jutjats d'instrucció madrilenys. Estan molt, però molt nerviosos.

LLIBRES

Panyella fa un llibre que consolida l'assaig jove

La idea catalana de J.V. Foix.

Un assaig que pretén configurar una biografia intel.lectual de J. V. Foix entre 1918 i 1936.

Vinyet Panyella, J. V. Foix: 1918 i la idea catalana. *Edicions 62. Barcelona, 1989.*

A poc a poc es van cobrint els buits de la historiografia literària més recent i sembla que es concreten perspectives noves en el camp dels estudis literaris contemporanis. Una ullada de síntesi a la collita de l'any passat permet parlar d'una obra cabdal, *Carles Riba, 1893-1959,* de Jaume Medina, i d'una mostra de títols que entren sense escarafalls en una estricta qualificació de solvència, estudis fets amb criteris de solidesa i presidits pel rigor i la coherència. Només per posar alguns exemples, citaré la carambola d'un doble duet dedicat a l'obra de Salvador Espriu *(Espriu en la fi del laberint,* de Ma. Isabel Pijoan i *Salvador Espriu o "el cercle obsessiu de les coses")* i els camins un punt emboscats del simbolisme a Catalunya: *Qüestió de mots. Del simbolisme a la poesia pura,* de J. N. Santaeulàlia, i *Poesia i sistema. La revolució simbolista a Catalunya,* d'Enric Bou. Una característica que agermana tots els títols apuntats és la relativa joventut dels autors, entre trenta i quaranta anys, i un caient de revisió respecte als criteris, dogmes o postulats establerts per les anteriors generacions d'estudiosos.

En aquesta mateixa línia cal situar l'obra de Vinyet Panyella, *J. V. Foix: 1918 i la idea catalana,* amb l'afegitó, defensat per l'autora, que es tracta més d'un assaig que d'un estudi. Un assaig, diu, en la línia de configurar una biografia intel.lectual de J. V. Foix entre 1918 i 1936. En tot cas, és un assaig erudit i armat amb una tòpica metodologia d'estudi. Ho dic, perquè darrere hi ha un grapat d'hores de biblioteca i l'esforç de resseguir tot el conjunt de l'obra periodística de J. V. Foix en els anys que són frontissa i objecte del treball. Les notes de peu de pàgina abonen aquest tarannà estudiós i indiquen, d'altra banda, que no és la primera vegada que l'autora s'acara amb el tema. Vinyet Panyella, efectivament, havia publicat, en revistes diferents, aspectes puntuals de l'estudi. Potser per aquesta raó, l'obra respira segura i es mou amb l'eficàcia de qui camina pels topants d'una sendera fressada i familiar.

J. V. Foix: 1918 i la idea catalana és un llibre que pivota en els dos eixos definits pel títol: *1918,* d'una banda i *la idea catalana* de l'altra. La primera part s'adreça a la data mítica per excel.lència en l´obra de Foix, un 1918 que s'allarga fins a 1921 per esdevenir el marc cronològic d'uns anys d'aprenentatge, el temps de la formació intel.lectual foixana i de les primeres manifestacions literàries. Vinyet Panyella ressegueix un cabdell que comença en el mestratge de Prat de la Riba, que passa per una admiració matisada cap a Eugeni d'Ors i per la seducció, sense matisos, de l'ideari de Charles Maurras. Hi afegeix, encara, el solatge de l'àmbit generacional —Folguera, Salvat-Papasseit, Carbonell i Gener— per acabar amb l'impacte llampant i atabalador de les avantguardes.

L'altre pivot, la segona part, és *La idea catalana* i aplega, sens dubte, el gruix més engrescador del conjunt. Abans d'entrar-hi, però, cal la falca d'una puntualització. De la Renaixença ençà, la nostra literatura ha tendit a amagar l'ou d'un seguit d'històries casolanes. Les unes han estat hipòcritament amagades, i les altres, explicades en to de xafarderia, com un acudit a mitja veu. Sovint són anècdotes i secrets no gaire ben guardats però tampoc explicats correctament. Que valguin com a exemples la tragèdia de Verdaguer, la defenestració de Xènius o la vida sentimental de Sal-

vador Espriu. A Foix li han buscat les pessigolles per dues bandes: pel fracàs del seu matrimoni i amb aquell joc de paraules de "Foixista feix". Una de les gràcies del llibre de Vinyet Panyella és que comenta, amb la naturalitat i serenor que cal, la segona d'aquestes històries. Ja s'ha dit que Foix se sentí fascinat per Charles Maurras, creador i animador d'Action Française. Doncs bé, entre 1921 i 1923, Foix exposà, en una colla d'articles a *Monitor*, un ideari polític, nacionalista i radical que no s'allunyava gaire del de Maurras que, recordem-ho, era un polític antidemocràtic, antirepublicà i parent del feixisme. També pel feixisme sentí Foix una contundent atracció teòrica. Als inicis, sobretot, i en la mesura que Mussolini concretava un projecte de reconstrucció nacional amb la contribució de tots els estaments de la societat italiana. A partir de 1924, però, Foix començà a puntualitzar críticament la seva flaca per la torxa feixista. Una tirada que més aviat fou ingènua, potser més estètica que política, sense gaire incidència en la vida catalana dels anys vint i que s'ha de veure com un parèntesi, si voleu xocant, en la complexitat dels anys iniciàtics de Foix. Aquesta és la bondat del llibre de Vinyet Panyella: plantejar el tema amb paraula mesurada i esbandir-lo sense embuts ni falses vergonyes.

Isidor Cònsul

SEDUOCIONS

Talúries vénen, talúries van

En la seva secció habitual, "Quadern de treball", Víctor Ripoll es queixava no fa gaire dels escriptors de Lleida (EL TEMPS, 15-1-90), perquè, a parer seu, posen en la seva obra la barrera del dialecte i de l'arcaisme. Amb exemples concrets, es referia al recull *Bot de pernes,* al llibre encara calent de Carles Reig, *Llibre de les veritats poixèvoles,* i al títol de la col.lecció "Les Talúries" que, subvencionada per la Diputació de Lleida, edita textos d'autors lleidatans a Tres i Quatre. No és la primera vegada que li llegeixo un comentari d'aquest caient i, per això, em penso que ja és hora de puntualitzar el sentit de la iniciativa i d'engabiar els fantasmes d'unes barreres que són, senzillament, inexistents.

D'altra banda, si l'únic problema és l'ús d'algunes desenes de mots amb peculiaritats dialectals, tampoc hi ha problema, en tot cas enriquiment de la llengua, que prou li convé, perquè pateix, ara com ara, un procés de deteriorament que én n'hi do.

L'eix de la qüestió, però, és un altre. La literatura és sempre un paisatge d'intensitats i els escriptors senten l'atracció de la paraula justa i la màgia de les expressions amb color local i precís. Que jo sàpiga, no ha estat cap barrera per al lector l'ús de paraules tan específiques com *daliner* a *Camí de sirga;* ni ho ha estat, tampoc, la vivacitat dialectal de Maria Barbal a *Pedra de tartera,* ni que Pep Coll hagi ensenyat a tants escolars què és una moixernera.

Però no vull fer un article de rèplica sinó explicar la bondat d'una col.lecció com "Les Talúries". I aprofito per remarcar que el mot no és als diccionaris però és viu a Ponent. A més, i això és el que compta, ha estat emprat, entre d'altres, per Josep Vallverdú, l'estil del qual, model d'una escriptura neta i entenedora, no crec tampoc que sigui cap barrera per a ningú. Josep Vallverdú no és conegut com a poeta, però un dels seus poemes s'anomena Talúries, justament, i s'adreça a la hipòtesi d'un temps futur i a un marc remot, en el qual es veu com un vell arrupit que pren el sol, mandrosament.

T'han tret al sol, Josep, com les ametlles,
com el panís, o com l'alfals,
talment saca mullada
o poll de quinze dies.
Al sol, com un favor, que a dins,
ara fan endreça, i tot fa nosa.
(...)

"Les Talúries", col.lecció literària, és una possibilitat per a revitalitzar la literatura de Ponent i per a obrir un eix de col.laboració entre dues de les geografies potser més incomunicades de les terres de parla catalana. Dubto, per exemple, que el llibre de Carles Reig, *Llibre de les veritats poixèvoles,* s'hagués pogut publicar en qualsevol altre indret. I no per manca de qualitat literària, sinó per l'agosarament formal i la transgressió avantguardista que hi batega, un punt a hores d'ara. En una línia similar, aprofito per a avançar que la darrera reunió del consell assessor de la col.lecció va donar el vist-i-plau a una novel.la històrica de Josep Antoni Chauvell, narrador de la Franja de Ponent. De la Franja, com Jesús Moncada, Maria de la Pau Huguet i tants altres. Només amb una diferència cabdal, però. Chauvell és un militant al peu del canó, un pagès d'Alcampell, un agitador per la causa del català a la Franja i un escriptor que publicarà el seu tercer llibre a "Les Talúries". Així de senzill, l'eix de Ponent a València funciona perquè som més de sis milions i tampoc no cal que perdem el fil d'una bella utopia anomenada Països Catalans.

Isidor Cònsul

Llenguatge nu

La terra interior. *Vicent Berenguer. Edicions de la Guerra. València, 1989.*

El crític David Castillo dins de la seua recent antologia de joves poetes, *Ser del segle*, va assenyalar sagaçment, entre altres notes, la d'un cert realisme intimista entre la plèiade de poetes valencians com un únic criteri unificador: "les provatures han quedat arraconades i s'intenta de construir individualment l'obra sense sobresalts o riscos gratuïts". Crec que el poeta que ara ens ocupa, Vicent Berenguer, n'exemplificaria ben clarament la tendència: d'un cert preciosisme, un tant barroc i hermètic dels llibres anteriors (*Guants de macam, Camí vora els llavis, Dalila*), ha evolucionat cap a poemes més recents com ara "Mistificació" (*Daina*, 6) o aquest darrer poemari de *La terra interior*, on s'evidencia la recerca ambiciosa d'un llenguatge nu, sense concessions gratuïtes a la forma o al concepte.

És obvi que el fet d'haver traduït recentment *Matèria solar* del portuguès E. d'Andrade li ha influït d'alguna manera en les seues indagacions poètiques. Em sembla que l'evolució d'alguns poetes europeus sorgits amb el neorealisme cap a vies creatives amb un major riquesa intimista i

lírica, mitjançant la recerca de llenguatges més despullats, ha fascinat darrerament bastants poetes. Com Andrade, Vicent Berenguer descriu un llenguatge nu, com si fes continu exercici de síntesi màxima, la vivència de les coses de la seua terra interior amb una forta sensualitat —carnalitat, en algun punt—, amb un tacte, però, altament exquisit, propi d'un poeta que sap esmolar cada mot, cada alè poètic, i mira en tot moment de despullar el missatge poètic dins una tangible vitalitat humana, resolta de vegades amb un tocs de descripció realista que em fa recordar l'Estellés de les Èglogues.

El que més pot copsar a un crític o un lector en aquest poemari és el perfecte equilibri que s'estableix entre el món interior i l'exterior, o siga, entre la terra "física" i la terra "interior" del poeta. Equilibri manifest també entre la descripció paisagística i els elements expressius de l'entorn físic, tallat amb retalls un xic expressionistes i amb una riquesa de sensibilitats íntimes que justifiquen i/o multipliquen "l'amor i el desamor dels hòmens als arbres".

La terra interior és un poemari que destaca, així mateix, per la l'expressa voluntat de constància i fidelitat de l'home arrelat en un lloc i un temps: el *fatum* dels pobles dels pobles valencians, de secà, que han de fugir del tarannà agrícola multisecular per tal d'esdevenir industrials, seguint la pauta del desenvolupament actual. El poeta que mira el seu passat immediat amb nostàlgia, reclama que el riu i els assuts desenvolupen el seu paper decisiu, almenys en la memòria: "T'espenten la mirada al tarquim, alene el fang dels assuts, encenc el foc a les cases, plore perdut a la marjal i encara mire els solitaris merlets ple d'un altíssim sentiment d'inutilitat". D'aquí que el poeta haja de fabular força i conjurar de bell nou la bella Elena de Troia per tal de mantenir el record d'aquell passat que ara se li esmuny "entre pedreres" i "pous de grava i obediència". Tan sols el somni i la memòria li ajuden a retenir les imatges que van ja desapareixent, en consumar-se la transformació industrial. El poeta s'alarma així davant la destrucció del paisatge i aquest dolor li provoca, *velis nolis*, l'amor: "El meu pes és el meu amor/ l'amor és el meu pes". Evident concepció agustiniana que esdevindrà un dels tòpics de la literatura universal. I el seu amor, el poeta el proclamarà al llarg del llibre, certificant-lo amb una "llarguíssima constància" en la seua "menudíssima terra,/ dona negra, país d'aigua i penyes", o siga l'Ítaca més coneguda i estimada de Vicent Berenguer: Banyeres de Mariola.

Finalment direm que hem trobat una soterrània intenció de facilitar-nos la seua poètica, les seues claus literàries, els mites preferits. Així, a més d'Andrade, podríem assenyalar les preferències per Pound, Ungaretti, Homer, St. Agustí, Orfeu, Mithra, Elena de Troia, l'ineludible retorn a Itaca... En suma, *La terra interior* esdevé un poemari unitari que juga amb diverses formes i estructures, provocant l'autor paisatges diferents mitjançant l'escriptura. Amb el seu darrer llibre, Vicent Berenguer avança en la seua trajectòria poètica amb un pas ferm i decisiu, en espera de noves aventures poètiques que consoliden la seua veu original.

Lluís Alpera

'L'horabaixa': una aventura que es consolida

Certament una aventura, una bella aventura, aquesta que va empendre l'any 1986 un grup de lúcids i valerosos escriptors joves a la dinàmica Algemesí, de la qual, amb una periodicitat encomiable en aquesta mena de "negocis", hem anat rebent anual notícia. Ara, ja, la número 5.

Com un exemple de vitalitat possible, *L'Horabaixa* ens ha anat fent arribar al llarg d'aquests anys mostres de l'obra narrativa, poètica i assagística d'alguns dels escriptors joves catalans més interessants, sempre oberta a les tendències més transgressores i vives, i sempre preocupada també per oferir amb cada número un producte creatiu diferent, on la part gràfica actua com a element constitutiu bàsic de l'expressió global i no com a simple adorn.

Amb un consell de redacció format per Francesc Viadel, Josep Manuel Esteve, Nel.lo Pellicer, Vicent Soriano i Jamfri, i amb coberta i selecció fotogràfica de Xavier Saà, aquest número 5 datat en desembre de 1989 recull narracions de Montse Flores —"L'Àngela Gel-a"— i Ferran Grau —"4 més 1 narracions molt breus"—; un article de Juli Camarasa —"El negligit i la dimensió desconeguda..."—, en el qual, a partir del traçat elogiós i reivindicatiu del perfil biogràfic i intel.lectual de Lluís V. Aracil, introdueix la crítica dels diferents mites lingüístics, històrics i polítics que s'ha fabricat la jerarquia, com ell anomena, de la "moguda nacionalista-catalanista", mites distorsionadors i falsos; la ponència que Bettina Blumenberg va llegir en l'Encontre d'Escriptors Joves celebrat a València l'octubre de 1988, titulada "Narrar a Alemanya -cap aventura-, aquest és el meu títol o: sobre el desordre"; i conjunts de poemes de Nel.lo Pellicer —"Llits de xarquim"— i Francesc Espanya —"Trobar clus".

Confiem que *L'Horabaixa* continuarà enviant-nos —tant de bo si amb una periodicitat menys rigorosa— notícies d'aquella seua aventura tan magnífica i necessària dins l'esquifit panorama de les revistes literàries a casa nostra.

Marc Granell

Educació de la veu

Pons M. Les aus *Premi Ciutat de Palma, 1987. Els llibres de l'Escorpí. Poesia, 117. 53 pàgines. Barcelona, 1989*

Les aus és el segon llibre de Margalida Pons (Palma de Mallorca, 1966) i, com el primer, és una obra premiada. Aquesta *eficàcia* respon, sens dubte, a l'extrema qualitat del llenguatge de l'autora, aquesta vegada allunyat de la recreació d'una sentimentalitat adolescent per intentar configurar un territori on vertebrar la reflexió sobre aquesta sentimentalitat en evolució.

Per tant, a diferència d'altres poetes i poetesses que fan de la comoditat virtut, Margalida Pons ha decidit arriscar-se, ha optat per una poesia densa, simbòlica, gràvida. Ha desaparegut la immediatesa que predominava en el primer llibre en favor d´una opció que amaga, a diferència també d´alguns dels companys i companyes de professió, una *poètica*, una reflexió ordenada sobre el seu quefer i les seves opcions. Paral.lelament, l'obra de Pons enllaça amb una tradició representada sobretot per Eliot, on el símbol i la metàfora eren els elements destinats a fer de la poesia una eina de coneixement d'una realitat d'expressió difusa, però de presència perceptible.

Aquest llibre agosarat, valent, és abans que res un esforç de construcció d'una veu, un camí, una educació. L'hermetisme d'alguns poemes, certes construccions i, en especial, l'incipient gruix moral, estètic i intel.lectual que hi subjau fan pensar en aquesta condició de construcció que, al meu parer, caracteritza el llibre. Margalida Pons no sempre pot simbolitzar adequadament l'univers que expressa. Però això, lluny de ser un retret en ella es converteix en una juguesca interessant perquè referma que no hi ha expressió ni pensament sense esforç, sense provatura. Per una altra banda, el repte és difícil. El llibre permet fer una lectura en què els poemes colpeixen lentament el perfil de l'angoixa i el temor antic a la mort entesa com a absència de pensament. Aquesta absència de pensament, la intuïció que hi ha un punt on tot acaba definitivament i necessàriament condueix a la presència indefugible de l'absurd i, en el cas de Margalida Pons, a un d'interès pels afanys humans per optar decididament per una acumulació d'experiències íntimes que justifiquin tant de temps que passa —¿en va? El paisatge que recreen els poemes, cases en runes, espais negats, boscos espessos, on només les aus, indiferents i testimonis ignorants, semblen poder copsar tots els elements de l'escenari, remet a aquesta idea d'inevitable catàstrofe, anunciada o sobtada, que es borra com el mar "tot rastre de canals", en definitiva els treballs dels homes i de les dones.

El llibre, i aquest és uns dels seus mèrits, permet també altres lectures. No és tampoc, com pot fer la impressió pel que dic, una obra tancada. Hi ha, certament, alguns poemes que escapen a aquesta arriscada teranyina conceptual. Margalida Pons ha jugat fort i amb això segueix el camí iniciat amb el seu anterior llibre, el d'una de les veus més interessants de la poesia catalana actual. Si aconsegueix definir l'espai que cenyeix aquests univers que boirosament apunta a *Les aus*, trobarem una veu profunda i important.

Josep M. Lluró

Quan la memòria individual esdevé col.lectiva

Les nits perfumades *Manuel Joan i Arinyó. Edicions 62. Barcelona, 1989. 196 pàgines. 1250 ptes.*

Autor prolífic com pocs, Manuel Joan i Arinyó és un exemple característic de pseudo-marginalitat malgrat ell mateix —i la seva qualitat— i malgrat el currículum que a hores d'ara ja s'ha fet. Un autor en llengua castellana amb un sol llibre ja és reconegut com a escriptor i així el tracten els mitjans d'informació públics. Recordem els casos d'Almudena Grandes o de Mercedes Abad, que amb un sol llibre premiat han tingut un ressò considerable. Un autor en llengua catalana ha de publicar deu vegades més i guanyar el triple de premis perque algú comenci a adonar-se que existeix i que, per tant, cal fixar-se mínimament en ell i oferir-li una mica de ressò que, al cap i a la fi, és el que fa augmentar els lectors i serveix d'estímul als autors. Manuel Joan i Arinyó és un d'aquests casos, amb l'agreujant de la seva condició d'escriptor valencià i de temàtica bàsicament valenciana, cosa que fa que la penetració en el mercat català —que difícilment admet més d'un escriptor valencià d'èxit per època— sigui complicada. Mentre espera que el mercat s'obri definitivament per a ell, Joan i Arinyó haurà de replantejar-se si surt a compte publicar tant i tan seguit. Potser fóra més interessant arriscar-se i esperar moments més propicis. Lligat a això hi ha el fet que hàgim esperat pràcticament un any a parlar de *Les nits perfumades*, text amb el qual va guanyar el premi Sant Joan de 1988.

Amb un autor com Joan i Arinyó cal agafar una certa perspectiva abans de dir-ne qualsevol cosa, ja que la seva mateixa qualitat de prolífic és una espasa de doble tall. De bon principi, la sensació que deixa el llibre després d'haver-lo llegit és la de compromís: arriba un punt en què l'autor es deixa d'experimentacions, de jocs i mira endins.

I no diem això tan sols perquè *Les nits perfumades* sigui un text autobiogràfic sobre la seva infantesa, sinó perquè és sincer. I això implica un risc considerable. Jugar literàriament amb les cartes boca amunt pot implicar que l'autor vagi de morros per terra de la manera més cruel. Per sort això no passa amb *Les nits perfumades*, un llibre literàriament molt simple però extraordinàriament efectiu: les memòries del nen petit que veu i explica les coses de la seva vida en un lloc i en un temps concret, acaben per convertir-se en la descripció de l'ànima de la col.lectivitat. Això tan simple, però, tan difícil d'aconseguir és el que es demana a un bon llibre biogràfic i és el que ofereix la novel.la de Joan i Arinyó. Ni més ni menys. Amb un ofici literari considerable a l'esquena, l'autor duu el lector a través de les seves històries ara amb poesia, ara amb tragèdia, ara amb comicitat, ara amb innocència, amb una qualitat mitjana més que considerable. Potser incideix una mica massa en l'anècdota i hauria hagut de llançar-se més sense por a la universalització del discurs literari. Però això no rebaixa els mèrits d'un llibre que fa esperar de Joan i Arinyó una etapa de maduresa plena de possibilitats.

Lluís-Anton Baulenas.

Un nou número de 'Canelobre'

Canelobre, la revista de l'Institut de Cultura Juan Gil-Albert que dirigeix José Carlos Rovira, ha eixit amb un dels números més interessants de la seua curta vida –setze entregues fins ara. El cos de la revista el conforma un dossier sobre "Arqueologia industrial", on es fa un repàs de la incidència d'aquesta vessant tan desconeguda i alhora tan important dins del seu camp. A més cal destacar també l´espai dedicat a Emili Rodríguez-Bernabeu, amb quatre poemes inèdits i una entrevista, podríem dir que l'entrevista ara per ara, al poeta que tot just ha tret al carrer l´últim llibre en Edicions 62, *Domini del sol*, feta pel també poeta i crític alacantí Lluís Alpera. *X.R.*

Andreu Vidal, l'home tranquil

Quan vas començar a escriure?

—El primer poema que vaig fer, el vaig dictar a la meva mare, als tres o quatre anys. Record que hi havia el mot *selva*. El segon, el vaig escriure prop dels deu, a partir d'un sonet imprès al revers d'una mena de postal, que en aquell temps repartien els femeters com a felicitació de nadal. El tercer, fa prop de vint anys que intent escriure'l.

—¿Quin punt en comú té Els dies tranquils *amb* Necròpsia*?*

—Ambdós llibres són part d'un mateix procés, d'una mateixa ficció, els ossos esparsos de la carcassa d'un animal que no existeix.

—La darrera obra, ¿és sempre la millor?

—El fet d'ordenar els poemes en llibres és secundari. De la mateixa manera que el temps, amb el fràgil ajut d'una memòria, va amalgamant lentament primer els mots, després els versos, fins a perfer el poema, així els poemes van confegint *el seu* llibre, que, generalment, l'autor no arriba mai a llegir.

—¿Tens models?

—Més aviat parlaria de punts de referència. En el cas d'*Els dies tranquils* és inevitable anomenar Nerval, encara que la majoria de referències són de caire antropològic (Puech, Ariés, Vernant...)

—¿Ser poeta, pressuposa una manera especial de veure el món?

—No exactament. Des de l'esquizofrènia fins a l'estupidesa rasa tot són *maneres especials* de veure el món. Més aviat crec que es tracta d'intentar de veure el món tal com és, d'aprendre a mirar. La poesia és una mena de purgatori entre la ciència i la màgia... un espai residual.

—¿Quins projectes tens?

—No ho sé. El futur és un déu pervers, que jo no ador.

Maria de la Pau Janer

De la importància d'una coma

En aquest pis no hi toca el sol". Aquesta era la frase escollida pel professor per a explicar el problema del pleonasme. "¿Hi posarien una coma, vostès, abans de sol?" Els alumnes callaven. De sobte, un dels més atents es va aixecar i va dir: "Sí, perquè, si no, repetim, en un mateix context, dues vegades el sol". "Així", va continuar el professor, "vostè escriurà tranquil.lament "en aquest pis no toca el sol". L'alumne decidit sabia que el professor li parava una trampa, però, per ser fidel al seu raonament, va haver de dir que sí. "Sí, és clar". El professor, com que l´alumne era un bon noi i com que el procés de l'engany havia estat tan senzill, se'n va apiadar i va dir: "Ho sento: està equivocat". Immediatament després, però, el professor, amb un afany exclusivament pedagògic, no va poder voler dir que en un altre lloc potser sí que és capaç d'arribar-lo a tocar, ¿no?

Lliçó moral d'aquesta història: els punts i les comes són transcendentals (tan poc transcendentals com tota la literatura, és clar) i s'han de saber utilitzar. Joan Solà i Josep M. Pujol, en el *Tractat de puntució* acabat de publicar, reflexionen sobre el tema. El llibre no és només un manual per a estudiants amb problemes de dictat, sinó una eina per a entendre un problema que molt sovint bandegem del reialme de la poètica. ¿Quina importància té la puntuació? "Puntuar", diu Joan Solà, "és, en gran part, una qüestió reflexiva, és una qüestió d'autoreflexió d'això que tu mateix vols dir". Puntuar és dominar la sintaxi, saber mesurar les pauses, controlar el ritme, lluitar amb els elements de la frase.

Els autors del volum plantegen cinc orientacions generals sobre la puntuació. Mesura, coherència, eficàcia, continència i llibertat. Solà i Pujol marquen pautes, indiquen direccions, i reconeixen que, moltes vegades, les regles de puntuació depenen de la intuïció o del domini de la llengua de l'escriptor. És inútil, i ells ho saben, voler pontificar sobre un tema que sovint es relaciona amb el gust personal. Tot i això, tot i reconèixer que estan trepitjant un terreny difícil, insegur, dubtós, fan un esforç de síntesi que, com a mínim, ordena un material ben poc forjat fins ara.

Mesura i continència, al meu parer, volen dir el mateix. Solà i Pujol tenen una certa tendència (potser excessiva) a recomanar disciplina: "Val més posar poques comes que posar-n'hi massa". De la coherència quasi ni se n'hauria de parlar: és imprescindible; i pel que fa a l´eficàcia, aquí ens movem en un espai que cada autor ha de decorar segons el seu criteri, segons els registres que faci servir.

El sistema de puntuació (per si és que algú en dubtava) demostra la seva importància en casos com aquest: no és el mateix "Si t'estima, poc et danyarà" que "Si t'estima poc, et danyarà". O (ara *in absentia*)en la construcció de Gabriel Ferrater que Salvador Oliva reprodueix a la seva *Mètrica*: "Una jove veu l'amenaça". Aquí no hi ha comes que valguin. ¿Es una gresca? Hauriem de jugar amb allò que anomenen "contorn accentual", amb l'entonació, però aquesta és una altra història. ¿No troben que, al costat de la seguretat, l'ambivalència també té la seva gràcia?

Josep Maria Fonalleras

ALFONSO COSTAFREDA. LA TEMPTACIÓ DE LA POESIA

MONTSERRAT BACARDÍ

PRESTATGERIA

Montserrat Bacardí, Alfonso Costafreda. *La temptació de la poesia*, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida, 1989, 151 pàgs.

Estudi ben interessant sobre l'obra d'Alfonso Costafreda, poeta quasi-maleït de la Generació de Postguerra, que va quedar finalista del Premi d'Assaig "Josep Vallverdú". L'autora fa una aproximació acurada i precisa que farà difícil una nova incursió en el tema.

***Límits, Revista d'assaig i d'informació sobre les ciències del llenguatge*, n.º 7, novembre de 1989.**

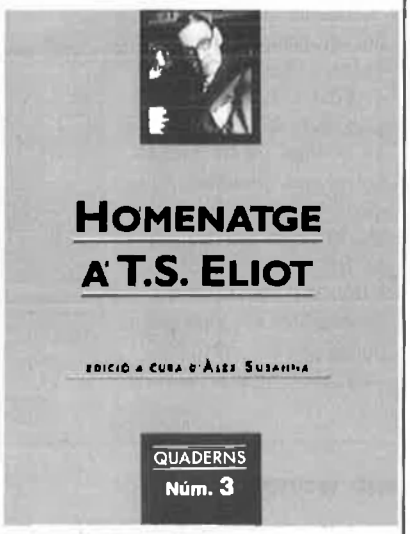
Una conversa amb Solomon Marcus sobre "La lingüística i el pensament formal", un estat de la qüestió sobre "La llengua del dret" i un assaig sobre "Raons i problemes del plurilingüisme avui", en són alguns dels articles més reeixits, a banda d'altres estudis de Tullio de Mauro, Chaim Rabin, Silvia Martí, Vicenç Miñana i Josep Moya.

S. Bataller, J. A. Marín, J. A. Martínez, *Gen(t)s diferents*, Alzira, Bromera, 1989, 86 pàgs.

Divertida obra que vol penetrar en la riquesa significativa del text, el teatre espectacle, amb la seua immediatesa i la linealitat no retroactiva dels seus signes. La primera versió escènica de l'obra ha estat feta per La Tarumba Teatre d'Alzira.

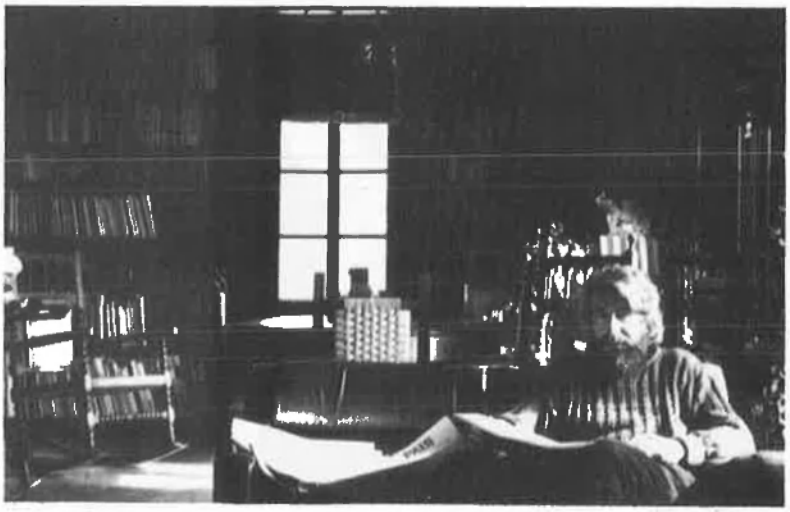
Homenatge a T.S. Eliot

Durant l'any 1988 la Fundació Acta va retre un homenatge al poeta americà T. S. Eliot amb motiu del centenari del seu naixement. Resultat d'aquestes jornades, ha aparegut ara, publicat per la mateixa Fundació en la sèrie "Quaderns", un llibre homenatge que recull alguns dels principals textos sorgits de les jornades: un text de Sam Abrams sobre *The Waste Land*, un altre de Jaime Gil de Biedma sobre els *Four Quartets* i el d'Alex Susanna que estudia el sentit que per al poeta tenia la crítica. També hi podem llegir un article de Stephen Spender, un altre dels convidats a les jornades, que analitza les relacions entre Eliot i la "Thirty Generation". A banda, Àlex Susanna, que s'ha encarregat de l'edició, ha seleccionat un parell de textos més, entre els quals aquest article d'Eliot tan conegut i tan poc llegit que és "La funció social de la poesia". Una acurada bibliografia i una nota biogràfica fan del recull un bon punt de partida per a tot aquell que vulga acostar-se a l'obra del gran poeta americà.

X.R.T.

El món d'Antoni Miró

La interrelació entre els mons de la pintura i la lletra impresa ha estat de sempre una circumstància engrescadora per a totes dues arts. Aquesta antiga idea s'ha vist ara desenvolupada en un llibre certament especial publicat en coedició per Edicions de la Guerra i Institut de Cultura Juan Gil-Albert. El llibre, Món d'Antoni Miró, fet amb tapes dures i un paper d'un gruix considerable, aplega esforços artístics d'alta qualitat. Per una banda, la novel.lista Isabel Clara Simó s'ha encarregat del text, un text concís que pretén, des d'una posició quasibé poètica, fixar el món del pintor a través d'un recorregut per la masia, casa i a la vegada estudi del pintor, i per la seua obra que il.lustra bona part del llibre. També, Faust Olzina ha treballat la part gràfica no pertanyent als quadros de Miró, donant-nos una excel.lent perspectiva dels espais vitals on naix l'obra d'Antoni Miró.

Un llibre, doncs, imprescindible per a aquells que vulguen aprofundir en el món artístic d'un pintor tan significatiu com Antoni Miró i, a més, una bona ocasió per a saludar el que sembla una nova col.lecció, la col.lecció "Món d'art". Desitgem que així siga.

X.R.T.

NOTES

Un dels components primordials del teatre popular que històricament es dóna arreu del nostre país en l'època medieval són els balls parlats. Ara, la Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona, amb el suport d'altres institucions, ha decidit posar fi al desinterès dels estudiosos i especialistes pel tema tot convocant el I Congrés sobre els Balls Parlats a la Catalunya Nova. Tindrà lloc durant els dies 3, 4 i 5 d'abril i les inscripcions es poden dirigir a la Secretaria del Congrés, Subunitat de Filologia Catalana, plaça Imperial Tarraco, 1, 43701 Tarragona.

Dins dels actes que la Unió d'Escriptors del País Valencià ha organitzat a la seua seu del Cafè Llibreria Cavallers de Neu de València, el dimecres 28 de febrer es farà la presentació de l'últim número de la revista de creació literària *L'Horabaixa*, dedicada en part a estudiar la figura i l'obra del sociolingüista Lluís V. Aracil.

De llibre curiós es pot qualificar el Calendari dels brillants per a l'any 1989, del qual és responsable Joan Josep Cardona Ivars que, amb la col.laboració de Baltasar Vives, Josep Ivars Pérez i Pasqual Giner, desglossa una gran quantitat d'informació sobre festes, plantes, fires, mercats, treballs del camp i fins i tot horaris de trens, tot adaptat als usos i costums de la Marina Alta.

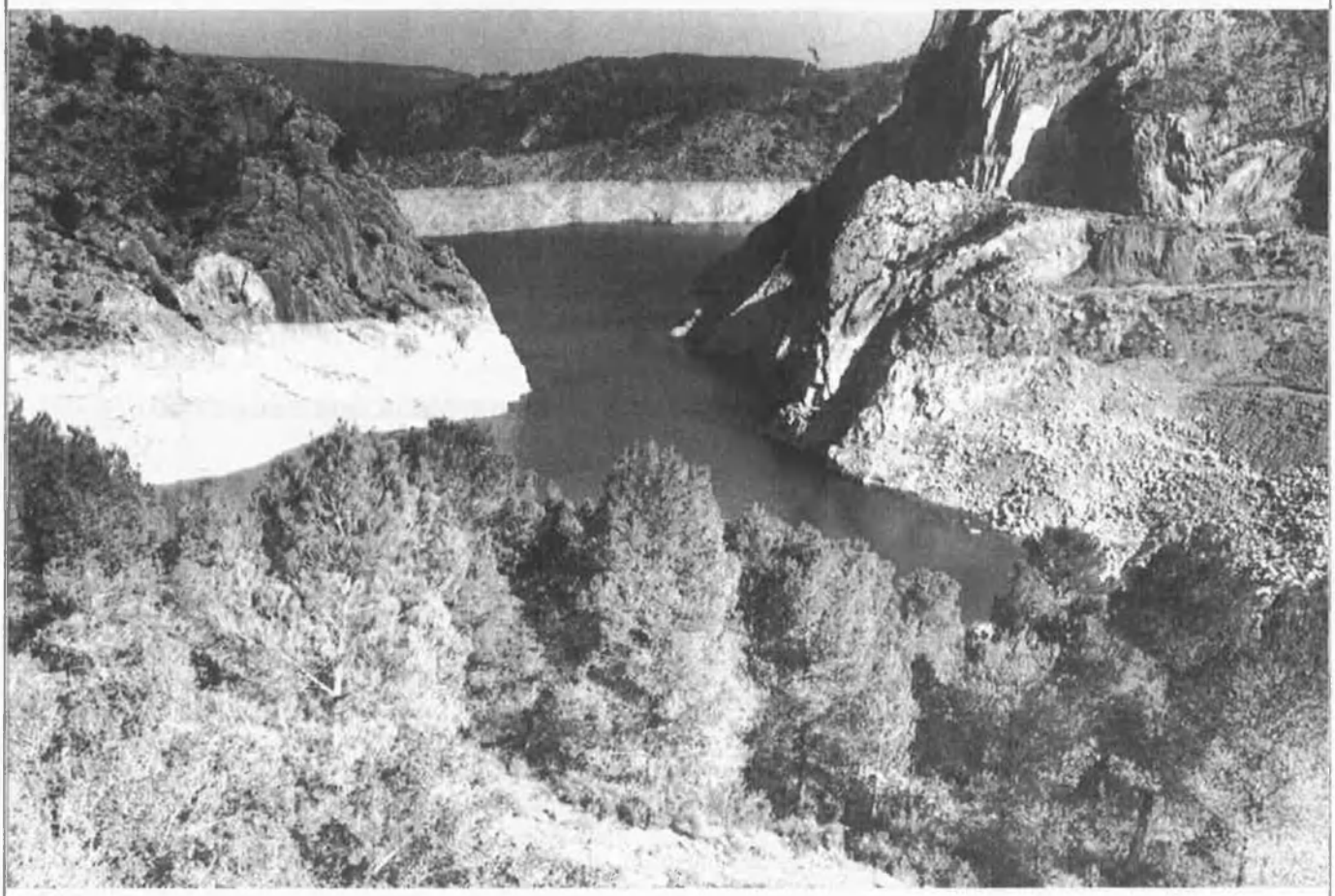
X.R.T.

CIÈNCIA I MEDI AMBIENT

Greu problema per a finals de segle

L'aigua s'acaba

A causa de la contaminació, la sequera i l'augment de consum, proveir-se d'aigua potable es fa cada vegada més difícil. El futur, segons els experts internacionals, no és gaire més encoratjador, ja que la situació s'agreujarà. Tot ho indica: passarem set.

La manca de pluges ha fet baixar les reserves d'aigua del nostre país.

Des del mes d'octubre passat, el País Basc sofreix restriccions d'aigua, que arriben en l'actualitat a les 12 hores al dia. Si la situació no s'arregla —si no plou—, aquest mes de març les restriccions hauran d'incrementar-se fins a les 14 hores. Ningú, per aquelles terres, no recorda un fet semblant. L'alarma s'ha estès, al mateix temps que les incomoditats per a la població, que no disposa d'uns mínims d'aigua per a quefers tan quotidians com rentar la roba o la vaixella, dutxar-se, o estirar la cadena del wàter.

La falta d'aigua que està patint el País Basc resulta un fet familiar al nostre país, que si bé no s'ha vist en els últims anys sotmès a unes condicions tan extremes, sap amb exactitud què és ser-hi ben a la vora. Des de ja fa temps, les irregularitats climàtiques mediterrànies --més irregulars que mai-- qüestionen la validesa del discurs dels científics, que no arriben a trobar explicacions a les prolongades sequeres que any darrere any posen centenars de poblacions dels Països Catalans en alerta roja. A causa de la falta d'explicacions científiques, o de la proliferació d'especulacions més o menys indeterminades sobre els efectes de fenòmens com la inversió tèrmica, el forat de la capa d'ozó o la contaminació química, la població, resignada, tem amb intensitat les conseqüències d'un clima advers que es materialitza, d'una banda, en la desolació de les inundacions i, de l'altra, en la realitat cada vegada més perillosa i habitual de la sequera. I, per cert, no falten raons.

Ara com ara, i després d'uns anys de contínua reiteració del fenomen, la manca de pluges ha fet baixar les reserves

O R N A D A S

EL AGUA, FACTO
DEL DESARROLLO VA

La qualitat de l'aigua destinada al consum humà és cada vegada de més baixa qualitat.

d'aigua del nostre país fins a límits preocupants. És el cas de Catalunya i les Balears, en què aquest mes de febrer, la capacitat dels seus pantans s'ha situat, respectivament, a un 27 % i 30 %. Aquestes xifres, segons les autoritats, poden considerar-se *greus*, tot i que de moment –encara que se succeeixen les veus d'amenaça– les temudes restriccions van ajornant-se a raó de 2-3 mesos vista.

Això no obstant, al Principat és on els efectes de la sequera presenten, a curt termini, unes expectatives més incertes. El motiu és que dos dels principals embassaments, Sau i Susqueda, a part del baix nivell –16'8 %, a mitjan febrer–, estan tan contaminats que en qualsevol moment les seves aigües poden ser inútils per al tractament potabilitzador. Si es dóna aquesta circumstància, la ciutat de Barcelona passaria immediatament a sofrir restriccions, ja que s'abasteix en bona part de les aigües del riu Ter, on s'emplacen els citats embassaments.

La contaminació de Sau i Susqueda, no és un fet aïllat en els pantans dels Països Catalans, ja que s'estima que un 70 % d'ells es troben en un estat eutròfic – putrefacte–. L'eutròfia és una malaltia de les aigües embassades que consisteix en un desenvolupament massiu d'algues que, en morir, baixen fins al fons i es descomponen, procés per al qual requereixen una enorme quantitat d'oxígen, L'absència d´aquest ocasiona la desaparició de centenars de peixos. La causa de l'eutròfia és el vessament d'un excés de nitrogen i fòsfor en l´aigua, procedent sobretot de l'activitat agrícola –pesticides i fems– i dels residus urbans – detergent–. Segons els experts, el procés d'eutròfia no és irreversible, però calen fortes inversions econòmiques per a posar-hi remei. Inversions que no sembla s´hagin de realitzar-se en breu, si més no per a obtenir uns resultats que garanteixin uns mínims de qualitat de les aigües dels pantans i allunyin, per tant, el fantasma de les restriccions.

Mallorca pateix una situació semblant a la de Catalunya quant a l'escassesa d'aigua, per bé que, de moment, disposa d'una mica més de temps per a esperar el bé de Déu de les pluges. Els dos embassaments principals de l'illa, Cuber i Gorg Blau, es troben a un 30 % de la seva capacitat –febrer d'enguany–, percentatge que crea desconfiança però que no és extrem. Més perillós és l'estat en què es troba la gran reserva d'aigua de Mallorca, l'aqüífer de s'Estramera, la profunditat del qual arriba als 132 metres, una de les més baixes de la seva història.

Per la seva banda, Eivissa, amb motiu de les deficiències que presenta per abastir-se d'aigua, ha optat per la matei-

Comarques dels Països catalans que l'any 2000 passaran set

Catalunya	Baix Llobregat, el Garraf, Barcelonès, Vallès Occidental, el Maresme, la Selva, Baix Empordà
País Valencià	Plana Baixa, Plana Alta, Camp de Morvedre, Valls de Vinalopó, Baix Vinalopó, Alt Vinalopó, Marina Alta, Marina Baixa
Illes Balears	Mallorca Oriental, Mallorca Occidental, Mallorca Alta, Menorca, Eivissa

xa solució que ja s'aplica a l'illa de Formentera, que és disposar per a 1991 d'una potabilitzadora d'aigua de mar. Si diem que Les Illes tenen més temps que Catalunya per a esperar les precipitacions en altres èpoques habituals, és per causa del turisme estiuenc que, en multiplicar desproporcionadament la població, fa que, a Mallorca, es dispari el consum d'aigua fins a 146 milions de litres d'aigua diaris, cosa que pot provocar la mateixa situació desesperada descassesa que ja va donar-se l'estiu passat. Però d'aquí a l'estiu i al turisme, encara hi ha un termini esperançador de mesos.

El País Valencià se salva quant a la capacitat dels embassaments –un 49 %–, però solament de forma conjuntural. Els problemes d'aigua afecten les comarques d'Alacant i Castelló –ancestralment assedegades–, a la salinització dels aqüífers del llarg de la costa per la seva sobreexplotació, i a l'estat eutròfic de la majoria dels embassaments. A tot això s'ha d'afegir la polèmica suscitada a finals de l'any passat pel cabal que el Xúquer perdia en el seu pas per Espanya, en aprofitar-ne la comunitat autònoma Castella-La Manxa gran part de les aigües subterrànies per als seus regadius. 4.1

A l'escassesa de l'aigua per efecte de la falta de pluges, s'ha d'afegir una circumstància addicional, com és que, quan aquesta arriba, no es reté com hauria de ser necessari. Els boscos dels Països Catalans, com a conseqüència dels incendis forestals de l'última dècada, es troben en gran part en ple procés de repoblació, en el millor dels casos; en el pitjor, i per desgràcia quotidià, totalment calcinats, desèrtics. El global d'hectàrees cremades de bosc en els PP.CC., des de 1986 fins a 1989, supera les 65.OOO, i això sense comptar que últimament les institucions públiques han aconseguit reduir el nombre d'incendis amb forts efectius materials i humans, ja que els incendis forestals van ser devastadors en el primer lustre dels 8O. La reducció de boscos fa que la pluja caiguda no es retingui, i l'aigua, en la seva majoria, es desaprofiti. A part, que el líquid que arriba als embassaments ho fa tot arrossegant material divers que troba al seu pas, com pols i malesa, que en deteriora la qualitat. I a tot això si ha de sumar la conseqüent i greu alteració del cicle de l'aigua, un dels factors que es tenen en compte quan s'analitzen les irregularitats climàtiques actuals.

D'altra banda, la qualitat de l'aigua destinada al consum humà és cada vegada de més baixa qualitat. L'exemple més greu és la situació de Mallorca, en què el seu taló d'Aquiles és la salinitat. Quan els turistes diuen que és més salada l'aigua de l'aixeta que la del mar, no s'equivoquen; un dels últims estudis, duts a terme per tècnics de la Conselleria de Sanitat i del Servei Hidràulic de les Illes, l'estiu passat, determinava l'índex de salinitat en més de 1.000 mil.lígrams per litre, quan el màxim permès per la legislació europea és de 150 mg./l., i per l'espanyola, més tolerant, de 350 mg./l. Més recentment, un estudi dut a terme per la publicació *Integral* confirmava les sospites: la contaminació de l'aigua potable. En concret, a València se superen els límits de conductivitat de l'aigua, resultant de l'excés de sals dissoltes. Per tant, es troba en una situació semblant a la de Mallorca. A Barcelona, la realitat és més temible, ja que sobrepassen de molt les dosis permeses en l'aigua potable les quantitats de sals, plom, clorurs i fenols.

Les previsons, per finalitzar, no són gens esperançadores. Es calcula que a Europa el consum d'aigua es dispararà en aquest decenni, ja que si en l'actualitat, per habitant, correspon una mitjana de 24O litres d'aigua diaris, cap a final de segle aquesta mitjana s'incrementarà als 32O litres. L'Organització Mundial de la Salut, l'OMS, ja ha qualificat l'aigua d'element cada vegada més "car i escàs". Segons experts d'aquesta organització, l'època de l'aigua abundant i barata ha passat a la història. A partir d'ara, passarem set.

Eduard Company

Des del meu fax

UN DE LLETRES

Xavier Duran, que és qui em va co-optar per escriure un articlet en aquesta secció, justificava fa dues setmanes molt amablement la intrusió professional que això significa i m'atorgava una funció que li agraeixo: la de l'escepticisme davant de l'excés de tecnificació de la vida quotidiana, sense caure en la reivindicació nostàlgica dels temps en els quals la gent vivia molt més malament precisament perquè no tenia aquests avantatges tècnics. I il.lustrava aquesta segona part comprensiva respecte a la ciència amb un exemple molt concret: critico la tècnica —recordava— però envio els articles per *fax*. Sí senyor. I a més presento la meva candidatura a la presidència del *club de fans del fax*, del comanament a distància del televisor, dels ascensors, dels escalfadors d'aigua. Totes aquestes maravelles tecnològiques —a les que afegeixo, tot i ser menys quotidià, l'avió— em semblen tan misterioses com sensacionals. ¿Porta la ciència la felicitat? No ho sé pas. Encara més: no sé si això de la felicitat existeix a algun lloc més que a les cançons del Lucho Gatica i les novel.les de Corín Tellado. Per tant, em rebel.lo contra qui diu que la gent abans no vivia tan bé però era més feliç. Potser les quotes més altes de felicitat es donen a les residències d'oligogènics, amb tots els respectes. Jo prefereixo viure més bé. Vull dir, que l'aigua de la dutxa estigui calenta, que les cerveses estiguin fredes, que els plats els renti la rentadora i que no m'hagi d'aixecar de la cadira per canviar de canal en aquesta caixa fantàstica que és la televisió. M'agrada tot això. Ciència i tècnica per viure més bé, d'acord. El que em molesta és l'abús gratuït del cientifisme, la pèrdua del punt de referència, oblidar que tot això és per viure millor no per acumular. No sóc enemic de les màquines, excepte de les que són enemigues meves. Que n'hi ha i les conec. El *fax*, no. Pel *fax*, el que calgui.

Vicenç Villatoro

Sherlock Holmes i el raonament

PRESTATGE

El fet que Conan Doyle fos metge degué marcar una mica el seu personatge, Sherlock Holmes. Alguns hi han volgut veure l'expressió del mètode científic. Per solucionar un crim, Holmes estudiava el cas, emetia hipòtesis, les contrastava i, després, les eliminava o les donava per bones. William Neblett ha volgut fer una introducció a la lògica servint-se una mica del personatge de Conan Doyle. A *La lògica de Sherlock Holmes* (Ed. La Magrana, 1989, 290 pàgs.), Neblett ens ofereix una història policíaca, protagonitzada per un nét de Holmes. I a partir d'aquesta narració, el llibre va explicant la manera de fer raonaments lògics i evitar errors deductius.

La història de Neblett dóna joc per una introducció a la lògica, perquè a més del cas que Holmes ha de solucionar —i que com totes les històries policíaques mostra maneres de fer deduccions— hi ha discussions sobre temes relacionats més

Museus de ciències naturals

TREC DE PELLS

L'educació informal, és a dir, aquella part de la formació intel.lectual de les persones que no es realitza a través dels centres i els programes d'ensenyament reglats, és en l'actualitat i des de fa temps, una cosa absolutament necessària. El món va molt de pressa ("la cultura està feta per a la velocitat, no per al confort") i la cohesió de les societats modernes demana que el ciutadà evolucioni ràpidament, que aprengui les coses noves.

La formació científica tan sols es pot fer bé des dels centres on es fa recerca científica. En aquest sentit, la universitat és la responsable de l'educació reglada o formal que du a l'obtenció de títols professionals i acadèmics, i els centres de recerca com els del Consell, formen científics a nivell superior al grau de llicenciat. Als museus els queda la gran oportunitat de responsabilitzar-se de fer arribar la ciènica a la gran majoria dels ciutadans, sense assignatures, ni horaris, ni títols.

Els museus de ciències naturals són fills de les expedicions, de les exploracions i les colònies. Aquests centres, des dels inicis, han estat sempre els depositaris, no de la ciència, sinó dels objectes sobre els quals treballa una part de la ciència. El que fa el museu és l'objecte, i per això els museus, que tenen com a funció principal la conversació i estudi de les seves col.leccions, posseeixen aquest element valuosíssim que manca en els mitjans de difusió àudiovisuals.

Han desaparegut del mapa les *terra incognita* i molts altres misteris. S'han acabat les caceres a l'Àfrica a l'estil del Doctor Rubió i Tudurí. En les reserves i parcs naturals, o bé la cacera és furtiva, o bé és feta d'imatges i sons.

Ha arribat l'hora de la reconversió. Els museus de ciències naturals tenen la possibilitat i l'oportunitat de

vagament amb el crim-enqüestió, però que permeten observar la manera d'argumentar i els punts forts o febles de cada persona que intervé en els diàlegs. Passades les 100 primeres pàgines, el llibre repassa els fonaments de la lògica amb continus exemples, referits o no a la història anterior. Mostra possibles errors que es poden cometre a l'hora d'extreure conclusions d'unes premisses, siguin aquestes vertaderes o falses. De vegades, premisses falses poden dur, casualment, a una conclusió vertadera. I premisses certes, amb un raonament erroni, porten a resultats falsos.És, doncs, una forma original d'ensenyar lògica. A més, l'autor mostra que els llibres d'evasió poden aprofitar-se més enllà del pur entreteniment, sempre que hi hagi voluntat de treure'n un rendiment.

convertir-se en centres de cultura científica, en centres de recepció i redistribució d'informació, en caixes de ressonància dels fets científics. Els museus permeten l'experimentació dels ciutadans, el tocar i no només el veure o escoltar. La participació del ciutadà en l'adquisició d'informació per a la pròpia formació i entreteniment. Els museus de ciències podrien arribar a ser com una mena de clubs, cosa que en certa mesura ja passa en altres llocs del món. No hem d'oblidar l'eslògan *ensenyar jugant* ni la capacitat de les tècniques de mercat per a atreure la gent i *vendre* els productes, que en aquest cas són culturals. No s'ha de caure tampoc en el pur espectacle o en el negoci pel negoci. Es per això que penso que hauríem de tenir museus públics moderns de qualitat elevada i comparable a la dels millors del món... i amb els museus obsolets, que són peces *dignes d'un museu,* podríem fer-ne un *museu dels museus.*

Jordi Flos

TUB D'ASSAIG

Autodeterminació: any 2060

La recent declaració del Parlament Planetari Marcià sobre la no-renúncia del planeta vermell al dret a l'autodeterminació ha aixecat crítiques a la Terra. El Ministre Terrícola d'Afers Interplanetaris ha declarat que la postura adoptada pels marcians és absurda: "Estem disposats a tot per preservar la sagrada unitat del sistema solar. La natura ens va posar a tots al voltant del Sol. No podem anar contra l'astronomia". El ministre ha afegit altres consideracions: "Si transigíssim amb Mart, qualsevol estació interplanetària ens podria demanar el mateix." Aquesta darrera frase ha estat contestada de manera contundent pel govern marcià: "Nosaltres no som una estació interplanetària. Som un planeta, igual que la Terra, i volem tenir els mateixos drets".

En el fons de la polèmica hi ha qüestions econòmiques. Els recursos naturals de la Terra s'han anat esgotant. En canvi, Mart explota les seves mines i, a més, aprofita la proximitat dels asteroides per extreure'n minerals. Però les inversions que el govern terrestre efectua a Mart no es corresponen amb allò que aquest planeta aporta. A més, els marcians fan referència al tractat signat a la Lluna l'any 2060, on es garantia la llibertat de tots els pobles del sistema planetari.

"A l'espai no hi ha fronteres —ha declarat el primer ministre de la Terra—. Si els nostres avantpassats haguessin sabut que es produirien fets com aquests, no haurien iniciat l'aventura de colonitzar la Lluna, Mart i altres astres." Però els marcians aprofiten el mot "colonitzar" per recordar la independència dels Estats Units, territori terrestre, ara fa poc més de tres segles. Pels terrestres, l'espai viu des de fa temps en harmonia. Però els marcians han declarat que l'harmonia es trenca quan un planeta vol dominar tots els altres. I reclamen el dret a la llibertat.

Xavier Duran

ECONOMIA

90 anys després del seu naixement, Neguri es perpetua als consells d'administració

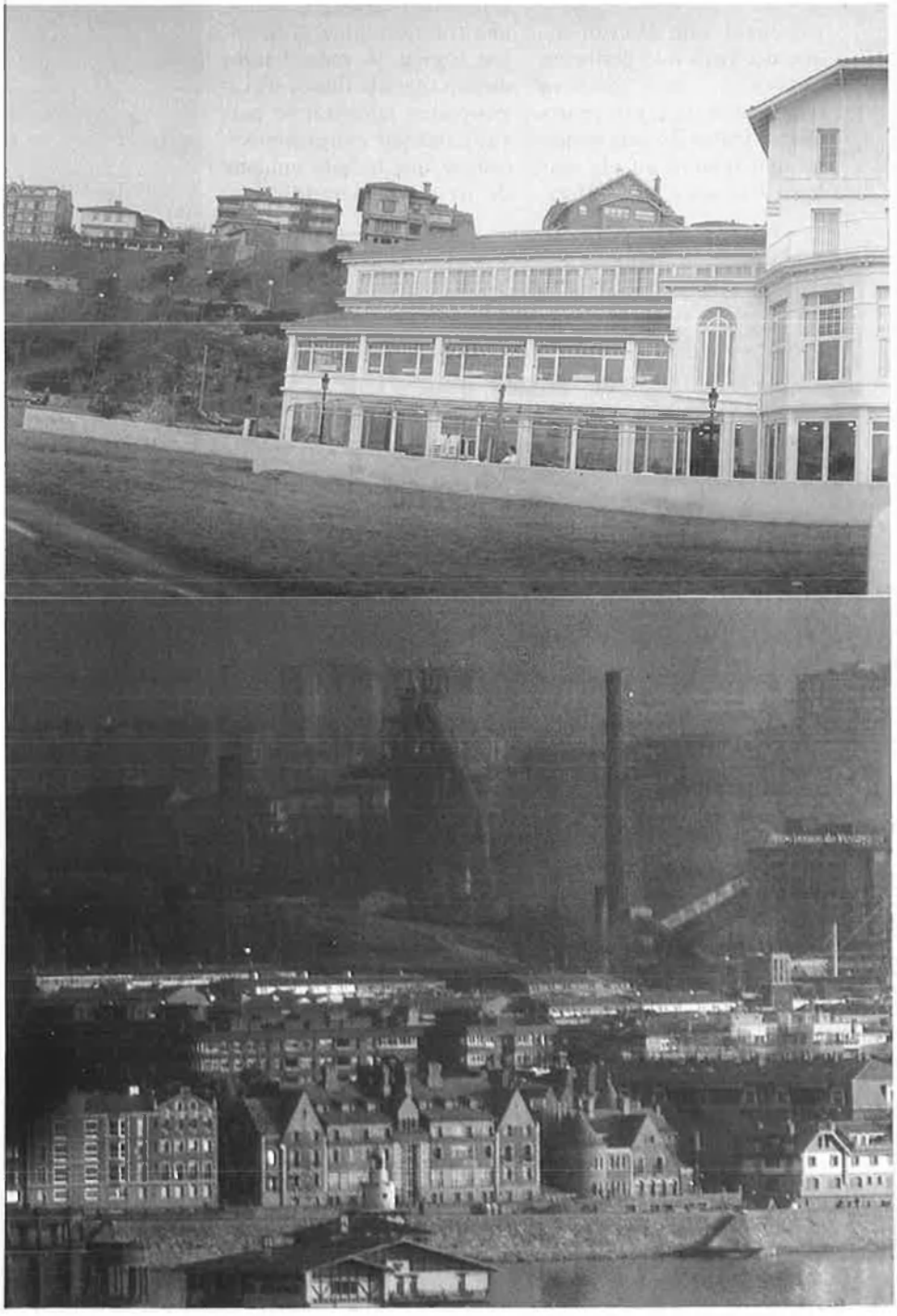
Negocis de ferro, somnis de paper

Neguri ha estat l'escenari en el qual s'han escrit les pàgines més complexes de l'economia basca. Famílies que es van enriquir amb la indústria pesant estan avui en decadència. Els més ambiciosos han fet de les empreses periosdítiques nous centres de poder.

El nom de Neguri –veu basca que significa ciutat o residència d´hivern– ha aconseguit instal.lar-se en la història com a sinònim de diners, poder, aristocràcia i, en últim terme, franquisme a la basca. Les famílies que alçaren allí els seus palaus són les mateixes que posaren en marxa, explotaren i tragueren espectaculars beneficis d´un altre mite basc, més concretament biscaí: el ferro. De les entranyes de les muntanyes de les Encartaciones de Biscaia va nàixer un imperi industrial que, en pocs anys, va col.locar el País Basc al capdavant de l´estat espanyol i que va abocar els milionaris beneficis en les butxaques d´una classe social que es considerava com l'elegida dels déus.

Situat en el marge dret de la ria bilbaïna, en la desembocadura d´El Abra, Neguri va nàixer amb el canvi de segle de la mà d´un grup de promotors, comandats pel mític Víctor Chavarri, de qui es deia que tot allò que tocava es convertia en or. Chavarri va morir jove, però en aquells terrenys començaren a nàixer palaus com bolets, els quals rivalitzaven entre si en luxe, balafiament i exhibició. Encara avui, es pot observar el que queda d´aquell imperi econòmic i social que ha significat al capdavall el triomf i la tragèdia de l´economia basca. A la industrialització desmesurada del marge esquerre de la ria de Bilbao amb els Alts Forns, les drassanes i tots els sectors laborals que portaven aparellats, va succeir –no podia ser menys– una brutal crisi que va agafar desprevinguts uns homes interessats fonamentalment a amassar grans fortunes i a controlar una classe obrera dura i combativa.

En aquest sentit, és especialment aclaridora la lúcida anàlisi que fa el periodista i escritor Gregorio Morán en el llibre *Los espanoles que dejaron de serlo. Euskadi, 1937-1981* (editorial Planeta, 1982), en el qual diu: "Els homes d´empresa de començaments de segle podien

alçar-se de matí i contemplar allà lluny, a l´altre costat de la ria, com els fums mostraven la puixança de l´imperi industrial, sense tenir l´inconvenient de suportar les seues incomoditats. Possiblement no hi ha un altre lloc en el món en el qual la divisió de classes siga tan geogràfica com a Bilbao; la dreta i l´esquerra de la ria es corresponen amb la seua representació política".

També és significatiu el fet que l´únic pont que existeix entre les dues ribes, des de la desembocadura fins a Bilbao –uns deu quilòmetres– és el famós, cantat i mal anomenat Pont Suspès. Es diu que l´oligarquia de Neguri sempre s´oposà a la construcció de nous ponts per evitar el pas en massa dels treballadors de l´altre marge a *demanar comptes* als seus patrons, còmodament instal.lats en els palaus. No deixa de ser una anècdota de caràcter groller, però reflecteix amb exactitud les relacions capital/treball d´aquells temps.

'LES FAMÍLIES'

Habitaren aquelles mansions d´una endimoniada barreja d´estils, cognoms altisonants que, en alguns casos, rodejaven amb pedra de carreus antics masos d´aixada i olla comuna. Dels Aresti, Chavarri, Gorbena i Amann, fundadors de l´entorn físic de Neguri, es passà als Ybarra en diferents versions. Avui, un Ybarra, Emilio, presideix el Banco Bilbao Vizcaya (BBV), càrrec al qual ha accedit després de l´espectacle ofert pels gestors de l´entitat a la mort de Pedro Toledo. I un altre Ybarra, Fernando, és president de Sevillana de Electricidad. I també els Carreaga –una Pilar d´aquest cognom fou alcaldessa de Bilbao des del 1969 fins al 1976, autora d´una frase que la defineix amb la precisió de les sentències impossibles de traure del seu context: "Aviats estaríem els alcaldes si depenguérem de les opinions dels veïns"–, els Hurtado de Saracho, els Delclaux, els Ampueros, els Lezama-Leguizamón –el palau d´aquesta família, en la primera línia de Neguri, és un autèntic espectacle–, els Landecho, els De la Rica –José Miguel de la Rica és president de Petronor, avui la primera empresa basca–, els Olabarria, els Sota –depurats pels seus propis veïns en el franquisme per nacionalistes–, els Zubiria, els Elorduy, els Echevarrieta, els Menchaca, els Muguruza, els Lipperheide, els Mac Mahon...

Foren ells els que fundaren i gestionaren les grans empreses de primers de segle com la Babcock Wilcok, Altos Hornos de Vizcaya, el Banco de Bilbao, el de Vizcaya, les grans drassanes, les vidrieres, etc. Els membres de *Les Famílies* com així es coneixien, compartien consells d´administració, influència i poder. Eren uns anys daurats, els feliços vint i aquell nucli de gent que atreia els diners com si fos un imant, es convencia que el món, el seu món, es consolidava confortablement i per sempre.

Res més lluny de la realitat. El començament de la fi fou la rebel.lió franquista contra la legalitat republicana. La societat emblematitzada a Neguri es dividí entre els que donaren suport amb diners i homes al dictador –casos del Marqués de Arriluce de Ibarra, Fernando José Ibarra Oriol, Juan Landecho, els Zubiria, els Zuazola, etc.– i els que abraçaren la causa nacionalista –cas dels Sotas, els Epalza, els Gorbeñas, els Aras, els Chalbauds, els Rotaeche,etc.–. Aquests darrers foren depurats, incautats i perseguits pels vencedors, i Neguri deixà el poder polític en mans de Franco a canvi del poder econòmic i social.

L´imperi de *Les Famílies* fou substituït per l´agressiu imperialisme espanyol, poc disposat a compartir el que havia aconseguit a sang i foc.

A partir d´aquest moment, res tornaria a ser el mateix. Dividit en dos, Neguri es convertí en el símbol de la repressió basca. L´oligarquia de camisa blava i braç en alt es va erigir en vigilant armat d´una societat, la basca, greument traumatitzada pels grans costos de la derrota i per la duríssima repressió que es va abatre sobre ella. Mentrestant, Neguri –el que quedava– es desenganxava definitivament del seu entorn i es tancava sobre ella mateixa com una ostra. Així, s´encastellaren en el seus clubs privadíssims: *La Bilbaina*, de ranci sabor anglès, per a celebrar reunions financeres; *La Galea* per a jugar al golf; *El Marítimo,* per a passejar amb els iots; *Jolaseta*,per als esports i festes de faramalla, etc. Això sí, ocupaven poc menys que per torn els càrrecs públics, i també per torn arreplegaven les medalles i prebendes que amb certa assiduïtat repartia el nou ordre. Certament no era com abans, però allí seguien.

ETA: LA DIVISIÓ ES CONSOLIDA

L´entramat va durar fins a la mort de Franco i s´ensorrà per complet el 22 de juny del 1977, set dies després de celebrar-se les primeres eleccions democràtiques en quaranta anys. En aquella data ETA assassinà Javier Ybarra Berge, segrestat el 20 de maig anterior. El preu del rescat, mil milions de pessetes. No es va poder reunir aquesta quantitat perquè Neguri girà l´esquena al segrestat. Habilitar uns crèdits en els bancs de Bilbao i de Vizcaya de cinquanta milions en total, fou a tot el que es va arribar. No va servir per a res i Javier Ybarra Berge fou assassinat. Gregorio Morán, en l´obra abans citada, conta que "abans del funeral per Javier Ybarra, el president del Banco de Vizcaya, Angel Galíndez, passà a consolar i donar el condol de rigor. Dona Rosario Ybarra, germana del difunt i esposa de Manuel Cortázar, es negà a estrènyer-li la mà. Fou l´últim gest davant la indignitat d´un banc en el qual el seu germà era conseller i que va tenir la barra d´exigir, a més dels vint-i-cinc milions prestats i retornats, el pagament de 225.600 pessetes en concepte d´interessos. En anar a tornar els 25 milions de pessetes en francs francesos que ETA havia rebutjat, s´aprecià una diferència provocada per la fluctuació de monedes d´aquell dia. Segons els directius de Banco de Vizcaya, les anomenades *despeses*, o com se'n vulga dir, havien d'estar a càrrec del mort. Així es va fer. La testamentaria de Javier Ybarra Berge pagà 225.600 pessetes". L'anècdota és definitiva a l´hora d´analitzar els comportaments individuals i col.lectius d´una classe social que, podrida i acabada, desapareixia per sempre.

Només quedava fer inventari i ... "l'últim que tanque la porta". En una mena de degoteig imparable, anaren abandonant els palaus per fixar la residència a Madrid, Alacant, Andalusia o Canàries. La por a perdre la vida i hisendes, més la progressiva consolidació d´un nou estil social que representava les antípodes del seu, els dispersà com pols després d'un vendaval. Els quedaven ben remunerades poltrones en innumerables consells d´administració ja que, perduda la influència política i social, procuraren

"la Caixa" edicions 62
Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX 41
144 pàgines

De venda a totes les llibreries

D'esquerra a dreta, Emilio Ybarra, president del BBV; Fernando Ybarra, president de Sevillana de Electricidad; Antonio Barrena; i Miguel de la Rica, president de Petronor, la primera empresa basca.

mantenir intacte el patrimoni, encara que, i com a dada curiosa, els hereus del desaparegut imperi només controlaven el 5 o el 6% de les accions de l'avui Banc Bilbao Vizcaya i totes aquelles empreses derivades de les activitats metal.lúrgiques i fundades pels seus avis, o bé han desaparegut o bé han passat a mans de l´estat. Per contra, *Les Famílies*, disperses per l´estat espanyol, mantenen importants interessos en sectors com l´alimentació, les elèctriques, les assegurances, etc.

DIARIS PER LA UNITAT D'ESPANYA

En els últims anys han ficat els seus àvids dits en el món de la informació. Els Ybarra-Churruca han format un poderós grup editorial en plena expansió, a través del qual no solament arrepleguen notables beneficis econòmics, sinó que, i això és el més important, influeixen sobre l´opinió pública mitjançant l´exposició d´una ideologia que, en paraules d´Antonio Barrena, director d'*El Correo Español*, *El Pueblo Vasco*, el diari que més ven del grup, recolza en tres eixos: "Católico, monárquico y español". El mateix Barrena manifestava a Madrid que "estem guanyant la batalla d'Espanya al País Basc". El director general de Bilbao Editorial, SA, editora d'*El Correo Español*, José María Bergaretxe –l´home que impulsà *El Diario Vasco* de Sant Sebastià, un altre dels periòdics del grup– declarava, per la seua part, fa poc de temps que la línia editorial del seu grup continuarà sent la mateixa "de rebuig al terrorisme i la defensa de la unitat d'Espanya". Les coses, doncs, estan prou clares. El 1989, el grup va obtenir uns beneficis de 4.000 milions de pessetes, amb una facturació de 16.000 milions. El 1988 els guanys foren de 1.724 milions i, el 1977 de 1.009 milions.

Aquest consorci informatiu que es presenta amb el nom de COMECOSA (Corporación de Medios de Comunicación, SA), és una societat la propietat de la qual comparteixen al 50% les editorials d'*El Correo Español* i *El Diario Vasco* –Bilbao Editorial, SA, i Sociedad Vascongada de Publicaciones, SA, respectivament–. COMECOSA agrupa sis diaris, amb una venda global de 339.000 exemplars diaris –els dos ja citats, *La Verdad*, de Múrcia, *Hoy* de Badajoz, *El Ideal* de Granada i *Ya* de Madrid –. També manté una forta presència en *El Diario Montañés*, de Santander i participa amb el 22,5% en *Marca*, amb el 8,8% en el diari econòmic *Expansión* i amb un 33% en la revista especialitzada *Ciclismo a Fondo*. Però no acaba aquí l´imperi dels Ybarra-Churruca. El consorci posseeix el 50%, en associació amb Antena 3, d´emissores de ràdio a Bilbao, Vitòria i Sant Sebastià i el 1% de l´emissora de televisió privada d´Antena 3. Finalment, COMECOSA té el 33% de l´agència de publicitat Publisal i el 14% d' Obús, com també el 10% de Cable 10, que és una xarxa local de televisió per cable en la localitat guipuscoana de Zarauz. El president executiu i membre del consell de COMECOSA és Alejandro Echevarria Busquets.

Els membres del consell són Santiago Ybarra y Churruca, com a president, i els consellers: Emilio de Ybarra y Churruca, Enrique de Ybarra e Ybarra, Fernando de Ybarra y López Dóriga, Lorenzo Villalonga y Lacaue, Luis Maria de Ybarra y Zubiria, Juan de Aguirre e Ybarra, Juan Luis Bergareche Busquets, Jose Maria Bergareche, Victor Urrutia y Vallejo, Santiago de Ybarra e Ybarra, Alejandro Echevarria Busquets, Carlos Castellanos Goyoaga y José María de Entrecanales i Azcárate.

I, ¿què se n'ha fet dels palaus? Venuts o abandonats, en ruïnes alguns, aquells edificis que allotjaren la supèrbia i els privilegis d´una classe insolidària, avui s´han convertit en seus de companyies d'assegurances, restaurants, oficines, apartaments, guarderies infantils i, com si la història haguera volgut venjar-se, en un d´aquells palaus s´ha instal.lat una comissaria de l´*Ertzaintza* (Policia Autònoma Basca) i en un altre...un Batzoki (Centre Social del Partit Nacionalista Basc). Inclús hi ha alguna altiva construcció que és freqüentada per famílies gitanes. L´*Ertzaintza* s´acosta de vegades a la casa i els en desallotja. Però hi tornen. Neguri s´ha acabat. El somni de poder durà poc menys de 80 anys. Un breu sospir de la història. Els queden els diners i la nostàlgia de millors temps polítics, perquè si hi ha alguna cosa clara entre aquesta gent és que abominen de la democràcia i del sistema parlamentari...que no controlen ells.

José Miguel García Mateache (Bilbao)

D'auxiliar a director general, passant pertot arreu

Oliu, l'ofici cautelós

Joan Oliu i Pich (Sabadell, 1921), director general del Banc de Sabadell. Fa 50 anys en l'ofici, i resumeix l'èxit de la seua empresa amb una màxima: "zapatero, a tus zapatos".

Per què li fan tan poc de goig les entrevistes, senyor Oliu?

— Perquè les entrevistes, per agradables que siguin, sempre et posen en la possibilitat que ho interpretin diferent. Un pensa una cosa, la diu d'una manera, el que l'escolta la interpreta d'una altra i l'escriu una mica diferent. També, la nostra professió ens porta a mantenir certa cautela i certa vigilància ambiental. Jo els ho dic als de casa nostra: només us heu de penedir del que dieu, mai del que calleu. I dit això, vostè pregunti i jo contesto.

— *Malament ens ho posa als que fem d'això ofici. Vostè té 67 anys...*

— Sí, però a més a més en tinc 68.

— *Més al meu favor. Segons aquesta edat...*

— Hauria d'estar jubilat. Ja que toca aquest tema, no em fa res ampliar-li'l. Jo, com vostè sap, sóc conseller i director general del banc. Com a conseller, els estatuts fixen l'edat de jubilació als 75 anys. Els executius tenim per norma, encara que no hi ha cap llei, jubilar-nos als 65. Però al nostre consell es va arribar a la conclusió que com aquest any farà 50 anys que hi treballo, a ells, i a mi, ens faria gràcia poder arribar a dir que he complert el cinquantenari. Quan l'hauré complert —a finals d'aquest any— em jubilaré de la primera feina executiva i continuaré en el consell fins als 75. Això és una notícia.

— *Hi ha persones que els afecta terriblement la jubilació. ¿Què opina vostè de la jubilació?*

— Depèn de les circumstàncies de cadascú. Opino que un treballador normal és lògic que desitgi jubilar-se i poder tenir uns anys finals per a fer aquella cosa que no ha pogut i que si tarda no ho farà. I que es jubili als 65 o bé als 60. D'aquí a uns anys, probablement, la jubilació es retardi per falta de creixements en la població activa i perquè, potser, la vida s'allarga en el sentit que un arriba a una edat amb unes condicions físiques i mentals excel.lents. Aquí depèn de les professions. Si la professió és d'una vida física activa, indiscutiblement l'edat pesa. Si és intel.lectual, de vegades és una llàstima que una persona en plenitud de facultats s'hagi de jubilar. Per a mi no hi ha res escrit.

— *A vostè no li fa cap gràcia jubilar-se...*

— No és que no em faci cap gràcia: ho tinc assumit. La meva serà una jubilació ideal, perquè deixaré la feina executiva i continuaré formant part del consell, sense desvincular-me de la feina que m'ha ocupat durant 50 anys. I si vostè mira la seva pletòrica i envejada joventut, veurà que això pesa.

— *Es a dir, vostè s'estarà al banc mentre viurà.*

— Mentre tindré totes les facultats, fins als 75 anys. Perquè podré aportar l'experiència, encara que quan més va el món, menys serveix l'experiència. Fixi's: en la meva professió han passat més coses en els últims 10 anys que en els altres 40 anteriors.

— *¿I per què és així?*

— Si vostè ha anat segunit l'evolució bancària, veurà els nous productes de la banca, els canvis generacionals, la gran transformació del negoci bancari. Això ha passat en la banca i en totes les activitats. Abans feien un mostrari de blau i gris, i durava molts anys. Perquè la gent només vestia blau i gris. I ara, a cada mig any, han de pensar la moda com serà. En banca, quasi quasi, ha passat igual.

— *Senyor Oliu, ¿per què són ara tan importants els banquers?*

—Amb bona lògica, perquè els bancs són empreses molt importants. En tots els aspectes.

— *Però fa uns anys també eren em-*

preses importants i els banquers no anaven a l'ordre del dia en els mitjans de comunicació.

— Fa uns anys, potser es creia que la banca tenia un pes específic superior a l'actual. El que passa és que aquell pes es tenia com a supersecret, com a tancat. Era un misteri. Abans eren unes entitats supertancades i ara s'han airejat, potser, excessivament. ¿Per què són tan importants? Perquè l'economia mou els països, siguin de l'est o de l'oest. Ara i sempre.

— *No em negarà que Mario Conde...*

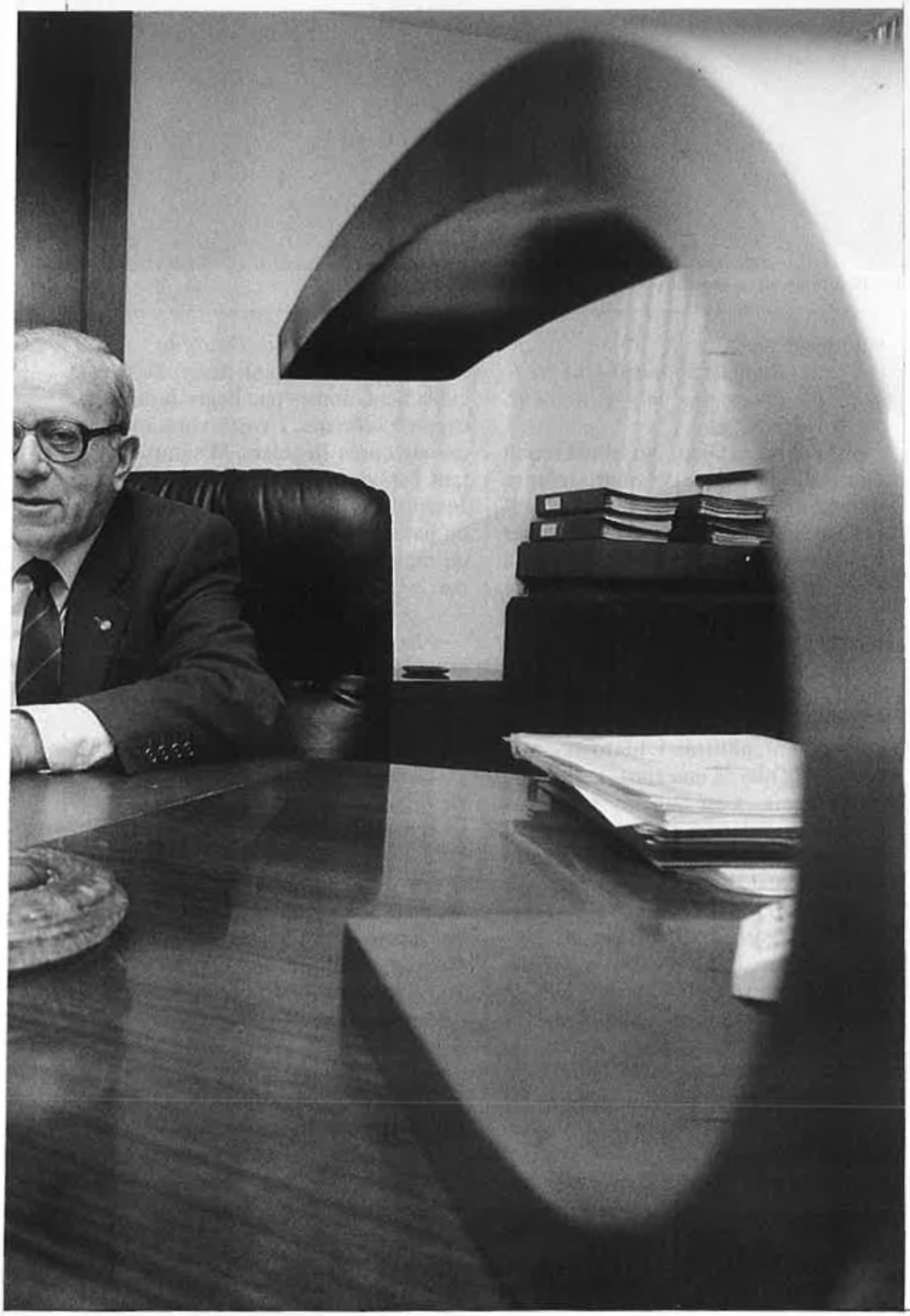
— Surt més al públic, però jo no sé si té més pes o més influència que havia tingut el president del Banesto de fa 30 anys.

— *¿Per què s'han polititzat tant els bancs i les caixes?*

— Jo no ho noto.

— *No em referia al Banc de Sabadell.*

— ¿Per què s'ha polititzat la banca? Perquè hem seguit els temps. Perquè fa uns anys que la política a Espanya té importància.

— *¿Vostè va entrar de grum al banc?*

— Home, ben bé de grum no, perquè jo ja tenia 19 anys. Vaig entrar d'auxiliar.

— *¿Em pot explicar la trajectòria?*

— Doncs miri: d'auxiliar a director general, passant pertot arreu. Pensi que jo vaig entrar en un banc que era un banc d'una població, que tenia 40 empleats, i que penso deixar-lo en 4.000 empleats i 300 oficines. Això s'ha fet en aquests 50 anys.

— *I m'han assegurat que vostè és el responsable d'aquest creixement.*

— No, és una obra de tots.

—*Que la vida del banc ha crescut al mateix ritme que vostè: d'auxiliar a director general.*

— Això, en part, és cert, però jo he d'explicar-li-ho. Jo li faré una breu història del banc. Es va crear el 1881, a l'època de la *febre de l'or*. El banc es crea amb una idea molt simple: per poder comprar carbó i llana, perquè la majoria dels fundadors del banc, cent-vint-i-set famílies, pertanyien a la indústria tèxtil llanera. Es va crear com un banc de negocis i es va transformar en un banc comercial.Va arribar la guerra i el problema de les primeres matèries, i el banc va arribar a la conclusió que "zapatero, a tus zapatos": que la llana i el carbó se'ls comprin els industrials; que el banc ha de fer de banc i deixar-los els diners. I s'ha acabat. Llavors, una persona, Francesc Monrràs i Ustrell, que fou el meu mestre quasi fins a la seva mort, l'any 77, era el director general, i em distingí, al cap de poc del meu ingrés al banc, l'any 40, amb la seva confiança. I vaig esdevenir el seu ajudant al llarg de tota la vida professional. Cal aclarir que aleshores tenia tan sols 19 anys i que hi havia una gran mancança de personal com a conseqüència de la guerra i el llarg servei militar.

— *¿Per què, mentre la majoria de bancs estaven en crisi, el seu no la coneixia?*

— Per això que li he dit fa un instant: "zapatero, a tus zapatos", que en diuen els castellans. Aquí ens trobem que ve la guerra i el nostre banc torna a nàixer. Torna a nàixer perquè durant la guerra havia estat a la zona roja, i tot allò de la moneda roja. Llavors torna a començar amb els bitllets de sèrie i amb la plata. I això ens fa ser cauts, junt amb les trajectòries que ha conegut el banc. I decidim que no tindrem

"En la meva professió han passat més coses en els últims 10 anys que en els 40 anteriors"..

negocis propis. No tindrem indústries.La banca, en general, va tenir problemes importants a partir del 73, perquè estava immersa en negocis. Vostè ho haurà sentit mil vegades: "els bancs són els amos de les indústries". I ve el 73. I per ser els amos de les indústries, van tenir molts problemes perquè en les seves indústries hi va haver una reconversió.

Nosaltres sempre hem seguit una política de ser conscients de quines eren les nostres dimensions. Érem un banc local i ara som un banc mitjà, el novè banc del país, però ¡alerta!, segons quines operacions el banc no les fa. Aquí ens ve a nosaltres una empresa i ens diu: escolti, que oferim una operació d'ics mils milions de pessetes; i els diem: s'equivoquen de banc, vostès. Vostès ja s'ho mereixen, això, però nosaltres no som tan importants. La nostra clientela és la petita i mitjana empresa, i els particulars. I sempre els hem mantingut a base d'un tracte personal. Això que ara es posa tan de moda, nosaltres ho hem fet tota la vida. La gran empresa que vulgui treballar amb nosaltres, que sigui per usar la nostra agilitat, però no el nostre pes i el nostre volum, perquè és poc. No podem ser els seus banquers.

— A pesar del poc volum, que vostè diu...

— Jo no dic que sigui poc volum. El volum adequat.

— ... el Banc de Sabadell està creixent. I creix, si no vaig equivocat, cap a València.

— Jo li ho explico. Nosaltres tenim una política de creixement, sempre d'acord amb les nostres forces. La segona oficina, per exemple, no va ser Barcelona, no. Barcelona va ser la vint-i-cinc. En vam obrir vint-i-quatre abans. I ¿per què? Perquè abans d'anar a Barcelona havíem de ser alguna cosa. Primer, els voltants de Sabadell: el Vallès. La província de Barcelona. Catalunya. Arribats aquí, el nostre creixement natural i històric, que coincideix que és una zona de riquesa, és València. I en aquests moments creixem a València i a les Balears. I després, Saragossa, Múrcia i Andalusia occidental.

— A París, també tenen...

— Sí, a París i a Londres. I a Perpinyà. I aquest any obrirem a Tolosa. Tant a Perpinyà com a París, a més de les oficines principals, tenim agències als mercats centrals, per al foment de la nostra clientela agrícola de la zona valenciana, catalana i murciana. La nostra expressió és "Tota la costa mediterrània".

— Senyor Oliu, ¿vostè en què perd el temps?

— Jo no el perdo mai, l'aprofito en altres coses.

— ¿En quines coses l'aprofita?

— M'agrada bastant llegir. Desgraciadament, només puc llegir durant els caps de setmana. I vostè voldrà saber quines coses llegeixo. M'agrada bastant l'assaig. I les coses que escrivia Josep Pla. Jo tinc una finca de pagès, on passo els caps de setmana. M'agrada molt passejar pels camps i enraonar...

— ¿Fa de pagès, vostè?

— No, jo m'ho miro. A la meva edat ja no. Ho vaig fer de jove. Durant la guerra, abans del 19 anys, sí que cavava.

— ¿Vostè va conèixer Josep Pla?

— Sí, com a conseqüència d'un article que va publicar a la revista *Destino* referent a l'experiència d'un infart. Va coincidir que en aquells moments el senyor Monràs, llavors director general del banc, també va tenir un infart, i això va fer que els senyors Pla i Monràs establissin una cordial relació d'amistat, a la qual jo, com a lector i admirador, m'hi vaig afegir.

— Senyor Oliu, ¿és cert que s'ha fet un pla de jubilació?

— Sí, perquè els plans de jubilació del Banc de Sabadell s'adapten a cada cas, i encara que tingui edat jubilable, crec que em puc beneficiar dels avantatges fiscals, ja que encara em queden anys per endavant.

Miquel Alberola

Banc de València, crisi resolta

El Banc de València va tancar l'exercici del 1989 amb uns beneficis de 4.905 milions de pessetes. Els guanys superen totes les previsions i han permès accelerar en dos anys el procés de sanejament de l'entitat. Fins ara el Banc de València estava sotmès a un rigorós pla d'austeritat i de sanejament de la mà del Banc Central, entitat que es va fer càrrec del banc valencià quan va entrar en crisi, l'any 1984, amb un forat superior als 8.000 milions de pessetes.

Les primeres previsions de beneficis del banc per al 1988 no superaven els 2.000 milions de pessetes, xifra que finalment s'ha incrementat gràcies a uns beneficis extraordinaris de 1.700 milions de pessetes, resultants de la venda de la seua autocartera. El Banc de València té més de 30.000 accionistes i no estranyaria ningú que l'entitat acordara en la pròxima Junta General repartir un dividend, encara que simbòlic, al seu ampli accionariat.

Una altra informació que reforça l'estat de bona salut del banc és l'operació feta pública el dia 15 per la qual la **Corporació Agbar**, filial d'Aigües de Barcelona, va vendre per un import de 2.500 milions de pessetes la seua participació en Aigües de Barcelona al Banc de València. Encara que l'operació respon a una estratègia global del Banc Central per desvincular-se d'Aigües de Barcelona, també és significatiu que el Banc de València entre en aquesta sèrie de batalles a què fins ara havia estat aliè. *P. Montava.*

Superordinador

La Fundació Catalana per a la Recerca, l'empresa CRAY i el Servei de Computació de Catalunya han signat un acord pel qual la Universitat Politècnica de Catalunya serà la primera universitat de l'estat amb un ordinador que té una capacitat de càlcul de 2 milions d'operacions per segon. Aquestes característiques permeten efectuar operacions matemàtiques llargues i complexes i realitzar simulacions informàtiques del comportament dels objectes i estructures que només existeixen a la pantalla de l'ordinador.

Aquest servei estarà connectat amb les tres universitats catalanes, centres científics i les empreses que ho desitgin per tal d'aconseguir una recerca d'alta qualitat i prestacions. Alhora, el servei estarà connectat amb la Xarxa Europea d'Alta Velocitat de Càlcul i per via satèl.lit a la xarxa de supercomputació nordamericana. El projecte, que compta amb el suport de les conselleries d'Educació, Indústria i Economia de la Generalitat de Catalunya, té un pressupost total de més de 2.000 milions de pessetes de les quals 200 milions corresponen al cost del superordinador. *S.M.*

Dalt, seu central del Banc de València. Baix, el Fiat Panda 1000 S.

El Panda de FIAT

Fiat ha iniciat la comercialització al mercat espanyol del seu model Panda 1000 S. Aquest vehicle, fabricat a Itàlia, va vendre un total de 328.000 unitats durant 1989 i des de la seua eixida al mercat mundial s'han produït 2.500.000 unitats. El seu preu de venda, IVA inclòs, és de 895.000 pessetes. *A.V.*

Agramunt, a l'empresa privada

Manuel Agramunt, fins ara director general de turisme de la Generalitat Valenciana, és el primer director general de la Sociedad Europea de Ingenieria y Desarrollo, amb seu social a València, de la qual són socis fundadors l'Institut de Formació per a Adults en Turisme i Hostaleria (INFATH), l'Institut de Formació en les Professions de Gestió i Animació de Col.lectivitat i el Crédit Mutuel de Marsella. El grup INFATH té a França més de 50 centres de formació. *A.V.*

Joiers al Japó

Un grup de 12 empreses valencianes del sector de la joieria participaran per primera vegada en la Fira Internacional de Joieria que se celebrarà del 7 al 9 de març en Tòquio. El viatge ha estat organitzat per l'Agrupació Regional Valenciana d'Exportadors de Transformats (ARVET). Durant els primers 8 mesos del 1989 les exportacions de productes de joieria al Japó van ascendir a 588 milions de pessetes, amb un increment del 83% respecte al mateix període de l'anterior exercici. El volum total de les exportacions de joieria va ser el 1988 de 4.000 milions de pessetes, xifra que representa el 30% del total d'exportacions espanyoles. *A.V.*

PREGUNTA DE LA SETMANA

Alfred Molinas

President de Foment del Treball.

¿Com valora el pacte signat entre govern i sindicats respecte al control dels contractes eventuals?

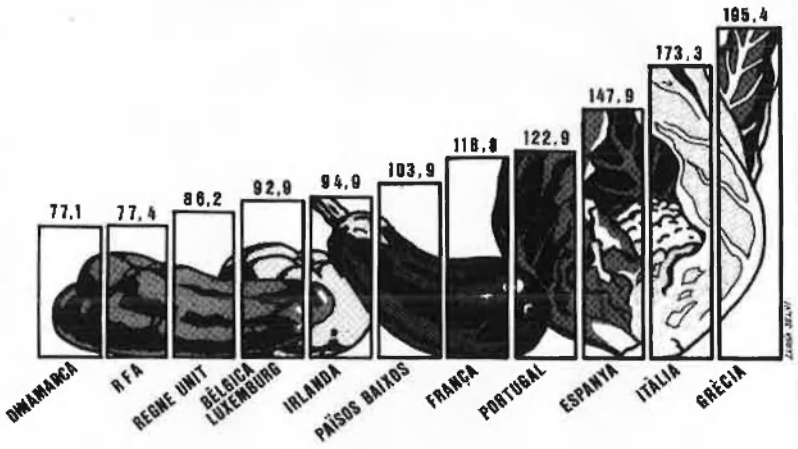
"El pacte entre el govern i els sindicats crea una espècie de política sindical paral.lela que atempta contra la llibertat d'empresa i la dels treballadors. Per tant, la patronal utilitzarà tots els mitjans legals per a demostrar la inconstitucionalitat del pacte. A més, amb aquesta mesura es pot estar propiciant l'obligatorietat de la sindicació. El frau, en tot cas, ha de ser combatut per tots i per l'estat amb la seua informació i inspectors, mai per una delegació d'una part interessada. I amb vista a la integració a la CE, aquest tipus de pactes s'allunya de les tendències europees". *S. Monfort*

LA XIFRA

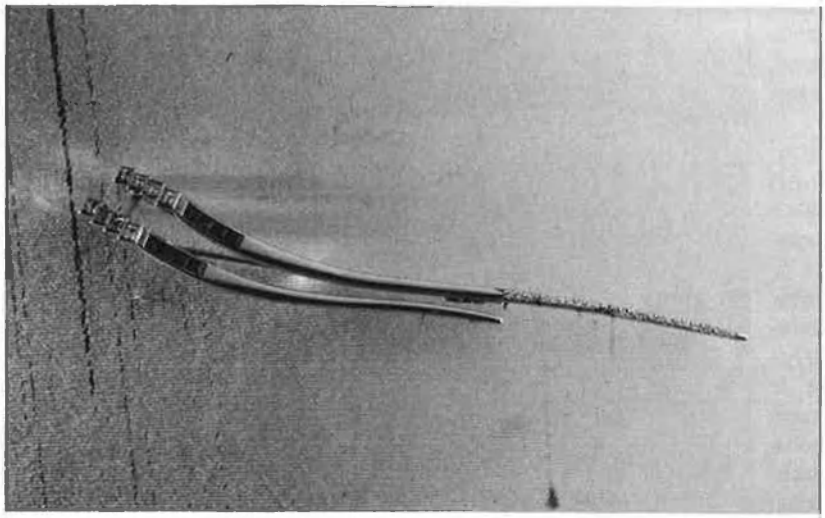
67

milions de quilograms és la producció d'arròs al Delta de l'Ebre aconseguida durant el 1989, mentre que l'any anterior va ser de 79 milions. Actualment, són sis les cooperatives que engloba Arrossaires del Delta.

Cinta S. Bellmunt

Taula verda. La tan ponderada dieta mediterrània marca fronteres en el peculiar mapa europeu de consum d'hortalisses. El consum anual d'aquest tipus de productes situa Grècia com a principal comensal, amb 195 quilos per habitant i any. Itàlia, amb 173 quilos, i Espanya, amb 147, acompanyen Grècia en els seus hàbits. Molt lluny d'aquestes xifres, els danesos tan sols inclouen en el seu consum anual 77'1 quilos, mentre els alemanys occidentals se situen en 77'4 quilos. La carestia de les hortalisses als països nòrdics i centreuropeus és la principal causa del baix índex de consum. Paradoxalment, les indústries alimentàries derivades es troben en mans de societats centreuropees. *A.V.*

Bijuteria: vendes de fantasia

Fabricar bijuteria va ser un pròsper negoci fins al 1988, quan l'entrada massiva de productes barats procedents de l'Orient va frenar significativament les vendes de productes manufacturats a l'estat espanyol. Així, si durant el període 83-86 la producció va créixer en un 70%, el 1988 l'augment va ser únicament del 10%, percentatge que representa, segons xifres del Ministeri d'Indústria, 15.500 milions de pessetes.

Pel que fa a la balança comercial, des del 1988 es detecta una recuperació notable mantinguda també durant els primers nou mesos del 1989. La relació comercial amb la CE és favorable ja que les exportacions van superar les importacions amb una taxa de cobertura del 129%. França com a comprador i Itàlia com a proveïdor són els estats que marquen les relacions comercials en aquest sector. Pel que fa a la resta del món, el comerç és deficitari i tan sols un 53% de les importacions queden compensades amb exportacions que tenen com a principal destinació els EUA i el Japó.

Albert Vicent

EN BREU

Curs de creació d'empreses innovadores. Els objectius d'aquest curs organitzat per ESADE –dirigit per Marcel Planellas i Joan Ignasi Mur i programat de mitjana març a juny– són els d'afavorir l'aparició i el desenvolupament de les noves empreses amb contingut innovable. *S.M.*

La distribució comercial articula les jornades que se celebraran a l'auditori de Banca Catalana a Barcelona els dies 26 i 27 de març. L'objectiu és reflexionar sobre el fenomen del comerç i la problemàtica actual del sector de la distribució. Aquesta convocatòria està organitzada per Makro, Autoservei Majorista, S.A., i l'Àrea de Proveïments i Consum de l'Ajuntament de Barcelona, en col.laboració amb la Fundació EMI. *S.M.*

Elx compta des del passat 14 de febrer amb una delegació permanent de la Cambra de Comerç d'Alacant fruit d'un conveni de col.laboració entre aquesta entitat i la Conselleria d'Indústria, Comerç i Turisme. El departament de Garcia Reche ha subvencionat aquest projecte amb 15 milions de pessetes. *A.V.*

La Mesa General de Concertació ha quedat constituïda al País Valencià després de l'acord signat entre la Generalitat valenciana i la Confederació Provincial d'Empresaris de la Regió Valenciana (CIERVAL). *A.V.*

El futur del turisme a Castelló dóna nom a les jornades que se celebraran del 21 al 23 de febrer al Col.legi d'Arquitectes de la capital de la Plana. *A.V.*

El nord del port de València

El continuat creixement del Port Autònom de València –amb augments durant la passada dècada del 123% en el tràfic de mercaderies i del 300% en *containers*– ha estat el motiu pel qual la Cambra de Comerç de València ha encarregat un estudi de viabilitat sobre un hipotètic accés nord a les instal.alcions portuàries.

Segons l'estudi tècnic realitzat per l'empresa consultora CPS, del grup ETRA, i dirigit per l'enginyer López Lita, al final de la present dècada el port de Valencià haurà duplicat el seu tràfic, que se situarà en els 20 milions de tones, de les quals 14 milions arribaran per carretera. Si l'any 2000 són 622.000 els camions que tindran el seu origen o destinació al port de València i hauran de circular per l'autovia de cirucumval.lació conjuntament amb la resta del trànsit, és evident que la seua capacitat resultarà insuficient.

La construcció d'un accés per la zona nord des de l'eixida de l'autopista A-7 per Puçol, comportaria un estalvi considerable en temps i costos. Aquesta obra que ara proposa la Cambra de Comerç planteja un nou vial de 3'1 quilòmetres, dels quals 1'8 discorrerien per sota d'un túnel. La posada en funcionament implicaria una reducció de 20 quilòmetres del trajecte i un estalvi de 20 minuts.

Sobre aquests plantejaments, l'estudi apunta que al llarg dels 10 anys que falten per a l'any 2000 l'estalvi acumulat seria de 9.975 milions de pessetes. Aquest càlcul apunta que l'amortització de les obres, pressupostades en 3.400 milions de pessetes i amb un període d'execució de 2 anys, oscil.laria entre 7 i 8 anys.

El principal objectiu del president de la Cambra de Comerç de València, Enrique Silla, serà ara convèncer els responsables del Ministeri d'Obres Públiques de la necessitat del projecte prèvia conformitat de les autoritats municipals.

A. Vicent

EL PRONÒSTIC

Fabià Estapé

Turisme: adéu a les vaques grasses

Quan ens endinsem en 1990, l'economia espanyola presenta dos punts negres: la inflació i el dèficit exterior.

La inflació, després de serpentejar al llarg de l'any passat apuntant cap a un 7%, va tancar el 1989 amb la xifra ja coneguda del 6'9%. L'alarma roja havia sonat i els dispositius governamentals van reforçar l'aplicació de la política monetària, que en la seva vessant creditícia ens ha obsequiat amb una nova aplicació del vell procediment que consisteix a fixar un límit al crèdit que la banca i les caixes d'estalvi faciliten al sector privat. Els càlculs governamentals esperen una inflació per al 1990 que no supere el 6%.

Però, malgrat ser preocupants les xifres inflacionàries, el vertader perill per al sosteniment del procés de desenvolupament de l'economia espanyola ve de fora, dels nostres comptes amb l'exterior. La balança comercial espanyola ha estat crònicament deficitària i els dèficits derivats de la pressió de les importacions sobre les exportacions es cobria tradicionalment amb el sector *miracle* dels anys 60: el turisme. Tanmateix, els rendiments del turisme, que no sols cobrien el dèficit exterior sinó que deixaven remanents per al saldo corrent de la balança de pagaments, han tocat sostre. La campanya del 1989 ha estat negativa. Els saldos del turisme han estat inferiors als obtinguts el 1988. La diferència no és molta, però la tendència apunta clarament a la desaparició del turisme com ungüent màgic de l'economia espanyola.

Les xifres de la balança comercial del 1989 són esfereïdores. El dèficit s'ha degut a un nou impuls de la importació, que no sols consisteix en béns de consum sinó que també alberga la sana importació de béns d'equip que rejoveneixen l'economia espanyola. Les exportacions, malgrat créixer en un 12%, no han pogut compensar un dèficit que ha arribat a l'esgarrifadora xifra dels 3 bilions dos-cents mil milions de pessetes. La urgència del remei d'aquest immens dèficit comercial no pot ser encarida en excés. Els càlculs, que tenen en compte el successiu desmantellament dels aranzels espanyols ens prediquen per al 1990 un dèficit encara superior. Estem prop d'una incòmoda mobilització de les reserves exteriors. Per aquí poden terminar les vaques grasses.

PAÍS VALENCIÀ

Dijous

Cinema: *T.O.U.C.H.I.N.G.*, de Paul Sharits; *Runaway*, de Standish D. Lawder; *69*, de Robert Beer; *Diploteratology or bardo folly*, de George Landow; *Our lady of the sphere* de Larry Jordan i *Bleu shut*, de Robert Nelson. Les sis pel.lícules incloses dins del cicle "Cine de vanguardia USA (1943-1972). La larga marcha de los descontentos". 22.30 hores. Sala Moratín. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Exposició: Reproduccions de *Picasso* (fins el 28 de febrer). Casa de la Cultura. Xàtiva (la Costera).

Divendres

Música: Orquestra Municipal de València. Director: Gilbert Levine. Piano: Ma. Ángeles Rentería i Jacinto Matute. Palau de la Música. València.
Cinema: *September*, de Woody Allen. Cine club Almussafes. Almussafes (l'Horta).

Dissabte

Cinema: *El hombre de la lluvia (Rain man*, 1988), de Barry Levinson. Interpretada per Dustin Hoffman i Tom Cruise. Amb vuit nominacions als *Oscars*, ha estat el film de l'any. Inoblidable la interpretació que fa Dustin Hoffman d'un jove autista. 18.00 i 20.30 hores. Teatre Municipal Cervantes. Petrer (Vinalopó mitjà).
Cinema: *Ciudadano Kane (Citizen Kane*, 1940), d'Orson Wells. Versió original amb subtítols en castellà. 20.00 hores. Dins del cicle "Aquellos films que amamos tanto II". Sala Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

CATALUNYA

Música clàssica: Cicle solistes de l'OCB. Tal Perkes, flauta; Magdalena Barrera arpa i Christine de Lacoste, viola. Obres de Jolivet, Brotons i Debussy. Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. Entrada lliure. A les 20.00 hores. Barcelona.
Exposició: Obra gràfica. Últims dies per veure obres de Barceló, Miró, Picasso, Saura, Sicília. AB Galeria d'Art. C/ Vinyamata, 55. Granollers.

Música: Companyia Mutant de Desperdicis, amb motiu de la seva participació en l'exposició Públic de Transformadors ofereixen un únic concert. K.G.B. C/ Alegre de Dalt, 55. A les 24 hores. Barcelona.
Música clàssica: Orquestra Simfònica del Vallès, sota la direcció de Joanne Leekam. Obres de Wagner, Beethoven i Mahler. Teatre Municipal de Sabadell La Faràndula. A les 21.30 hores. Sabadell.

Cinema: Escola Documental Anglesa. Última sessió dedicada a aquest important corrent del cinema dels anys trenta i quaranta. Films de Jennings, Cavalcanti, Anstey i Elton. Fundació Joan Miró. Parc de Montjuïc. A les 12 hores. Barcelona.
Música: Sessió de Jazz a càrrec de la formació composta pels guitarres Kenny Vincent i John Ajderson i de Jake Le Mesieur a la percussió. Cova del Drac. Carrer de Tuset, 30. A les 23 hores. Barcelona.

BALEARS

Música: Concert de piano a càrrec del concertista Thomas Girart. Sala de Convencions de l'Associació Platja de Palma.
Música: Concert de l'Orquestra Simfònica de les Balears "Ciutat de Palma". 20.30 hores. Palma.

Conferència: Dins de les "Jornades d'Absorció Intestinal de Nutrients", organitzades per l'Institut d'Estudis Baleàrics, conferència amb el títol "Transport de monosacàrids en l'intestí del pollastre". A la seu de l'Institut d'Estudis Baleàrics (carrer Vicenç Mut, 6). 12.00 hores. Palma.

Carnaval: Festival de *disfresses infantils*, amb l'actuació del grup musical Singlot. Teatre Principal. 17.00 hores. Palma.

Diumenge

Música: Orquestra de Cadaqués. Director: Edmon Colomer. Interpretarà *La Scale di Seta* (obertura) de Rossini, Simfonia de Cambra núm. 2 Op. 38 de A. Schoenberg i Simfonia núm. 2 en *re* major Op. 36 de L. Beethoven. 19.30 hores. Palau de la Música. València.

Teatre: *Ara va de veres*, d'Eduardo Ladrón de Guevara. Presentada per Tarumba Teatre. Versió de Manel Molins. Direcció d'Isabel Rodríguez. Sala La Nau. C/ Pare Rico, 8. València.

Dilluns

Música: Michelle Campanella, piano. Societat Filharmònica de València. 19.15 hores. Palau de la Música. València.

Exposició: Miguel Botella Donderis. Exposició de fotografies. Visió romàntica i idealitzada de la vida, allunyada dels components reals i documentalistes. Les seues visualitzacions són senzilles, amb una certa càrrega d'ingenuïtat infantil i naïf. (Fins al 6 de març). Llibreria-galeria Railowsky. C/ Grabador Esteve, 34. València.

Dimarts

Exposició: Bram Van Velde. La retrospectiva dedicada a aquest autor mostra 88 olis i *gouaches* que permeten analitzar l'evolució de l'artista i descobrir la seua connexió amb l'Escola de París i l'expressionisme abstracte americà. Centre Julio González. C/ Guillem de Castro, 118. València.

Música: Ramón Coll, piano. Integral per a piano sol de J. Brahms. Amb la col.laboració de la Fundació March. 20.15 hores. Palau de la Música. València.

Dimecres

Teatre: *Mala Yerba*. Presentada per O. M. Teatre. Protagonitzada per Rafaela Aparicio. Una iaia enmig de xoriços i camells. Centre Cultural. Almussafes (l'Horta).

Exposició: Carmen Francés. Exposició de pintures. Últim dia. Centre Cultural. Mislata (l'Horta).

Teatre: Última representació *d'Instinto Occidentale* per la Companyia Laboratorio Teatro Septimo. Espai A del Mercat de les Flors. C/ Lleida. 59. A les 20 hores. Barcelona.

Música clàssica: Orquestra Ciutat de Barcelona, sota la direcció de Josep Ma. Colom. Obres de Mendelssohn, Massana, Prokofiev i Schumann. Palau de la Música Catalana. A les 11 hores. Barcelona.

Exposició: Últim dia per veure l'exposició col.lectiva de Miquel Forrellad, Agustí Puig, Ramiro Fernàndez i Pep Sallès. Museu d'Art Espai 83. Doctor Puig, 16. De 9 a 14 hores. Sabadell.

Música clàssica: Obres de Schubert, Granados, De la Torre, Halffter i Montsalvatge, interpretades per Esther Corbella (piano), Ma. Carme Duran *(mezzosoprano)* i Alan Branch (piano). Conservatori Superior Municipal de Música de Barcelona. A les 21 hores. Barcelona.

Exposició: Obra pictòrica de Gloria Morera fins al 4 de març. De 10 a 14 hores i de 17 a 20 hores. Centre Cultural de la Caixa de Terrassa. Rambla d'Egara, 340. Terrassa.

Cinema: *El vent de l'illa*. Única sessió d'aquest film de producció catalana, dirigida per Gerard Gormezano. Centre Cultural de la Caixa de Pensions. Rambla de Just Oliveres, 56. A les 22.30 hores. L'Hospitalet de Llobregat.

Exposició: Inauguració de l'exposició de Georg Baselitz. Artista crític i innovador de reconegut prestigi internacional. Centre Cultural de la Caixa de Pensions. Passeig de Sant Joan, 108. A les 20 hores. Barcelona.

Música: Actuació del grup iugoslau Borghesia, vinculat als grups alternatius del seu país, apliquen les noves tecnologies en l'anomenada música Dance. Zeleste. Almogàvers, 122. A les 22 hores. Barcelona.

Exposició: Inauguració de l'exposició dedicada a fotògrafs catalans del segle XIX. Fundació Caixa de Barcelona. Sala Arcs. Carrer dels Arcs, 5. A les 20 hores. Barcelona.

Música: Actuació del grup de *pop-rock* Pa amb Oli Band. Parc de la Mar. 12.00 hores. Palma.

Carnaval: Sa Rueta: jocs, actuacions musicals i festa de disfresses per als nins. Als carrers i a les places del centre. Al llarg del matí a partir de les 10.00 hores. Palma.

Carnaval: Sa Rua: desfilada de carrosses, disfressats i comparses. Carrers cèntrics. A partir de les 17.00 hores. Palma.

Carnaval: Gran ball popular de carnaval. Plaça Major. A partir de les 19.00 hores. Palma.

Música: Concert de violí i piano a càrrec de M. Maurer i G. Desmeules. Sala de Convencions de l'Associació Platja de Palma. 17.00 hores. Palma.

Carnaval: Ball i concurs de disfresses de paper per a la 3a. edat. Teatre Principal. 18.00 hores. Palma.

Conferència: Dins del cicle "Lliçons de Literatura Universal", conferència a càrrec de *José Luis Arangure n*. Estudi General Lul.lià . 20.00 hores. Palma.

Música: Concert a càrrec de la Capella Mallorquina. Església de Sant Antoniet. 20.15 hores. Palma.

Carnaval: Sopar i Gran Ball de Carnaval. Teatre Principal. 22.00 hores. Palma.

Exposició: Mostra de "La Màscara i el seu ritual", del grup del Centro Maschere e Struttrure Gestuali que presenta les obres d'Amleto i Donato Sartori, una exposició que és un recull de màscares originàries d'Àfrica, Japó, Nord-amèrica, Sud-Àfrica, de regions àrtiques i de diversos països europeus. Castell de Bellver. Fins a mitjan mes de març. Palma.

CANAL 9

Dijous

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Enquadres.
13.45: Els Monkeys. C. 34.
14.15: Bellesa i Poder. C. 9.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 33.
15.50: A deshora. C. 33.
16.15: El món salvatge dels animals.
16.45: Tu o nadie. C. 33.
17.50: Els Guardians de la galàxia. C. 56.
18.20: Laurel i Hardy.
18.30: Pruna, la cangur. C. 28.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital. C. 36.
19.55: Super Agente 86. C. 21.
20.25: El Show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
23.00: Miss Marple.
24.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

Divendres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Temps de joc.
13.45: Els Monkeys. C. 35.
14.15: Bellesa i Poder. C. 10.
14.45: Notícies 9.
15.00: En divendres.
16.00: Sessió contínua.«L'honorable Angelina».
17.45: Els Guardians de la galàxia. C. 57.
18.15: Grafiti.
19.15: Notícies 9. Comarques.
19.25: Max Headroon. C. 7.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema.«Los Girasoles».
23.30: Crònica Amarga.
01.35: Notícies 9.
01.40: Bona Nit.
01.45: Fi d'emissió.

Dissabte

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: El llapis encantat.
12.05: Bàsquet -NBA.
13.20: Mons desapareguts.
14.20: Popeye.
14.45: Noticies 9
15.00: Sessió contínua: «Los días de la ira».
17.00: Beverly Hills Buntz. C. 9.
17.30: Sherlock Holmes.C.2.
18.30: Video Cine.«La dama de ayer».
20.00: Futbol.
22.00: Notícies 9.
22.20: Entre amigos.
23.50: Cinema nit: «Viva o muera Don Juan Tenorio».
01.40: Fi d'emissió.

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta.Geologia: «Roques calcàries»
11.15:Segona vegada:«Informatiu cinema». «Basquetmania».-«60 minuts»
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.99.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 208.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 21.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
20.55: El temps.
21.00: Bona Cuina.
21.15: Tres pics i repico.
22.55: Temps de neu.
23.20: Sport Flash.
00.20: Telenotícies.
00.40: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. Curs d'iniciació cultural: "Llengua i literatura".
11.15: Segona vegada: «Esport Flash».«Senyals». «Actual».
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.100.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 208.
15.40. Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 22.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40. Filiprim.
20.30. Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La vida de un xip.
23.45: Telenotícies.
00.05: Cinema de mitjanit: «Males maneres»
01.30: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no».
12.45: Photomaton 2V.
13.30: Resum setmanal.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.35: Tarda de comèdia: «Insignificants assassinats».
17.15: Curt-metratge
18.00: Festival Tex Avery.
18.15: Robin Hood. C. 8.
19.05: Retorn a l'illa del tresor. C. 6.
20.00: Futbol. F.C.Barcelona-R.Societat.
22.00: Telenotícies.
22.25: El temps.
22.30: Bona cuina.
23.40: Cagney i Lacey «Mares i fills». C. 65.
23.25: Campion. C. 3.
00.25: Fi d'emissió.

CANAL 33

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
19.45: Victor 33.
20.05: Sputnik.
20.45: Bàsquet: Aris- F.C. Barcelona
22.15: Actual.
23.15: Canal 33 presenta.
00.45: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Videoclips.
20.15: Futbol 90.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: La bella i la bèstia. C. 23.
23.00: Tres, catorze, setze.
24.00: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Esport show.
20.00: Vibria.
20.10: Photomaton.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.35: La caixa sàvia.
23.05: Cadència.
00.35: Fi d'emissió.

Diumenge

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: Grafiti.
12.32 Futbol americà.
13.45: Vostè parla.
14.15: Mini Monstres. C. 14.
14.45: Notícies 9.
15.00: Sessió Contínua. «Missió Arenes Ardents».
16.45: La bella i la bestia.C.2.
17.40: Flash Gordon. C. 19.
18.00: Minut a Minut.
19.45: Quatre per terra. C. 7.
20.15: Menjar i Viure.
20.30: Roseanne. C. 7.
21.00: Notícies 9.
21.20: Cagney y Lacey. C. 18.
22.20: Minut a Minut.
23.30: Solfa íntima.
00.20 Trobats a l'estació.
00.50: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Dibuixos animats.
10.45: Signes del temps.
11.30: Rugby.
13.00: Gol a gol.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Jim West. C. 3.
16.35: Pel.lícula diumenge tarda. «Un home sense estrella».
18.10: Gol a gol.
20.30: Telenotícies.
21.00: El Temps.
21.05: Trenta minuts.
21.40: Dallas. C. 72.
22.35: Gol a gol.
23.50: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Treure partit del micro.
16.30: Com és la realitat?. C. 2.
17.00: Senyals.
17.45: El món del cinema.
18.15: Fila 33. «El joc de la poma».
19.55: Curt-metratge.
20.20: Thalassa.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.30: V.O.«Lolita».
23.20: Fi d'emissió.

Dilluns

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Targeta de visita.
13.45: Els Monkeys. C. 36.
14.15: Bellesa i Poder. C. 11.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 34.
15.55: Bendigame padre. C. 5.
16.25: Tu o nadie. C. 34.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9.
18.05: Els Guardians de la galàxia.
18.30: Pruna, la cangur. C. 29.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital.C. 37.
20.00: Notícies 9.
20.03: Phyllis.C.21
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera Fila.
23.15: George y Mildred. C. 21.
23.45: Notícies 9.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Ciències: «Els focs de la vida»
11.15: Gol a gol.
12.05: Tres, catorze, setze.
13.10: Trenta minuts
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 101.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 210.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 23.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.30: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: Roseanne. C. 7.
21.50: Pantalla. «Marnie».
24.00: Telenotícies.
00.20: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Basquetmania.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Dimensió desconeguda. C. 25.
24.00: Fi d'emissió.

Dimarts

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Llocs i paratges.
13.50: Els Monkeys. C. 37.
14.15: Bellesa i Poder. C. 12.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 35.
15.55: Bendigame padre. C. 6.
16.25: Tu o nadie. C. 35.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9.
18.05: Els Guardians de la galàxia. C. 58.
18.30: Pruna, la cangur. C. 30.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital. C. 38.
20.00: Notícies 9.
20.03: La cuina dels embolics.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
23.00: Viudas. C. 7.
00.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Matemàtiques: «Tranformacions i obliqües»
11.15: Thalassa.
12.05: La caixa sàvia.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 102.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 211.
16.30: La gran vall. C. 24.
17.35: Víctor.
17.45: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La parada.
22.55: L'hora d'Alfred Hitchcock. C. 36.
23.45: Telenotícies.
00.05: Fi d'emissió

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Star trek. C. 23.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Teatre. «Enric VI».
23.30: Fi d'emissió.

Dimecres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Temps de joc.
13.45: Els Monkeys. C. 38.
14.15: Bellesa i Poder. C. 13.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 36.
15.55: Bendigame padre. C. 7.
16.25: Tu o nadie. C. 36.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9.
18.05: Els Guardians de la galàxia. C. 59.
18.30: Pruna, la cangur. C. 31.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital. C. 39.
20.05: Newhart. C. 19.
20.30: Notícies 9.
21.15: Futbol. València-Barcelona.
23.45: Targeta de visita.
00.15: Enquadres.
00.45: Notícies 9.
00.50: Bona Nit.
00.55: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Ecologia: «La bellesa del pi»
11.15: La parada.
12.10: A debat.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 103.
14.30 Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 212.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 25.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Sorteig lotto 6/49.
21.15: Bona cuina
21.20: Informatiu cinema.
21.55: Cinema 3: «Gal.lípoli».
23.45: Telenotícies.
00.05: Motor a fons.
00.25: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Cosmos.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Farrington.C.4.
22.30: 60 minuts.
23.45: Fi d'emissió.

CANAL 9

Dijous

Divendres

La honorable Angélica (*Noble gesta- L´onorevole Angelina*, 98 minuts) de Luigi Zampa. Amb Anna Magnani, Mamdo Bruno i Ave Minchi. 16.00 hores.

Los girasoles (*I girasoli*, 1969, 97 minuts) de Vittorio de Sica. Protagonitzada per Sofia Loren, Marcello Mastrollani, Ludmila Savalyeva i Anna Carina. Un desaparegut durant la segona guerra mundial és buscat anys després per la seua amant. 21.30 hores.

Disabte

Los dias de la ira (*Il giorno dell´ira*, 1976, 110 minuts) de Tonino Valeri. Un jove de pare desconegut, decideix convertir-se en un pistoler, pensant que així serà respectat pels seus veïns. Protagonitzada per Giuliano Gemma, Lee Van Cleef, Yvonne Sanson i Christina Linder. 15.00 hores.

Viva o muera Don Juan Tenorio (1974, 100 minuts) de Tomás Aznar. Film prou fluix La història és un simple pretext per a presentar les cançons del cantants-actors. 23.50

TV3

Growling pains- Bad manners (1984, 85 minuts) de Bobby Houston. Una comèdia en la línia més anàrquica i disbaratada del gènere. Protagonitzada per Martin Mull i Karen Black. 24.00 hores

Assassinats insignificants (*Little murders*, 1971, 108 minuts) d'Alan Arkin. Discreta versió de la comèdia de Jules Feiffer. Protagonitzada per Elliot Gould, Marcia Rodd i E. Wilson. 16.15 hores.

Memorial day (1984, 95 minuts) de Joseph Sargen. Interpretada per Mike Farrell, Shelley Fabares i Keith Mitchell. 21.45 hores.

TV-1

El poderoso influjo de la luna (1980, 108 minuts) d'Antonio del Real. Interpretada per Alfredo Landa, Adolfo Marsillach, Agustín González, Irene i Emilio Gutiérrez Caba. Una sèrie de situacions protagonitzada per personatges diversos seran observades per un psiquiatre que traurà les seues pròpies conclusions. La insuficient dosificació de la seua estructura interna provoca que el conjunt es presente excessivament dessubstanciat.1.00 hores.

Atrapados (*Caught*, 1949, 88 minuts) de Max Ophüls. Melodrama on el seu director construeix una intel.ligent història a partir d´una vulgar novel.la de Libbie Block. El tòpic que diu que els diners no donen la felicitat es converteix en el fil conductor de la pel.lícula. La posada en escena aconsegueix crear una atmosfera que es va enrarint progressivament fins al sorprenent desenllaç. Protagonitzada per James Manson, Barbara Bel Geddes, Robert Ryan i Frank Ferguson. 1.00

Alerta roja: Neptuno iluminado (*Gray lady down*, 1978, 111minuts) de David Greene. Bon repartiment amb Charlton Heston, David Carradine, Stacy Keach i Ned Beatty. 16.00 hores.

Pesadilla en Elm Street (*A nightmare on Elm Street*, 1984, 91 minuts) de Wes Craven. Amb John Saxon i Ronee Blakley. 22.25 hores.

Lluvia (*Rain* , 1932, 94 minuts) de Lewis Milestore. Amb Joan Crawford, Walter Huston i William Gargan. 1.00

TV-2

Sesión continua (1984, 128 minuts) de José Luis Garci. Enèsima repetició del discurs de Garci, basat en el sentimentalisme, la cinefília i la nostàlgia. En aquesta ocasió s´enfrontà directament amb el món del cinema, utilitzant una gamma de recursos hàbils encara que mostren les seues trampes massa sovint. Interpretada per Adolfo Marsillach, Jesús Puente, María Casanova, José Bódalo i Encarna Paso . 22.40 hores.

El maestro (*Il maestro*, 1957, 94 minuts) d'Aldo Fabrizi. Un melodrama lacrimogen fins a la irritació, en el qual el seu protagonista i director mostra el pitjor dels seus registres sensiblers. El mestre, amargat per la mort del seu fill, és consolat per un xiquet que apareixerà en els moments més insospitats. Si afegim que aquest xiquet és el mateix Jesucrist tindran una idea prou aproximada d´una història pràcticament insalvable. 17.30 hores.

Diumenge

Missió arenes ardents (*Misión arenas ardientes*, 1966, 90 minuts) d'Alfonso Brescia. Coproducció d´aventures exòtiques. Protagonitzada per Howard Ross, Roberto Carmaldiel i Helga Liné. 15.00 hores.

Un home sense estrella (*Man without a star*, 1955, 89 minuts) de King Vidor. Excel.lent *western* que resumeix totes les virtuts del seu director. Protagonitzada per Kirk Douglas, Jeanne Crain i Claire Trevor. 17.00 hores.

Pijama para dos (*Lover come back*, 1961, 107 minuts) de Delbert Mann. Amb Rock Huston i Doris Day. 16.00 h.

Rebeldes (*The outsiders*, 1983, 94 minuts) de Francis Ford Coppola. Amb mirada nostàlgica evoca problemes adolescents de la primera meitat dels anys seixanta, en una línia a mig camí entre *Rebelde sin causa* i *American graffiti*. Interpretada per Matt Dillon, Ralph Macchio, C. Thomas Howell i Tom Cruise. 22.00 hores.

Aventuras en las Islas Cies (1966, 82 minuts) de Luis M. Delgado. Protagonitzada per José Bódalo, Oscar D. Pastrana, Inmaculada Gómez Acebo, José Ignacio Pidal, Ricardo Díaz i Enrique Feijoo. 10.30 hores.

Una bala para el diablo (*Welcome to Hard Times*, 1966, 103 minuts) de Burt Kennedy. Interpretada per Henry Fonda, Janice Rule, Janis Paige i Aldo Ray. 0.15 hores.

Dilluns

A boca de canó (*Point blank*, 1987, 91 minuts) de John Boorman. Walker és donat per mort després de la seua estada a Alcatraz i té dos objectius: recobrar la seua fortuna i venjar-se de la seua dona. Interpretada per Lee Marvin, Angie Dickinson, Keenan Wynn i Carroll O´connor. 21.30 hores.

Marnie (1964, 120 minuts) d´Alfred Hitchcock. En la persona de Marnie, jove cleptòmana, frígida i amnèsica, es donen els desitjos inajornables de fugir i canviar constantment d'identitat. Els robatoris de Marnie són descoberts per un industrial trempat. El secret de Marnie serà desvelat quan el seu home enfronte la seua por a la realitat d´un passat obscur. Protagonitzada per Sean Connery, Tippi Hedren, Diane Baker i Lousise Latham. 21.50 hores.

La gran parada (*Da yue bing*, 1985, 94 minuts) de Chen Kaige. Amb el motiu central de la celebració del 35 aniversari de la Xina comunista, un grup d´aviadors preparen un festival aeri. Al marge de la seua càrrega inequívocament pamfletària, el film té una evident força narrativa i una estètica desmesurada. Interpretada per Huang Xuequi, Sun Chun. Film inclòs dins del cicle "Cine chino de los 80" . 1.00 hores.

El apartamento (*The apartament*, 1960, 125 minuts) de Billy Wilder. Probablement l´obra mestra del seu autor i una de les comèdies més àcides de la història. Il.lustra l´altra cara del somni americà. Presenta un univers dominat per la mediocritat, l´arribisme i la humiliació. Protagonitzada per Jack Lemmon, Shirley MacLaine, Fred McMurray, David Lewis i Ray Walston. 22.30 hores

Dimars

Atrapa a un ladrón (*To catch a thief*, 1955, 103 minuts) d´Alfred Hitchcock. *El Gat* , un vell lladre de guant blanc, resideix a la Riviera després d´haver abandonat la seua antiga professió. Els robatoris tornen a succeir-se en la mateixa forma que ell els efectuava. Tant la policia com una rica hereva sospiten d´ell. Interpretada per Cary Gant, Grace Kelly. 22.20 hores.

La isla de las almas perdidas (*Island of lost souls*, 1933, 74 minuts). 1.00 hores.

Dimecres

La passió de viure (*The music lovers*, 1970, 116 minuts) de Ken Russell. Basada en la vida de Txaikovski, pel.lícula realitzada amb el peculiar estil de Russell, en la qual es fa un recorregut per la biografia del famos músic. Protagonitzada per Richard Chamberlaine, Christopher Gable i Glenda Jackson. 21.30 hores.

Gallipolli (1981, 111minuts) de Peter Weir. Representa el film més ambiciós quant a producció del cinema australià, i alhora l´exaltació i el record d´un dels seus episodis nacionals més tristos. Aquest és el cas de la batalla de Gallipolli, on foren derrotats els més joves soldats pels turcs el 1915. De l´amistat de dos corredors australians i el final de l´anomenada batalla, parteix el geni narratiu de Peter Weir. 22.00 hores.

Camilo Torres, el cura guerrillero (1974). Documental dirigit per Francisco Norden que tracta la vida de Camilo Torres. Cinta colombiana, inèdita al nostre país. Tota una incògnita per als televidents. 1.00 hores.

Inspector Maigret (*Inspector Maigret*, 1987) de Paul Lynch. Típic film policíac on la intriga i l´emoció es mantenen fins al final de la pel.lícula. Producció nord-americana protagonitzada per Richard Harris, Patrick O´neal i Victoria Tennant. 23.30 hores.

Hivern NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

LARGO DESOLATO

Václav Havel
L'Escorpí. Teatre/El Galliner, 115.
96 pàgs.

L'obra més recent i també més coneguda del fins fa poc destacat dissident i recentment elegit president de la República Txecoslovaca.

EDITORIAL TRES I QUATRE

VALÈNCIA, 1977

Jordi Querol i Moisés Mercé
L'Ham, 18

Una història de política-ficció en una València un poc diferent a com la coneguérem.

Edicions BROMERA

INDIAN SUMMER

Rodolf Sirera
Col. Bromera/Teatre, 2
96 pàgs. 490 ptes.

Una reflexió agredolça al voltant de la parella, la solitud, les relacions humanes...

Editorial Empúries

GIRONA, MATÈRIA I MEMÒRIA

Narcís Comadira
Fotografies de Carme Masià

El millor llibre mai publicat sobre Girona.

La Galera

HORARI DE CLASSE

Christine Nöstlinger
Col·lecció Cronos, 29.

Tres dies en la vida d'una adolescent.

FUNDACIÓ REVISTA DE CATALUNYA

UN PROJECTE PER AL TEATRE NACIONAL

Josep Maria Flotats
Edicions de la Revista de Catalunya, 1

Edicions Proa

TEMPS D'ESBROTAR

Agustí Pons
Els llibres de l'Óssa menor, 153
Pròleg de R. P. Balasch
52 pàgs. i 650 ptes.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

ADAGIS (I ALTRES MOTS)

Josep Tordera
Acadèmia dels nocturns (Poesia).
Traducció de Vicent Salvador.

Un llibre de clips reflexius on el lector entrarà amb l'avidesa de l'esparver.

SALA D'EXPOSICIONS de la FUNDACIO CAIXA de PENSIONS
Carrer Correus, 3. València Tel 351 14 35

JOHN GUTMANN

99 Fotografies

Del 16 de febrer al 25 de març de 1990

Feiners, d'11 a 14 h. i de 17 a 21 h.
Festius, d'11 a 14 h.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

Centre Carles Salvador

NOUS CURSOS DE LLENGUA I CULTURA DEL PAÍS VALENCIÀ
(de tots els nivells i horaris)

Modalitats dels cursos:

- Cursos orals.
- Cursos per correspondència.

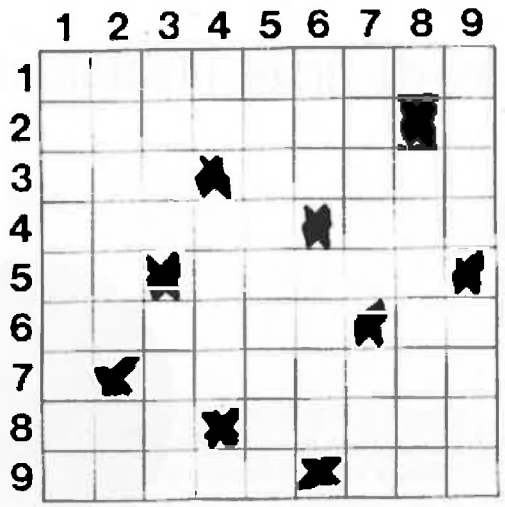
En acabar el curs, els alumnes obtindran un certificat vàlid per a oposicions, contractes de treball, etc.

INFORMACIÓ:

VALÈNCIA: C/ Moratín, 15, 6a - CP 46002 - Tel. (96) 351 17 27
CASTELLÓ DE LA PLANA: C/ Enmig, 24, 4a - CP 12001 - Tel. (964) 23 75 18
ALACANT: C/ Pablo Iglesias, 29, entresol-D - CP 03004 - Tel. (96) 520 56 67

Text explicatiu

Per resoldre aquest encreuat negre cal respondre normalment a les definicions verticals, que marquen la pauta de la graella, i intuir els mots amagats en el conte breu que hi ha sota l'epígraf d'horitzontals. Aquestes paraules ocultes van marcades ordenadament per la numeració habitual en qualsevol moment de la narració.

HORITZONTALS: Havíem anat a veure la darrera pel.li de l'Almodóvar amb més ganes de riure que altra cosa i n'havíem sortit amb un sentiment generalitzat de dur una dosi minúscula de modernitat a les venes. Només la Loles León i la seva salsa ens havia arribat ben endins. De manera que vam decidir unànimement anar a ballar. Vaig entrar a la pista amb posat xulopiscines (1) just quan sonava el tema principal d'*Átame*. Vaig fer una ullada general i em vaig acostar a una mamelluda que feia de filla viciosa. La seva negativa (2) em va coure una mica, però vaig perseverar fins aconseguir una nina inflable amb qui ballar.

Després de la salsa van venir alguns temes més lents. La darrera paia amb qui havia estat ballant no va aconseguir escapolir-se de la meva abraçada i acabà arrambantme resignada. Tres compassos després es feia difícil distingir els batecs de l'un o de l'altre (3a). Vaig mossegar-li el coll i ella introduí el genoll entre les meves cames, de manera que només havia de girar una mica (3b) per fer-li notar la meva tibantor a l'entrecuix. En la foscor generalitzada ella va baixar en la mà esquerra, m'acaronà la ferramenta de passada i després va fer cap al seu cau. Quatre compassos més tard em posava, ingènua, un dit als llavis. Vaig treure la llengua entremaliat. L'ungla tenia gust de vinagre (4a). Els temes lents se succeïen i les nostres mans no deixaven d'explorar. La molt perversa no portava res sota el vestit i els meus dits van confondre una protuberància (4b) dèrmica amb el seu mugró esquerre. Només catorze compassos després, quan la meva balladora ocasional em mormolà inconnexament a cau d'orella que la teca (5a) estava una mica més a la dreta, vaig adonar-me que estava marrant el tret. Ella em va desbotonar la camisa i començà a llepar-me la clavícula. El pa amb tomàquet estava al seu punt; vaig pensar que només caldria amanir-lo (5b) una mica per fer festa grossa. Just aleshores el D.J. va pensar que ja hi havia hagut prou bròquil i va posar *rock'n'roll*. Al principi no ens vam adonar i continuàrem en el cos a cos, fins que la veu escardalenca del D.J. va fer un comentari mordaç (6) per l'altaveu i vam sortir de cop de la bombolla. Aleshores, una mica avergonyits, vam desfer l'abraçada i ens férem a un costat de la pista. La noia volia guerra i m´arrossegà fins a la porta del lavabo de dones. Allà vam forcejar una estona, perquè m'acabava de pujar un rot agre d'aquells que et trauen totes les ganes de fer noves amistats. Semblava mentida, com un càstig diví. Li vaig dir que no em trobava gaire fi (7). El meu ventre s'estava marcant un centrifugat. Vam discutir. Ella, que si no sóc prou home. Jo, que en aquest moment (8a) no. La veritat és que em sentia com un bou innocent quan salta a la plaça (8b), fins que la molt ressentida em clavà una pessigada descomunal entre cama i cama. Vaig posar-me del color del vi (9a) dolent que havia pres per sopar, mentre ella feia la feina d'unes tenalles. El pitjor de tot fou que, just quan el tema *funky* que estava sonant féu un final sincopat, vaig posar-me a cridar "¡Auxili!" (9b) com un esperitat.

VERTICALS: 1. Fer servir la guillotina. 2. Recordar amb nostàlgia. Lletra grega. 3. Divers. Caiguda en desgràcia. 4. Plantígrad que acostuma a hivernar. Muller. Anarquia. 5. Pugna. 6. Pare de la mare. Humor serós. 7. Escut de cuir. Article determinat plural. 8. Oxigen. Deixo en la misèria. 9. Estranya. Edicte del tsar rus.

M. Serra i A. Genis

Problema de lògica

En una prestigiosa festa de carnaval han quedat 5 finalistes masculins del consurs de disfresses. Cal esbrinar el nom d'aquests cinc homes, la disfressa que portaven, la posició final que se'ls va atorgar, la puntuació sobre 100 punts que van obtenir i el cost de la disfressa.

NOM					
DISFRESSA					
POSICI´O					
COST					
PUNTS					

1.- En Jaume va ser puntuat amb 87 punts.
2.- El material de la disfressa de telèfon va tenir un cost igual a la suma de les xifres del telèfon i multiplicades per 100.
3.- En Ferran va quedar en 5è lloc, a només 2 punts del 4t.
4.- La disfressa del Miquel va pujar 100 ptes. per cada punt que va aconseguir.
5.- En Jordi anava vestit de dona, però no va guanyar.
6.- Només 2 persones van fer més de 80 punts. Els altres estaven en la desena dels 70.
7.- La disfressa d'ordinador va pujar 7.500 ptes.
8.- La disfressa del Joan més la disfressa de llibre van tenir el mateix cost que la de llar de foc.
9.- El 3r classificat va traure 9 punts menys que el 1r i 9 punts més que el Ferran.
10.- En Joan va quedar en quarta posició.
11.- La disfressa del Jordi va pujar 6.300 ptes., 2.000 ptes. més que la del Jaume.

Solucions en el pròxim número

CONTRAPUNT

Els romans, els àrabs i la unió dels valencians

Joan F. Mira

Revisant aquests dies les proves de la traducció d'un llibre de Robert I. Burns, que es dirà *L'islam sota els croats*, em trobe idees i fets que es presten a una profitosa meditació. No debades la història és mestra de la vida, i no debades els pensadors de la valenciania perenne han ignorat sempre l'obra ingent del jesuïta americà i han estat seguidors incondicionals de l'aragonès Ubieto (q.e.p.d.).

Afirmen els notables de la valenciania, com és sabut, que el Regne de València sempre ha estat Regne de València, i que els valencians *sempre* han estat valencians. Abans de la conquesta aragonesa-castellana-etcètera (etcètera vol dir de tot, i mitja dotzena de catalans insignificants), abans de l'arribada dels moros, i abans fins i tot dels romans. València una i eterna. Com Espanya, més o menys.

I bé, llegint Burns es refresca la memòria amb coses ben elementals, que no encaixen massa bé en aquest esquema: com ara que, abans dels romans, el territori que després va ser valencià estava dividit més o menys entre tres tribus: els ilercavons, que arribaven fins al Millars i tenien la capital a Tortosa; els edetans a la part central fins al Xúquer i amb una capital a Llíria; i els Contestans, des del Xúquer fins al Segura i amb una capital a Cocentaina. La regió de Sogorb a banda, amb una branca excèntrica de celtibèrics. Val per la *unitat* pre-romana. I un record amable per a les tres províncies actuals, per a la diòcesi de Tortosa, que arribava fins a Almenara encara l'any 1960, i també per a la diòcesi de Sogorb, sempre a part, castellano-aragonesa, i amb límits que corresponen exactament, pel nord i l'est, amb la frontera lingüística. Deuen ser casualitats.

Seguim: sota l'imperi romà reorganitzat de Dioclecià, Xàtiva i Dénia anaren a la província de Cartagena, mentre que València i el nord entraven a la de Tarragona. Llavors diu Burns: "aquesta doble orientació històrica es va repetir encara a la València d'abans de la croada, i els croats la van formalitzar amb les seues divisions administratives i fiscals". Seguim encara amb la "unitat territorial": de les vint-i-una províncies del califat de Còrdova, n'hi havia tres a la nostra àrea: València, Xàtiva i Múrcia. Continuem endavant: amb la dissolució del califat, la zona "valenciana" es va repartir, en temps i ocasions diverses, en quatre principats: Alpont, Dénia, València i Saragossa. A més del fet que en algun temps parts del territori van pertànyer a Albarrassí, a Tortosa, o fins i tot a Toledo. El "regne" (que no era normalment tal) pròpiament de València, és a dir el territori que controlava un walí des de la ciutat de València, va canviar repetidament de forma i de mida. I així van anar més o menys les coses. En quin sentit eren "valencians" els territoris i la gent que formaven part d'un "regne" de Dénia, de Múrcia, de Saragossa, de Tortosa,... o de la mateixa València (o que formaven part d'un d'aquests "regnes" i després d'un altre), és un misteri insoluble.

Si deixem els límits territorials i dels "regnes", i parlem de la gent, la cosa es complica: ¿quina era la unitat, a més de la religió i la llengua (o siga de l'islam i de l'àrab), en un quadre com el que es desprèn de la lectura de Burns?.

Després d'explicar la barreja de poblacions d'origen ibèric, romà o gòtic arab*itz*ades, més els àrabs de veritat, *els esclaus* de la cort de procedència diversa, el berbers, els iemenites, i altres gents de pare poc conegut, cadascú amb major o menor grau de consciència de la seua particularitat, i amb major o menor base territorial, i tots units solament per la religió i la llengua, no és estrany el comentari següent, tan *actual*: "Una regió tan escindida en bàndols i faccions es trobava sempre en un equilibri inestable. Es podria fragmentar de dotze maneres diferents, segons com bufassen els vents de les noves doctrines o oportunitats polítiques. Els comentaristes musulmans de l'era de la croada es van exclamar atònits dels extrems a què arribava aquesta tendència. No hi havia lligams comuns, ni una fidelitat política profunda, que relligassen aquesta diversitat en una unitat que fos quelcom més que accidental".

Així és com estaven aproximadament les coses en el moment de l'arribada del bon rei Jaume, ara fa poc més de set segles i mig: ni unió valenciana, ni unitat del poble valencià, ni res. El mal, ai las (la història és mestra de la vida, però de vegades és una mestra borda), és que les coses, passats els set-cents cinquanta anys de rigor, no s'han alterat massa. Unes poblacions van ser substituïdes per unes altres, una unitat de llengua i de religió per una altra. ¿I punt? "Bàndols i faccions", "equilibri inestable", fragmentació, falta de "fidelitat política profunda"...: tot és tan actiu i tan viu a finals del segle XX com era a primers del segle XIII. Que vinguen els historiadors –els de debò– i que ens ho expliquen, per favor.

EL NOSTRE SÍMBOL

EL NOSTRE SERVEI

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK

© 1988 COOB 92, S A All rights reserved TM

Emblema Olímpic de Barcelona'92

Aliment Olímpic a Barcelona'92

NUTREXPA